

Jacobus de l. po. In.

Hubertus Vincent. sculp.

P. THOMÆ
S T R O Z Æ
NEAPOLITANI
E Soc. JESU

POËMATA VARIA.

SERENISSIMO PRINCIPI
J O: GASTONI MEDICEO
Magni Hetruriæ Ducis Filio.

NEAPOLI 1689. Ex nova Officina
Dom. Ant. Parrino, & Michaelis Aloysii Mutii.

SVPERIORVM PERMISSV.

Hubert Del. et Sculp.

H. V.

SERENISSIMO PRINCIPI
IOANNI GASTONI
 MEDICEO

Magni Hetruriæ Ducis Filio.

*Extupuit Terrarum Orbis, GA-
 STO Princeps Serenissime, quæne
 Galileus, nova tubi machinæ,
 Mortalium oculis Cœlum propius ad-*

a 2

mo-

*movit. Par Italiam omnem invadit
stupor, cùm fama index Hetruscam Au-
lam eminùs contemplandam explicat. Idē
quippe utrobique spectaculum: Medicea
nimirum sydera, quæ splendido veluti sa-
tellitio Jovem suum ambiūt; adeò ut vel
Cælum terris, vel terras Cælo transcrip-
tas autumet. Et verò si numerum spe-
ctes; quatuor utrumque Jovem stipant
lumina: si Sedem, suggestumque; ut illa
altiori in sphærà, hæc Italia in culmine:
si majestatem; Illis natura, his regnum
non natura duntaxat, sed virtus detu-
lit. Par utrisque nitor, paria in homi-
nes beneficia, par omnium cultus, & ad-
miratio. Fuerit hæctenus fabula, ma-
gnas*

gnas Heroum animas in stellas verti;
credet Orbis vel sydera in Mediceos
Principes, vel Principes in Medicea sy-
dera transisse. Equidem ut felicem hunc
Italiae horoscopon venerabundus suspi-
cio; ita Te mihi in primis contemplan-
dum proposui, Gasto; vel quòd tantulà
in etate tantum virtutis robur admi-
rationem magis excitet; vel quòd ex in-
genii tui luce, propitium Te literis sydux
auguror; vel demùm quòd laudes tuæ
in domestici sâguinis venam æstu velut
reciproco altiùs refluant. Qui adole-
scentibus libros inscribunt, satis habent,
si spem in ipsis, atque indolem, ac primas
virtutum gemmulas commendent, &

*prætextatis veluti laudibus ornēt; aded-
que in Majorum, ac familiæ decora latius
excurrunt; ut surculum vix flosculo com-
ptum, totà gentilitiæ arboris sylvâ esti-
mandum proferant. Amplum Tu mihi
Theatrū unus explicas, quò Tibi nō alie-
nas laudes appingam, sed tuas deferam.
Patere, Princeps humanissime, ut modes-
tiam tuam vulnerem; & quando Te non
tam Tibi, quàm Orbi dedit natura, liceat
mihi, suffuso genis tuis sanguine, Orbi pro-
desse; ut ingenito hoc virtutis colore, vitiis
vel pudorem inferam, vel conviciū. Haud
sanè in Te laudes congero, ut laudem; sed
ut Principum adolescentiæ, Principem
Juventutis exemplar statuam: publici
præ-*

*prævaricator boni , si taceam . Nature
in Te , ac virtutis decora fame nascenda
propono ; quæ cum Tibi Deo auctore con-
tigerint , injurius profecto fit Numini , qui
ea silentio premat : haud illi impar , qui
dicatum Numini simulacrum infodiat .
Habeat igitur fama , quæ vulget ex vero
Principis decora ; quando vel arcana , vel
ficta Principum probra pronis hominum
auribus insusurrat .*

*Contendit planè Virtus , ac Natura ,
ut fortunam tuam , vel æquarent , vel
vincerent , ac Te hujus fastigio altiùs
efferrent . Et verò utriusque non cona-
tum modò , sed votum , opus implevit .
Fortunæ indulgentiam occupavit Na-*

*tura : hæc te prior Principem finxit ;
adeò ut peccasse illam censeremus ;
nisi Principis in Te insignia contulisset .
Eum scilicet corporis habitum , eam Te
præferre mentis indolem voluit , ut om-
nium animos facile in servitium afferas ,
nativoque imperii jure , omnibus impe-
res . Nam quis adeò truncus , ac stipes
sit , quem vel primo aspectu ad Tui obse-
quium non cogat elegans iste oris cum
majestate lepos , cum lepore majestas , ac
numeris omnibus absoluta totius corpo-
ris forma ? Quid excelsa animi indoles ,
ac blandè vivax ingenium ? Hominum
animos ; aureos alios , ad imperium ; alios
argenteos , ad obsequium ; ferreos alios , ad
ser-*

*servitium à Natura factos non inscitè
finxit Plato . Tibi planè ex aureà, eàque
splendidiore venà animum contigisse,
mentis index vultus prodit; hìc enim ve-
lut è throno eminet suo. Quò se Tibi vel
ad obsequium, vel ad servitium facile
subdant, qui Te sibi Naturæ vel munere,
vel suffragio præesse intelligunt.*

*Quæ omnia, & si planè abessent, satis
Tibi ad formam satis ad animorum au-
toramentum, Virtutis decor . Nam
quantus in genis pudor! quãta exporre-
ctà in fronte Serenitas ! quanta in su-
percilio lenitas ! quanta in oculis mode-
stia ! quanta in toto vultu liberalitas !
Ut planè videaris Mediceum Sydus totũ
hau-*

hausisse Jovem. Quæ quidem corporis,
animique decora, & si ipsorum censu
mira sint; vel ipsam sanè admirationem
vincunt, quòd in Te nec Fortuna, nec
Adolescentiæ confinio leduntur. Et ve-
rò quàm facile Naturæ muneribus abu-
titur adolescentia! Hæc enim suo veluti
œstro vivax Juvenum ingenium, vel in
illecebras, nugasque, vel in levissima stu-
dia, voluptatis lenocinio, abripit; Quin-
& egregiam quoque indolem transver-
sam agit, & ingenite virtutis igniculos
vel fervidi sanguinis aspergine, vel affla-
to alieni oris contagio extinguit. Quid-
quod & vitia non rarò æstuans illa ætas
despiciat, quæ foecundiori natura fundo
ube-

uberius profluunt ; tum maxime cum
plures adsunt , qui ea ætatis patrocini-
tuentur , & positum à natura sceleribus
aggerem auferunt: Verecundiam. At Te
Juvenem nemo, nisi qui è genarum flore
ætatis tuæ ver æstimet, facile sibi persua-
deat . Quæ enim vel canitiæ ipsam deco-
rant , in consiliis prudentia , in animi
motibus moderatio, in verbis maturitas,
in incessu gravitas , exactus denique ad
decori normam rebus in omnibus modus
Te unice exornant; adeò , ut quod non
nisi rarò Orbis suspicit , id palam omni-
bus præferas : senilem adolescentiam ;
Non illam quidem , quæ Naturæ potiùs
vitio , quàm virtutis robore, levem sese
in

*in frugem intempestivè induit , ut cele-
riùs marcescat ; sed quam severior insti-
tutio, Patris exemplum, excelsa Fratris,
& planè Imperio facta indoles educant;
quæque futurum inter homines Heroem,
initiet : ut ex ipsa, quemadmodum è ni-
tidiori aurorà splendidiorè diē, non nisi
uberiora decorum incrementa , per æta-
tis gradus, liceat augurari.*

*Quod ut oppidò magnum; illud tamen
altiùs, quòd non supra ætatē modò, sed su-
pra fortunā emines. Rarū illud in adole-
scente præsertim Principe, ut Fortunā suā
sub potestate habeat, ut ejus indulgentiā
ad licentiam non abutatur. De Alexan-
dro, cæteroqui Magno, proditum: fortunā
Illum*

*Illum suā minorem fuisse; Omnium scilicet potens, sui impotens visus. Quod si absit licētia, vix aberit à fortuna supercilium; quo fastigium suū, ut excelsiūs effert, ita ad obsequiū alios demissiūs abii-
cit. At Tibi quā hęc ignota superbientis fortunæ crimina! syderis in morē emines; cui altior statio lucē in tuto locat, atque à terrestris umbræ confinio longiūs amovet. Emines quidem, sed ut humanitatē omnibus pateas, facili omnibus nutu cōniveas, beneficiā omnibus prosis. Hoc uno syderibus dispar: quòd Te ad omnes demittis: fastigii tui securus; nam, dignitatē, comitatemque ita temperas, ut quod comitati tribuis, haud decedat digni*

gnitati. Blando ōnes affatu, leni omnes supercilio excipis; adeò ut nemo Te propius norit; quin, Italiæ delicias, prædicet. Principem exuere videris; sed tùm maxime Principem induis; Nam, quod de Gallico Hercule dictum, aureas ex ore, catenas evolvis, quibus non aures modò, sed hominum animos nectis: Amoris scilicet vinculo, quo ut nihil lenius, nihil etiã robustius alligat.

*Illud verò præclarissimum, quòd non homines modo, sed Superos Tibi in primis religione, ac pietate devincis, eòque excellis maxime, quòd Te Deo unicè subii-
cis. Id planè Mediceum Te sydus probat; nam Cælo mente, animoque inheres, ac
Pie-*

*Pietatis officia equabili semper cursu
sedulus exple. Debes hoc Numini, qui
luce Te afflat sua: debes Pareti Optimo,
quem ut Jovem tuum splendidus affec-
ta non sequeris modo, sed amularis. Com-
plexus ille animo est virtutes omnes,
vel quae hominem decent, vel quae Princi-
pem ornant; atque ad earum normam,
& sibi, & Populis imperat. At omni-
bus excellit Pietas: haec illi è vultu:
haec è moribus, atque assidua Superum
cultu emicat, ut spirans in eo Numinis
simulacrum agnoscas, quo vel ipsam de-
dicari aulam credas; abiecta quae veteri
Parcemia certiùs asseras: Hetruscam su-
beat Aulam qui vult esse Pius. Illum Tu
assi-*

*assiduè intueris, Casto, & non ad monita
quidem; namque ea prævenis: non ad
nutus; namque hos etiam anticipas; sed
ad Sanctos, castosque mores Te ipsum
fingis, ut quemadmodum cum Fortuna
ita & inter se certare Natura, ac Vir-
tus videantur: Utra in Te Patrem ma-
gis exprimat; sed planè conseruere ma-
nus, nam quod altera adumbravit, per-
ficit altera. Adeò ut qui laudes tuas
paucis complecti voluerit, hac una om-
nes efferat: si Te absolutum Patris exem-
plum dixerit.*

*Ad hæc animi, corporisque ornamen-
ta, literarum decus accedit, quod vel
Reges supra Regium ipsum stemma au-
gu-*

gustius evehit . Et vero quis efferat satis , quanto in illas amore aestuas ? Plane Alphonſi Aragonii in Te mentem animadverto , qui regno quàm literis carere maluiſſet ; Fortunà etenim tuà potius , quàm iis exui velles . Critolai ſcilicet lance humanæ mentis decora expendis , eaque tantò cæteris hominum bonis præſtare intelligis , quantò rebus omnibus , Divinitatis faſtigio accedens , animus excellit . Hinc ardens illè in Magiſtros tuos ſtudio , quibus vel Seneca aliquis , vel Burrus invideat ; maximum ſcilicet illis minerval obtigit : Amor tuus . Hinc illa ſapientium virorum laus atque æſtimatio , qui abs Te honeſtiſſimè habiti , ſtoi-

co illo in aulas convivio abstinent, quòd
in' iis scurrae potius , quam sapientes
in pretio sint. Equidem Salomonis Te.
indolem praeferre dixerim ; sapientia ni-
mirum amore captus ; hanc unicè depe-
ris : cetera omnia prae illà splendido con-
temptu despicias . Hoc dispar , quòd
Salomoni quidem per somnium otianti
obtigit , Tu illam Tibi vigiliis , laboribus-
que , dotali veluti censu despondes . Nam ,
quod in Adolescente , ac Principe inso-
lens , & mirum , dies omnes , eosque so-
lidos literis impendis , & modò chartis
impallescere , modò viros eruditione prae-
stantes alloqui , modò Praeceptores audire
Tibi ludus est . Adeò ut domesticos ipsos
non

*non nisi bonis artibus egregiè imbutos
velis , qui ingenio potiùs , quàm corpori
famulentur : quò Musas omnes non pe-
regrè exquiras, sed veluti servitio addic-
tas domi concludas . Inde felix ille , at-
que expeditus in disciplinarum omnium
stadio progressus ; lauta eruditionis è sa-
cræ prophanæque historiæ, ac Sanctorum
Patrum lectione supellex : firmior , ea-
que altior è cultioris Philosophiæ, ac Ma-
theseos penetralibus doctrina: exacta non
latini modo sermonis, sed exterarum etiã
linguarum peritia : optimorũ, primæque
notæ auctorum non cognitio duntaxat ,
sed crisis . Quibus omnibus ita emines ,
ut superbire aliquando potuerit Italia ,*

quùm vel exteras gentes in Tui admirationem defixas vidit . Extulit se quidem Illa, quùm nuper Hetruscam aulam Britannici Regis Legatus à Te exceptus subiit . Licet enim omnia ad majestatem splendide composita suspexerit, nihil adeo anglicum supercilium defixit , ac Tui conspectus . Ut enim in unionibus miraculo est, in arctum contracta, naturæ Majestas ; ita veluti contracta sapientiæ Majestas , & maximum exigua in ætate virtutum decus admirationem extorsit . Audiit Ille abs te Anglicos hujus ævi Auctores non recenseri dumtaxat , sed censeri ; eorumque characterem , stylum , sententiam , philosophica præsertim inven-

ven-

venta ad exacte mētis trutinam expen-
di. Quod impensè miratus, non illepi-
dè dixit: optandum planè; ut delicatu-
lus Princeps eò ad conficiendos cibos va-
leret stomacho; quo ad concoquendas li-
teras potlet ingenio; mirum scilicet vi-
deri sibi, Te quùm tam multa, eaque ar-
dua congeras, omnia ad nutritium doc-
trinae succum tam probè digerere. Quod
sanè, cum sine valetudinis tuæ dispendio
fieri nequeat; tam enixè rogandus oppi-
dò es, ut tibi à literis temperes, quàm
acriter ceteros adolescentes ad literarum
studia exstimulamus. Quò fit, ut ipsam,
quod unum splendide præfers, vitium,
etiam cum arguimus, laudare cogamur:

*Sapientiae scilicet intemperantiam; quā
tamen factum, ut Serenissimus Pater
tuus Pisanam Academiam, sub patroci-
nii tui umbrā locarit; quū enim in-
dies scientiae luce adolescas; è tanti syde-
ris aspectu ampliora Sapientiae incre-
menta magno illi Atheno afflari in po-
sterum posse, meritò credidit.*

*Porro ex his omnibus augurari haud
ex vano licet, quantum Te maturiori
in aetate Orbis suspiciet, quem tantum
in adolescentia miratur. Jam exteras
Gentes tui nominis famā sollicitas, &
quando Medicea sidera peregrinari Suo
e Iove norunt, sperant aliquando fore,
ut oculos vultu expleant tuo; nec post-
mo-*

*modum famæ de Te, sed sibi credat; Imo,
et famam arguant, quòd licet magna,
vero tamen minora vulgarit. Fallor,
an spes suas demum impleri, sibi gratula-
tur Italia? Jam hæc prælo vulganda de-
deram; quùm Te Italas plarasque Urbes,
quà pietatis in Laurétanum Virginem,
quà officii causà obire audio. Est plane
quod mihi ex hisce nunciis gratuler. Jam
enim me nullo adulationis fūco Prin-
cipem adumbrasse, nosset Italia, quùm Te
famam præsentia vicisse animadvertit.
Plus enim de Te, tuo ex aspectu, didi-
cit, quàm ex rudi hac tuæ mentis, corpo-
risque imagine. Habent hoc suà è luce,
sydera, ut se eloquentiùs prædicent, dum*

videntur, quàm cùm ea exaggeratis ad
laudem præconiis vel fama effert, vel
eloquentia; auctiùs igitur Te laudas,
cùm ostendis: auctiùs spem excitas,
dum prodis. Et quando è syderum
aspectu, posituque potissimum divina-
mus. Jam Roma, dum Te propiùs aspicit,
ex animi tui magnitudine augustius
aliquando Vaticanæ purpuræ decus au-
guratur. Jam alterum sibi Clementem,
Leonem alterumadolescere gaudet, ac
Religionis, bonarumque artium incre-
menta tanto auspice vaticinatur. Jam
sibi quantus est Terrarum Orbis plau-
dit; tuo enim exitinere, non unius regio-
nis angulo, sed regnis omnibus natum.
splen-

*splendidum primæ magnitudinis sydus
credit .*

*Nec vanus ipse mihi sim augur: quum
enim me Tibi supplex sistam, ut patrocini-
um tuum implorẽ; haud vereor, ne mihi ad
decus lux tua desit, quæ omnibus prostat,
vel humanitas ad gratiam, qua arrides
omnibus . Principum Flori collectos è
Pindo fesculos dico . Ne florum fato
una illos dies aperiat, una conficiat; tui
syderis afflatu indigent . Si respexeris,
amaranthos credam . Patere igitur ut
tuo sub nomine in lucem prodeant; Jam
Oedipo non erit opus, ut omnes intelli-
gant, quibus in terris, inscripti nomina
Regum, nascatur flores. Suum, & ipsos habere
ge-*

genium libros novi ; ne huic desit, geniali illum sub sydere statuo. Quin, & observatię pignus meę literario hoc munusculo Tibi defero : tenue illud quidem, at tenuis etiam auctor ; illum tamen benigno sepe aspectu, atque affatu dignatus es ; quid ni eandem opusculo suo gratiā impertias ? Hoc Magni Principis fastigium est ; ut nihil illi magnum inferre ad obsequium possis ; At hęc etiam humanitas, qua Deo accedit, ut magnum ducat, quod paupere dat manu dives voluntas. Exiguas olim ille aque guttulas magno Regi carā obtulit manu : at Regiam plane gratiam retulit ; tenuem. Ego hunc Hippocrenis laticem defero :
abun-

*abunde est mihi , si non ex censu , sed ex
animo estimes ; idque unum, Mediceum
mihi sydus indulgeat , ut respiciat . Hoc
rogat .*

Serenit. Vestre

*Humillimus, atque omni obsequio
addictissimus Servus
Thomas Stroza.*

ILLVSTRISS. E REVERENDISS. SIG.
IL P.Tomaso Strozzi della Compagnia di Giesu espone à V.S.Ill.co.
me desidera dare alle Stampe un opera intitolata *Poëmata Varia*
per tanto la supplica di commetterla alla solita revisione, che l'haverà
à gratia ut Deus.

R.P.Dominicus Iameus Soc.Iesu videat, & referat in scriptis hac die
29. Masi 1688.

Sebastianus Perissus Vic.Gen.

Illustrissime, & Reverendissime Domine.

IVssu Dom. Vestre Illustrissimæ vidi librum qui inscribitur *Poëmata
varia* à P. Thoma Stroza è Soc. Iesu elegantissimo stylo exaratum;
& nihil in eo reperi, quod sanè Fidei, vel bonis Moribus refragetur, im-
mò eo pollet nitore, ut Castalidas verè castas, & Poëticen syncerè can-
didam offerat: dignissimum itaque censeo, qui typis, & Immortalitati
mandetur; si & fuerit Illustriss. Dom. V. Mens Neapoli 12. Augusti 1688.

Domin. Vestre Illustriss.

Omni Obsequio Addixist. Famulus.

Dominicus Iameus è Soc. Iesu.

Imprimatur hac die 14. Augusti. 1688.

Sebastianus Perissus Vic. Generalis.

EC-

ECCELLENTISSIMO SIGNORE.

L P. Tomaso Strozzi della Compagnia di Giesù supplicando espone
à V.E. come desidera dare alla luce un Operetta sotto il titolo *Poë-
mata varia*, per tanto supplica V.E. ordinare, che si cometta la revisio-
ne di quella à chi meglio le parerà, che l'haverà à gratia ut Deus.

R. P. D. Franciscus Maria de Afte videat, & in scriptis referat.

Carillo Reg. Soria Reg. Moles Reg. Miroballus Reg. Iacca Reg.

Excellentissime Domine,

L ibrum R. P. Thomæ Strozzi è Soc. Iesu qui inscribitur *Poëma-
ta varia*, Excellentiz vestrz mandatis obtemperans attentè per-
currit, nil regimini Politico, aut Regiz Iurisdictioni adversans ani-
madverti: imò ita cum ingenio, & pietate congruere, ut non parum
utilem fore arbitret poeticæ artis studiosis; idcirco typis dignum au-
tumo. Datum Neapoli in Aedibus Sanctæ Mariæ Lauretanæ Kalendis
Septembris 1688.

Excellentiz Tuz.

Additissimus Servus.

D. Franciscus Maria de Afte.

Regii Collateralis Theologus.

Visa suprascripta Relatione imprimatur, verum in publicatione servetur

Regia Pragmatica.

Soria Reg. Moles Reg. Miroballus Reg. Iacca Reg.

Spectabilis Regens Carillo non interfuit.

Anastafius.

FACULTAS R. P. PROVINCIALIS.

CUm Opus cui titulus : *Poëmata varia* à
P. Thoma Stroza Societ. nostræ com-
positum, aliquot Societatis Theologi reco-
gnoveriut , atque in lucem edi posse proba-
verint, potestate ad id nobis facta à R.P.N.
Thyrso Gonzalez Præposito Generali, fa-
cultatem concedimus, ut Typis mandetur si
iis ad quos spectat ità videbitur. Datum
Neap. 22. Kal. Octob. 1688.

Octavius Caracciolus .

D E
MENTIS POTV

S I V E
DE COCOLATIS OPIFICIO

Libri Tres .

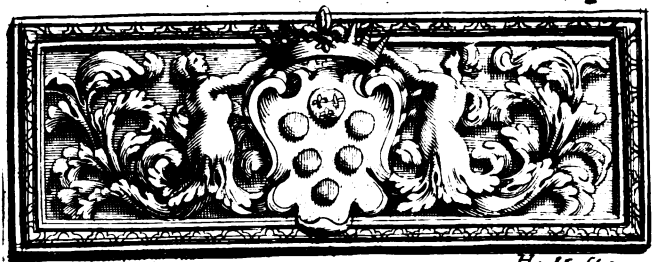
I N H E X A M E T R I S.

<i>Errata</i>	<i>Corrige.</i>
Pag. 18 cedit	cædite
18 pallesque	vallesque
24 incendio	incendia
37 ethereus	æthereus
38 erithræi	erythræi
54 rauces	fauces
62 querelum	querulum
63 intextina	intestina
107 quis promicat	quæ promicat
109 Gharites	Charites

I N E L E G I A C I S.

<i>Errata</i>	<i>Corrige.</i>
Pag. 25 sustinere	sustinuere
27 exijt	exilijt
63 absinthia	absynthia
67 æoo	eo
89 onix	onyx
175 inaccessio	inaccesso

DE

DE COCOLATIS
O P I F I C I O
L I B E R P R I M U S.

Q Væ pariat glandes arbor, quo semine tellus
Fæta, peregrinas læto ferat ubere fruges,
Queis tumido spumant Cocolatis pocula succo:
Quo sint hæc miscenda metro, qua lege paranda,
Et quos Mexiacum servetur Nectar in usus,
Hinc canere incipiam. depexum internite Vati
Alipedem, musæ, quo vectus, litora, & omnem
Oceanî tractum, fremitusque, & monstra per auras
Exuperem, terrasque alio sub sole calentes
Correptus Phæbi non vano Numine lustrem.
Intentatum alijs stat opus tentare; reposito

A

Pan-

Pandite in órbe sinus , ac cæptum flectite cursum.

Hûc ades, ò, grávida Magnæ quem Matris ab alvo
 Exceperé sinu Charites, cui lactea Virtus
 Pabula, & æthereos infudit pectore rores ,
 Magne Puer, magno prognatus sanguine Regum ;
 Queis fatus, Ipse Tibi, potiori fædere, Hetruscós
 Francigenum socias augustis floribus Orbes ,
 Huc ades ò, GASTO, & nostris bonus annuè cæptis.
 Nam quis Te potior trepidis sit Vatribus auspex?
 Scilicet excelsó gestas sub pectore Magnos
 LAVRENTES, COSMOSQVE, & celsa mente LEONES,
 Quorum felici sub sidere serior ætas
 Fudit & ipsa novos, Phæbo plaudente, Marones .
 Quin & Te multa radiorum aspergine Phœbus,
 Te multo indulgens fæcundat Numine Pallas,
 Musarumque chorus merita Tibi tempora lauro
 Implicat, ac tanto gaudens se jactat alumno .
 Illicet ingenio præcox, & moribus annos
 Prævertis; nec spe tantùm Te suspicit Orbis .
 Ergo age, sepositi quando Tibi culmina Pindi ,
 Pieridumque patent aditus, Vatumque recessus,
 Tu faciles Vati meditata ad carmina musas
 Allice; si nutu præcas, te ponè sequetur ,

Se-

Seque novo duci gaudebit Apolline Clio .

Quòd mihi majori tumeat si pectus ab œstro ,
Ausim grandiloqua seris tua prodere seclis
Gesta tuba, & famæ vires augere canendo ;
Seu te castra vocent; spoliisque instructus opimis ,
Laurigeros referas Othomano ex hoste triumphos;
Seu Vaticanæ præcinctum sarmatis ostro,
Te septemgemi tollant ad sidera colles.

Interea gracili deductum carmen avena
Excipe, nam tenui gaudent vel munere Reges,
Coelicolasque canit, vel agrestis fistula Divos .

Quà Sol emeritas, devexus ab axe, quadrigas
Solvit, & occidua languens se lampade mergit ;
Bisgemino præcincta mari procul eminent, Isthmo
Imposita, & lætis aperit se Mexicus arvis ;
Litoreo curvata sinu, cui plurima circum
Insula, sepositos obvallans aggere fines,
Oceanum tumidis equitantem fluctibus arcet .
Hic nostro procul orbe, & nostris cognita nusquam
Hactenus Agricolis exotica provenit arbor ,
Vna, sed effusos prætexit germine campos .
Illa refert citream ramis, ac stipite Malum ;
Ast sibi majori porrectas margine frondes

Explicat, atque aliis vernans se floribus ornat ,
Educitque alio prognatos semine fœtus .

Olli curvatis pendent vegrandia ramis
Poma , pari pepones quæ mole, nec impare ductu ,
Et multis referunt rugoso cortice fulcis .
Hæc simul inciso diffindas tubere, plexis (a)
Ceu pepones, inserta dabunt sua semina fibris ;
Dispare sed forma; nam longè crassior illis
Nucleus est, tenuique latet sub tegmine pellis ;
Haud secùs ac duro lectæ de robore glandes ,
Quæis gracilis modico tenuatur acumine mucro .
Quin color & peponi dispar; nam murice cortex
Imbuitur, vivo saturantur murice fibræ ;
At pulla baccæ livent ferrugine; postquam
In scrobe, multiplici divisum segmine, pomum
Marcuit, & fuscum leviter duxere colorem ;
Hæc porro leni pinguescunt unguine , qualis
Appula, quæ lætis adolescit amygdala campis ;
Vsq̃ue adedò, ut tenerum presso de semine florem
Eliciant, scabrum quo mulcent furfure vultum .
Iam fructus aqueo turgent humore; sub umbris
Progenitos, pleno lactat quos ubere radix ,

Hu-

(a) *Ex Franc. Hernandez relationib. apud Recchum .*

Humentesque foveant limosa uligine glebæ .
 Omnibus est idem, libes si fragmina, succi
 Et sapor, & genius; nam cortex, femina, fibræ
 Tuberis austerio perstringunt guttura morfu
 Hispida, nec molli sapiunt subamara palato .
 Indica vox, Italas turpi quæ polluit aures
 Fæda sono , plantam, pomumque, & condita signat
 Semina, deliciasque gulæ dixere Cacaum ;
 Aucto seu potiùs, Cacavatem , nomine . Sic est
 Haud rarò imponunt vocum ludibria: turpi
 Optima sæpe latent fædi sub nominis umbra :
 Sæpe alias operit speciosum turpia nomen .

Nomen idem, multo sed se discriminat ortu (a)
 Luxuriatque arbor pompa sibi compare dispar .
 Scilicet, aut alio positum sub sidere; certo
 Aut potiùs terræ ingenio, genus omne Cacaï
 Bis geminam præfert variato germine formam .
 Prima suos gravido profert quæ stipite fætus
 Progenies, trunco potior, ramisque superbit
 Altiùs, & fructu turgens se jactat obæso ,
 Majoresque fovet pomi sub cortice glandes .
 Altera nec ramis primam, nec frondibus æquat ,

A 3

Et

(a) *Ex Nardo. Reccho rer. med. nov. Hisp. l. 3. c. 46.*

Et nucleis pomisque minor, sed proxima surgit .
Provenit huic propior demisso mensa gradatim
Ordine, purpureas sed gignit tertia baccas .
Ultima vix humili tollit se pumila trunco ,
Collectamque brevi fundit de caudice pompam ;
Ast longè sociis præstat, nam semine fæta
Præcipuo, tenuis pensat dispendia molis .
Scilicet huic potior nativi gratia succi est ,
Quo genuina uno Cocolatis pocula gaudent .
Sæpe adeò major parvo latet abdita virtus
Corpore, & ingentes torpent sine viribus artus.
Omnibus est eadem facies, atque omnibus idem
Gentis honor plantis, & eodem sidere lætæ
Luxuriant, umbrisque tegunt felicibus hortos .
Ceū proinatæ una quatuor de Matre Sorores,
Disparibusque pares formis, quas gratia vultus,
Quas color, & fusus per lactea colla capillus,
Et geminæ jungunt vestes; sed moribus omnes
Ingenium, ac variis ætas discriminat annis ,
Et dat inæquales evolvere corporis artus .
Hinc parili gaudent cultu, paribusque beatæ
Proveniunt agris; omnes namque humidus aer ,
Vmbrosæque juvant valles, ac pingua terræ

Vbe-

Vbera, & undoso prægnantia jugera limo.

Est aliud, nulla cultum quod provenit arte,

Degeneri de stirpe, genus Sylvestre Cacai.

Scilicet è spurio plantis gens plurima fortu

Obvenit, ingenuam simulat quæ germine prolem.

Hinc parit agrestes tenuis labrusca racemos,

Prætexitque nemus baccis oleaster amaris,

Et neglecta notha pendent ex arbore mala:

Propudium generis deserti dedecus arvi.

Sic mentita genus soboles infauſta Cacai,

Agrestes ramos, agrestia tubera, semen

Agreste emittit, nullo cui dulcia flore

Admixto, immitem commendent sacchara succum;

Ni forte excisum felici ex arbore ramum

Sylvestri adjungant, sectoque in caudice fixum,

Vt mos est, udo doceant inolescere libro;

Nam tum forte suos cognato sedere mores

Dediscet, natosque novo de germine fetus

Dum nutrit, potiore dabit mitescere succo.

Nunc quæ prima solo radicibus hæserit arbor,

Et qua fixa manu, lætis adoleverit agris

Expediam, nam lapsa polo dum panderet Eos

Prima diem, vero cecinit mihi carmine Clio.

Post Asiam bello domitam, post rapta Tyrannis
 Stemmata, post centum Gentesque, Vrbesque sepultas,
 Bizantj imperium, Europę lugente Theatro,
 Ille hominum, regnorumque insatiata charybdis
 Hauserat, infano Mahometes impius ęstu,
 Totaque Bistonidum parebat Gręcia sęptro.
 Quęm subito scythicis inuenta phalangibus, omnes
 Barbaries latę pervasit inhospita fines,
 Evertitque omnem, nativa ę stirpe revulsum,
 Quo gens, quo regio jam floruit inclyta cultum.

Qualis, ubi hybernis Torrensex imbribus, alveo
 Exundat, campisque ruens insultat apertis:
 Continuo tumidarum pręcipiti agmine aquarum
 Irruit in segetes, frugesque, ac funditus omnes
 Eversę statim Cereris populatur honores,
 Evoluitque haustas violento gurgite glebas.
 Mox, ubi flava Ceres, vel pingui pampinus uva;
 Aut leto pridem risere novalia cultu:
 Squalida luget agri facies, aggestaque limo
 Glarea, & humentes latę dominantur arenę.
 Haud secus argolicas quęm barbarus obruit Vrbes
 Turca: ruunt graję passim dejecta Minervę
 Atria, musarumque lares; latet obsita dumis

In-

Invia Parnassi rupes: fastigia Pindi,
Cyrhæumque nemus, dejectis undique lauris ,
Triste horrent; totis Aganippe deficit undis ,
Atque ejurati jacet omnis Regia Phæbi .

Cynthius hæc summo despectans æthere, ab altis
Imperat auricomam descendere nubibus Irim ,
Cogat in augustum phæbeo ut nomine Musas
Cœcilium ; teneris Eos ubi rascida gemmis,
Pandit odorato perf ufas lumine sedes
Haud mora : tergeminis fucata coloribus, atque
Rorantes succincta sinus, nova jussa Parentis
Exequitur trepidans Iris : vocat ordine Musas,
Advolvitque solo dejectis cornibus arcum,
Vt picto subeant Auroræ limina curru .
Pieridum subito chorus astitit, aurea cælo
Dum matutinus revocaret Phosphorus astra .
Advenere simul, nexis per mutua palmis ,
Calliope, Clioque, Thaliaque, Terpsichoreque,
Arma ducum, magnosque canunt quæ carmine Reges.
Adfuit Euterpe, & numeris quæ sidera flectit
Vranie, tenerosque Erato quæ ludit amores ,
Carminibusque frequens Polihymnia, Melpomeneque :
Virgineo insignes peplo, cui stamina Pallas ,

Ne-

Nexuit, Heroum cui grandia gesta, Parentis
Mnemosinæ imperio, phrygiis animata figuris
Addidit, atque oras auro distinxit Arachne.

Haud eadem cunctis facies, sed gratia vultus,
Et lepor, & Veneres, atque emula lumina frontis
Ambiguo certant censu, Paridemque requirunt.
Crinibus haud eadem tex; namque his vertice summo
Defluit exundans per lactea colla, humerosque
Crispatus varia calamistri lege capillus;
His vittæ undantem cohibent, multoque retorquent
In spiras plexu, niveum cui fibula velum
Innectit, zephyris placidè ludentibus aptum.

Omnibus est auro gemmisque illusa supellex
Musica: lemniscis humero devincta decoris,
Nabliaque, & litui pendent, cytharæque, lyræque,
Vocalesque tubæ, atque arguto barbita plectro:
Queis volucres sistunt auras; sylvasque sequaces,
Auritasque trahunt, magico ceu carmine, rupes.

Ergo arcu invectæ, liquidum per inane, curuli,
Auroræ subeunt ædes: pellucida puro
Limina rore patent, revoluta cardine, & ingens
Sese aperit roseis instrata tapetibus aula,
Quam molles circum zephyri, placideque pererrant
Ani-

Animulæ, ac tremulis afflant opobalsama pennis.

Phœbus adest, viridi redimitus tempora lauro ,
Insignis pharetra, cytharaque insignis eburna,
Olli,perpetuo vernaet quæ flore,juventus
Ambrosias flava pingit lanugine malas ,
Crispat, & auricomos elato in vertice crines ;
Intertexta aureo regalis purpura limbo,
Gemma, quam morfu substringit fibula, summo
Crure tenus ludens, sinuatis flexibus artus ,
Contegit: aurato præfulget sura cothurno ;
Dextraque crispata blandè subfulgurat hasta.
Majestate decor, majestas aucta decore,
Ac toto latè radians lux aurea vultu
Immortale docent mortali in corpore Numen .
Laurigero sedet ille throno, cui dædala Chloris
Lilia, vernantesque rosas, mollesque hyacinthos,
Narcissumque, crocumque, ac purpureos amaranthos
Addidit, ac varia ver textile nexuit arte .

Demisso tacitæ venerantur poplite Numen,
Ac jussis inhiant,pendentque ex ore Camænæ.
Tunc roseo irradians vultu, sic orsus Apollo est:
Pierides , mea cura, gravis mihi pectora sensus
Solicitat;nostro sacros dum Numine cerno

De-

Defluxisse lares, tanto quos Græcia cultu
 Iam tenuit, famaue omnem vulgavit in orbem.
 Gens inimica mihi, doctæque infensa Minervæ:
 Naturæ, generisque pudor, cognata gigantum
 Progenies, vomitu quam tellus expuit atro
 Orbis in exitium, nostris se collibus altè
 Intulit, ac fædo assurgens tenet omnia ferro.
 Exosa ingenuas artes, è sedibus illas
 Exigit usque suis: Parnassi culmina: vatum
 Delicias, Pindumque, ac Thespia culta pudenda
 Obruit illuvie, tantis nec nomina liquit
 Collibus, extrusæ quas alto è gutture voces,
 Horribilique notant modò verba incondita hiatu.
 Iam nemora hæc trepidi fugiunt impervia vates,
 Barbariem exosi agrestem: non thessala Tempe,
 Addictumque Heliconæ feris: non antra, recessusque,
 Umbrasque, fontesque sacros, non enthea quærunt
 Otia, nec tacitis captant mea somnia fibris.
 Ah pudet huc vestros, me præside, cogere cætus,
 Horridus hæc habeat sibi Mavors prædia: torvi
 Hic Steropes, Brontesque atris ignita caminis
 Fulminaue, & currus, atque arma minantia cudent.
 Ergo alias alio sub sidere quærere terras,

Et

Et Iovis auspicio certas defigere sedes ,
Præcipio. immotæ sedet hæc sententia menti .

Dixerat hæc; fremitu simul assensere secundo
Pierides, subitoque afflatæ Numinis æstro,
Præcipitare moras, zephyrisque insistere certant .

Tum Phæbus : geminum præpes jam Fama per orbem
Centeno tulit ore decus, nomenque Columbi,
Et facinus, vestris sacro quod carmine cedris
Inscriptum, tacito mirentur sæcula vultu .
Hic prior Herculeas, Abilam, Calpemque, columnas,
Nec sibi defixas, toti nec censuit orbi ;
Alcidenque animo exuperans, ubi fixerat illes
Extulit ipse gradum ; ignotisque audacia ventis
Carbasa, & oceano gemini spem credidit orbis :
Ipse sibi Pollux , sibi Castor & ipse, suamque
Pro geminis Vrsis, certa pro pyxide mentem
Explorans, terris alias ostendere terras ,
Astra astris potuit, mundumque adjungere mundo ;
Quòdque novo pateat rerum Natura theatro
Se major, magno debet detecta Columbo .

Hos mihi, quos, domitis pelagi terroribus , agros
Vidit, & hispana tenuit jam classe Columbus ,
Incolere est animus, vestris, hic sedibus apta

Et

Et spatia, & lato diffusos æquore fines
 Constituam, nobis alter Parnassus, & alter
 Hic surget, vernans potiori vertice Pindus.

Vix ea fatuserat; celeres simul advocat horas,
 Et jubet instratum Matutæ ad limina currum
 Sistere, quo Musas, potiori luce, diemque
 Invehat occiduas auriga superbior oras.
 Exiliunt stabulis, vivosque è naribus efflant,
 Inde Phlegon, Pyroisque ignes; hinc Xanthus, & Ethon;
 Et jam fræna vocat, tacitam quæ concutit Aethram,
 Vngula: depectunt radios per colla comantes,
 Ac trepidæ phaleris ornant flammantibus Horæ
 Ignipedes, currumque edicta ad limina sistunt.

Phosphorus interea tacito vaga sidera cœlo
 Exigit, invec̃toque jubet decedere Phæbo.
 Antevolat currum Zephyrus, trepidansque flabello
 Alarum, toto nubes eventilat axe;
 Pura serenato procurrat ut orbita campo,
 Splendidiorque dies redivivo affulgeat Orbi.
 Infilit in currum Phæbus, dextraque rubentes,
 Pierides dum sede locat, remoratur habenas;
 Excussas tùm laxat equis. volat æthere præceps
 Carceribus quadriga suis effusa, rotisque

Al-

Alta premit. muto pallescunt ore Camænæ ,
 Et phaëtonteos retractant pectore casus .
 Mox erectæ animis aurigæ ad verba monentis,
 Insuetum mirantur iter, lucemque, diemque
 Europæ, atque Asiæ, Libyæque affundere gaudent;
 Atque auriganti pangunt novâ carmina Phæbo .

Iamque iter emensi occiduo se mergere ponto
 Ignipedes properant; laxas adducit habenas
 Mexiacoque rotas sistens in litore, Musas
 Exponit Ductor, seque alto proripit axe.
 Mergitur Oceano currus, sed fluctibus extat
 Non dum merfa dies, celso quam vertice fundit,
 Cæsariem excutiens, radijs crinitus Apollo.

Tum subita, gradiens tacitis Neptunus in undis,
 Lætitia incaluit, stratoque ad litora ponto,
 Glaucique Phorcique choros, è sedibus imis,
 Tritonum cornu excitos se sistere Phæbo
 Præcipit, edictisque aures advertere jussis.
 Quin, & Nereidas densis corallia ramis,
 Et gemmis gravidas, & pictas murice conchas
 Fundere, & illi militus prætexere musco .

Vix dum Mexiaco vestigia fixerat Isthmo
 Pieridum Phæbique chorus; cum tota repente

Vc

Vere novo Tellus pubescens gestijt, omnis
 Gramine risit ager, risere arbuta; novosque
 Intempestivo fuderunt germine flores.
 Advenisse Deos senserunt flumina, & ipsi
 Senserunt colles; collesque, & flumina saltu
 Exiliere: suis festo simul agmine septis
 Approperant, serto redimitæ, occurrere Divis
 Et Dryades Nymphæ, & rorantes crine Napeæ,
 Faunique, Satyrique, & fetigeri Sylvani;
 Omnes ad numerum ludentes cornibus, omnes
 Festivas hilari nectentes orbe choreas.

Tum Phœbus: nostris hæc debita sedibus, inquit,
 Est regio; hos nobis saltus, has Iuppiter umbras.
 Contulit: hinc nostri captabunt otia vates,
 Quos vehet extremis Europæ è finibus, orbem
 Alite qui penna propè Pegafus admovet orbi.
 Hinc Ego castalias vincat qui nomine lymphas,
 Arboris æterno manantem ex ubere fontem
 Sedulus eliciam, quo poti largiûs; æstu
 Concita appollineo caleant ad carmina vates,
 Excutiantque omnem fœcundo è pectore venam
 Ingenij, lingua verbis undante refusam

Hæc ait, atqueabilem dextra mox corripit hastam,
 Quam

Quam multò quondam confossus vulnere Python
Imbuit, (obscuris Python emissus ab antris ;
Vt gravidæ, insidians, Latonæ adreperet alvo ;
Ne Phœbum connixa, Ducem, Numenque Camænis
Funderet) : hanc notâ Pythonis cœde superbam
Contorquens defigit humo: mirabile dictu .

Illa solo, jactis subitò radicibus, hæsit,
Humoremque imo sugens ex ubere, plantæ
In truncum intumuit, patulos tùm vertice ramos
Floresque, ac frondes, inopino vere, comantes
Fudit; & enatis autumnò præcoce pomis ,
Mirata est plantam, quæ se modo noverat hastam .

Mox Phœbus, secto pomi de cortice baccas
Excerpens: vescas, inquit, ne credite, Musæ;
Nectarea hæ tantùm crescent ad pocula glandes ;
Namque ubi detritas liquor additus excoquat, igni
Appositus, dulci condent carchesia succo .

Hinc fontem peperit, dum plantam protulit, hasta;
Namque una arboreo permiscet semine potum .
Hic fons, hic vestros, Divæ, servatur in usus;
Vatibus hinc haustus infundite; pectoris œstro
Vt caleant, totumque vocent ad carmina Phœbum .
Pegaseos posthac latices ne quærite; cedit

B

Fri-

Frigida nam liquido Permessi lymphæ Cacao;
 Cedit apollineæ ceu pegasis ungula dextræ .
 Ergo agite: exsecto pomi de tubere semen
 Carpite, & undanti passim per jugera dextrâ,
 Guatimalæ in sulcos, & frugiferæ Guahacæ
 Spargite; ut arboreo proles mihi plurima fætu
 Surgat, & effusis adolescat vivida campis .

Vosque, ò, præproperà Fauni, Satyrique bipenni
 Cedite, iò, sylvas, umbrantia cedite ferro,
 Robora; apollinæ pateant ut prædia plantæ .
 Scilicet his tantùm fæcunda hæc germina terris
 Iuppiter indulgens, alio sub sidere nasci
 Noluit: hinc aurum, pretiosà hinc merce Cacaum
 Implorare jubet celsis è navibus orbem .

Imperium trepidæ excipiunt, ac murmure plaudunt
 Pierides, curvoque sinus, & candida lectis
 Lintea seminibus cumulado pondere complent,
 Mox passim per agros, nemorumque per avia, valesque
 Effusæ, partita serunt per jugera glandes;
 Atque operi choreas, & musica carmina miscent,
 Excipit ima suis felicia munera fulcis,
 Et fovet alma sinu Tellus, glebæque feraci
 Educat arboream fæcundo germine prolem .

Illa

Illā agros latè, lucosque, atque undique valles
Prætexit; lætā jactat se Mexicus umbrā .

Hæc soboles, atque hæc plantæ nascentis origo ,
Quam modo barbaricā dixerunt voce Cacaum ,
Tantæ molis erat peregrinum educere germen ,
Quod succo attritæ reparet dispendia mentis .

Non ego Mexiacæ hîc memorem præcepta colendæ
Arboris; aut cultæ referam compendia sylvæ .
Scilicet in nostras nec furculus immigrat oras ,
Qui patrium servet nativæ frondis honorem ;
Invectumque undis Europæ in litora, semen,
Vel sæcunda satum, navoque in jugera cultu
Defossū, nullo redivivum germine surgit .
Quòd si fortè animam vivax calor uberis agri
Accendat, tenui tantum se cespite prodit ;
Qui nostri impatiens cœli, mox vertice languet
Exanimi, lapsusque suā se funerat umbrā :
Spem generis vanā mentitus imagine frondis .

At quæ mira magis, nostrisque insueta colonis
Haud tacitus fileam . Solem defendere plantæ;
Ne ramos feriat radiorum verbere, primus
Agricolis labor est; tenerā namque indole, sævos
Haud dudum patitur vāsani luminis æstus .

Scilicet exhaustis exfugunt pabula fibris ;
 Marcentemque brevi cogunt arefcere truncum .
 Quare ubi fœcundo Cacavatis germina campo
 Proveniunt, geminam procero ftipite plantam ;
 Explicet umbrofam denſo quæ vertice ſylvam ,
 Hinc atque hinc ftatuunt; ſubiectis utraque ramis
 Incubat, ac teneros geniali protegit umbrà .
 Quin & ventorum rabiem, ne fœva Cacao
 Ingruat, ac molles divexet flamine fœtus,
 Frangit, & obiectis latè ramalibus arcet .
 Fronde ſub hac firmas vernans arbuſcula vires
 Contrahit, ac læto gaudens ſe flore coronat .
 Has Indi plantas, Patrem, Matremque Cacaï
 Iure vocant, alio namque ortam ſemine, adoptant,
 Officiisq; fovant ambæ, ſtudioque parentum .

At, miro Phœbi quæ munere floruit, arbor
 Cur Phœbum fugit, ac ſe tegmine protegit umbræ ;
 Nec vivo gaudet Phœbeæ lampadis igne ?
 Scilicet antiqui ſoboles non immemor ortus ,
 Nunc timet ipſa ſibi, ſequæ abdit cautiùs; altà
 Ne Phœbi correpta manu, ſe rursus in haſtam
 Induat, evulſis tabeſcat & arida fibris .

Mirum etiam; cœco quòd frigida carpitur igni ,
 Ac

Ac teneros præfert vel duro in stipite mores.
Est & amor plantis, tacito quem pronuba nexu
Conciliat natura; suis namque altera ramis
Fertur in alterius nativo pondere ramos:
Altera, & afflatu alterius felicior exit, .
Ac poma uberius nutrit, dum nutrit amores.
Ficus amat vitem: viti gratissima ficus;
Et ficum vitemque reciprocus ardor olivæ
Nescit; ut aspectu sese propiore maritent,
Lætior & geminis subeat radicibus humor.
Haud alio vernans adolescit more Cacaï
Germen, & arcano patrijs calet igne sub umbris.
Scilicet & blandos illi Vaginula sensus
Aflat, & ipsa pares afflatus excipit, & se
A teneris jungunt cognato fœdere fibris;
Atque suos tacitis fœtus ardoribus augment.
Hunc geminæ morem plantæ novere coloni;
Atque adèd nativa suis ut vota secundent
Officiis, teneram per consita rura Cacaum,
Vaginamque student alternis condere sulcis;
Vt simul admoto se largiùs ubere lactent.
Hinc rami ramis, & frondes frondibus, umbræque
Umbris, ac stirpes genitales stirpibus auras

Adspirant, auctoque hilares per mutua fœtu,
Mexiaci cumulant felicia gaudia ruris.

Fertur Hamadryades inter pulcherrima Nymphas
Callirhoe, castæ dudum dilecta Dianæ,
Impensis olim studiis coluisse Cacaï
Præstantem ramis, præstantem robore plantam.
Hanc Virgo è multis lectam, magis omnibus unam
Deperiit, toto qua nulla superbior agro
Explicuit viridem procero è stipite pompam;
Garrula ubi vario miscent certamina lusu
Hinc dulces avium cantus, hinc sibilus auræ;
Innocuo teneras crispat dum flamine frondes.
Illam Callirhoe puri modo fluminis undâ
Irrigat: intextas picto modo flore corollas
Innectit ramis, ac frondibus oscula figit;
Enodique suos in caudice sculpit amores.
Hic medio gradiens dum sol exestuat axe,
Strata solo tenerum captat sibi frigus ad umbram:
Hic Illi, lepidò fallit dum tempora cantu,
Insidens ramis arguto Psittacus ore
Certat, & auditas Echo canit æmula voces.
Impatiens dolet hæc Satyrus, quem spernit amantem
Callirhoe, ac totis fugitat castissima sylvis.

Ac

Ac secum, infrendens, deformi siccine trunco
Posthabeat me Nympha Deum? quem Iuppiter axe
Sæpe locat, mensaque Pater dignatus amicâ ,
Proluit ambrosio spumantia nectare labra ,
Concilioque jubet majorum adstiterè Divum ?
Haud impunè meum lædes nequissima Numen,
Nympha; nec ipsa tuo dudum lætabere trunco .
Heu! nimium plantæ tulimus rivalis amores .
Occidat opprobrium contempti Numinis, & te
Delicias furdo quæsisse in stipite ploret
Perfida: dejecti verrent dum jugera ramî ,
Marcentesque atro fordescent pulvere frondes .
Dixit, & ingentem dextrâ indignante bipennem
Corripit, egressusque adytis frondentibus, Euro
Ocyor, in miseram toto ruit impete plantam,
Irruit, & frendens cæditque, secaturque, foditque
Vulnera vulneribus geminans: tremunt omnibus illa
Artibus, excussio gemitum dant caudice frondes
Exciso donec dejecta è stipite, præceps
Corruit, exanimisque in pulvere sternitur arbor .
Accipit hæc oculis diræ spectacula cladis ,
Dum legit auricomos vicino in gramine flores,
Callirhoe, subitisque ferit clamoribus astra :

Lancinat ungue genas: divulsos ungue capillos
Lancinat, & crebris contundens pectora palmis,
Devovet infandis Satyri caput, incita, diris.
Mox ubi capripedem campis deflectere cursum
Cernit, & obscurà sese altius abdere sylvà:
Fusa comas, lacrymisque madens undantibus, altoque
Ilia singultu quatiens accedit; & arcto
Excisæ foveat amplexu lacrymabile funus
Arboris, exanimi defigit & oscula trunco:
Ac simul: hanc ego te, mea quondam vita, meæque
Dudum deliciæ aspicio! sed verba refuso
Altiùs exundans æstu dolor interruptit.
Deficiunt animo vires: exanguia pallor
Ora subit: marcent oculi: lacrymæque rigescunt,
Affusæque genis, ac passis crinibus hærent.
Ipsa ruit lapso tabescens languida collo,
Exanimisque sua superincubat arbore. Phœbus
Hæc miserans tenero redivivam in germine Nympham
Excitat; effusæ pedibus vestigia firmant
Actutum fibræ: viridi se cortice tectum
Colligit, & gracili tenuatur caudicè corpus.
In ramos abeunt dissectis brachia nervis:
E cyrrhis alii, diffuso margine, sese

In

In frondes pandunt: alii, queis undique rorant
Lacrymulæ, in filiquas turgent, roresque decoros
Folliibus excipiunt; quorum sub tegmine, odoras
Vertitur in baccas densatis lacryma guttis.

Hæc frutici soboles; atque hinc, Vaginula, nomen;
Phaseolum filiqua referens Vaginula; sed quæ
Tantum phaseolo præstet, gratissima quantum
Exuperant pretio pallentes cinnama cannas:
Delicium Auroræ, lecto quam rore tenellam
Illecebras inter, redolentis & ubera Floræ
Educat, & grato donat pinguescere succo.
Dixeris enatam, quæ cornua deiicit Iris;
Gleba ubi sidereo felicius halat odore.
Illam languiduli circum zephyrique, jocantesque
Aurillæ allambunt, dulcique per oscula furto,
Fragrantem rapiunt animam, vectamque volucri
Remigio alarum vicina per avia fundunt.
Hanc tenera arcano Cacai virgula sucu
Haurit, & extinctæ illecebras, ac munera Nymphæ
Agnosens, læto vegetat sua germina succo.

Hæc Cocolatis erunt tibi bina elementa parandi.
At porro superest, dulci quod sidera foetu
Parturiunt, brasilo pressum de cortice sacchar.

Hoc

Hoc, age , quæ calamis, operoso machina nisu,
Exprimat, & notæ solertia construat artis,
Accipe: sacchareas Vernæ per jugera cannas
Maturo jam rore metunt , sectisque manipulis
Ingentes onerant currus: furit incita campis,
Itque, reditque viam celeri levis orbita plauastro .
Pars calamos in frustra secant, refecantque minutim :
Pars operi sectos aptant, saxoque molari
Vndique substernunt impactâ mole terendos .
Saxea descripto sese explicat area gyro ,
Cui mediæ laxæ stipes versatilis orbe :
Figitur, elato fursum qui vertice prodit.
Nectitur huic, vinclis adstricta trabalibus, ingens
Orbita, dissecto scopuli cœsa orbita dorso ;
Quæ verso circum, multâ vi, stipite, raptim
Ipsa etiam multos ocyssima circinat orbes .
Hinc molles subigit calamos, tenuatque subactos ;
Comminuitque, molitque; inito nec fervida cursu
Abstistit; donec cumulum se mutua in unum
Constipent, presso coalentia frustula visco .
Protinus hæc alii, partito pondere, laxis
Corbibus excipiunt, ac torcularibus aptant .
Exertis alii cochleas torquere lacertis

Ap-

Approperant, totoque obnixi pectore anhelant.
Interea assi duo stridentia præla rotatu,
Exudant udo nigrantes margine succos,
Spumat, & expletis ingens vindemia labris .

Haud procul hinc clausos alii fornacibus ignes
Follihus exsufflant crebris, ac plurima anhelis
Pabula sufficiunt dissecto è robore flammis .
Exudant denso vesana incendio fumo
Fulmineasque sinu jaculantur in astra favillas;
Vt multam credas erumpere cominus AEt nam .
Hic ternos alii statuunt ex ære lebetes ,
Mella sinu ut foveant , multo quæ fervidus æstu
Excoquat ad purum, deterfis fecibus, ignis .
Fervet opus . primo primi demittere ahenò
Impuros properant, quos præla dedere, liquores .
Hos circum multo crepitant incendia bombo ,
Defæcatque atram violentior ignis amurcam .
Excoctos alii vicino infundere labro
Certatim rores fatagunt, quos purius ardor
Eliquat; & fæces cogit deponere fundo .
Hinc super excretis inVectus sordibus humor
Extrahitur, fumante lebes quem tertius ore
Excipit, ac paribus purgat vis ignea flammis;

Dum

Dum posità, tandem superest quæ fæce, liquenti
 Nil reliquum, nisi mel, deterſo in melle ſuperſit .
 Hùc aliquis, veteri Luculli è ſtirpe, ſuperſtes
 Ganeo, cui teneram irritant mellita ſalivam ;
 Aut dudùm pingui lactentem abdomine capum ;
 Aut tenerum, ac binis præreptum matribus agnum
 Advehit, & dulces raptim demergit in æſtus :
 Demerſoſque iterum fumanti educit ahenò .
 (Ni faciat; raptos ſibi devoret ocyùs æſtus)
 Hic ſimul incoctas blandè miteſcere carnes
 Edocet, & multo conditas melle ſaginat :
 Blandimenta gulæ, dubiiſque cupedia menſis,
 Queis, luxu regnante, popina ſuperbiat, & ſe
 Ingenium jactet viciffe epulantis Apici .

Plurimus interea deterſà cantharus alvo
 Promitur; hunc vernæ purgato nectare complent ;
 Stipatumque ſinunt denſo concreſcere ſucco ;
 Induit hic vaſis formam, concretaque furgit
 Meta, laboratam vario, quam protinùs artis
 Ingenio, niveis cogunt candefcere floccis :
 Sacchareumque vocant, poſito ceu furfure, florem .
 Hunc ego Mæonii jactatum carmine Vatis
 Crediderim nectar, quo potus Iuppiter, hauſit

Po-

Pocula digna Deo ; sed jam mortalibus illud
Indulſiſſe canant vates ; celeſtia dona
Ut libent, animumque alacres ad ſidera tollant .
Id pridem munus noſtris indulſerat oris
Iuppiter ; at poſtquam hispano de litore claſſes
Ammericen tenuere , novum tranſmiſit in orbem .
Non dum quæ tellus , quis ager foret aptus alendis
Saccharis aërei calamis , novus incola norat .
Quùm poſito , ad Iovis imperium , Iovis armiger igne
Fulmineo , lætis ſeſe ocyùs intulit arvis ,
Quæ labens riguà Bætis præterfluit undà ;
Atque hîc ſacchaream potiori è jugere cannam
Deligit , & roſtro vulſam ſuſpendit adunco .
Mox celeri terras , ac Thetyos æquora pennâ
Pervolitâns , Braſilos ſeſe demittit in agros ;
Et quâ limoſo turgent ex ubere glebæ ,
Quâque ſub ardenti laxantur Sole , reſixum
Deſigit , multo fœcundum neſtare , germen .
Hoc fortè hispanus Braſilis in finibus errans
Agricola , ut læto vidit pubeſcere culmo :
Salve , ait , ò decus arborum , Bipedumque voluptas ,
Te Deus in noſtras , alio procul extulit orbe ,
Delicias ; nec plura ; omnem ſimul expedit artem ,
Cu-

Curamque, cultumque omnem, quò plurima campis
Proveniat seges, & calamis tegat arva beatis.
Respondent operi cumulado jugera fructu;
Et vota Agricolæ superant; namque omnia messes
Vberius multò, potiori & fruge, fatigant
Horrea; quàm riguis quas Bæticus educat arvis,
Vsq̃ue adèd ut magnas immenso sacchare naves
Ammerice cumulet, nostrasque emittat in oras;
Illatam referens ingenti fœnore cannam,

Libri primi finis .

DE

DE COCOLATIS

O P I F I C I O

L I B E R S E C U N D U S .

H Aetenùs agrestì mihi carminè dicta Cacaì
 Germina , & ambrosio pinguis Vaginula succo ;
 Nec non, & Brasilo surgent quæ sacchare cannæ .
 Nunc Te, Diva, cano, largi quæ plurima Phœbi
 Munera quæsitos, Pallas, deflectis in usus .
 Mexiacas Tu prima doces ad pocula fruges
 Artifici miscere manu ; Tu solvere ad ignem
 Prima doces tritas concreti Nectaris offas ,
 Invectumque tuâ Cocolates constitit arte,
 Hæc Tibi dejectæ Mortales pharmaca mentis ;
 Hæc Tibi labentis debent opobalsama Vitæ ,

Er-

Ergo age, Diva, tuo præsens mihi Numine pectus
 Concute: Te veri prognatam mente Tonantis :
 Fæcundam Ingenii altricem, numerique parentem
 Advoco; da facili carmen deducere plectro.

Tuque adeò, teneris rapuit quem nuper ab ulnis
 Parthenopes Libitina, & funere merfit acerbo,
 Turriadum Dux Ascanide, cui mæsta parentat (a)
 Italia; extinctum lugent quem Palladis artes,
 Et Pudor, & Pietas, & digni Principe mores:
 Delicium Patriæ, ac nostri flos integer ævi .
 Tu mihi, quando ardens Te vexit ad æthera virtus ;
 Palladis afflatus , & casti pectoris ignes
 Concilia; si sæpe tuo de munere Vates
 Mexiaco caluere scypho, Phœbique repentè
 Afflatus cestro, sacris furor intulit antris
 Pieridum; quacunque poli de sede vocatus
 Aspice; dum tua dona cano, dum tristia læto
 Permiscere dolor cogit suspiria versu ,

Si

- (a) *Ascanius Philomarinus, Ascanij Cardinalis Nepos ex fra-*
tre, Turris Dux. (b) *Amaranthum immortalitatis tes-*
seram pro insigni symbolico Ascanius Cardinalis Patru-
us prætulit, cum hoc lemmate : nomen familia amanti
immortalitatem.

Si mihi Phœbus adest: claro quem stemmate præfers, (b)
Haud frustra æternum Tibi flos Amaranthus honorem
Spondet; nec vano te luserit omine Vates,
Pollicitus, fati post surda silentia, famam:
Forſan & iſta tuos revocent hûc barbata Manes.
Interea has tumulo inferias, fuſumque, ſolutis
Ad cytharæ numerum lacrymis, hunc excipe leſſum:
Pignus amicitia, & monumentum flebile amoris,
Quem, vel poſt cineres, memori ſub pectore ſervet
Ævo cana fides, & vivo nutriat igni.

Nam benè nexa animis, animorum ætate perennant
Fœdera, & iſtantes deſpectant forcipe Parcas.

Principiò: geminum Cacavatis ſemina in uſum
Indica gens flexit; nam quas procerior effert
Turgentes, Arbor, majori tubere glandes,
Erogat in pretium: quibus emptas quærere merces;
Atque agitare, Patrum ritu, commercia mos eſt.
Aſt tenui præfert Arbor quas pumila ramo,
Has grato ſervat, condita ad pocula, ſucco.

Vos Ego felici prognatos ſidere dicam
India quos genuit: vobis ſtant aurea verè
Sæcula, Saturno jaçant quæ Principe, Vates.
Scilicet enatum patriis in finibus aurum

C

Sper-

Spernitis, exilioque alium damnatis in orbem,
Signantes lætos nativis glandibus annos:
Glandiferà pastæ dum ducitis arbore vitam.

Ferrea, jam pridem, nostras invexit in oras
Sæcula, fatali dum luce intermicat, aurum.
Namque ubi terrigenà, detersum sordibus, umbrà,
Emicuit: procul acta Fides, procul acta recessit
Et Pax, & Pietas: nostro sese extulit Orbe,
Et geminas alto lances Themis intulit axe.
Quin & disruptis Erebi de faucibus, omnes
Eruptere simul, factò velut agmine, fraudes
Insidiæque, dolique, & aduncis usque rapinæ
Vnguibus, ac foedo manantes sanguine rixæ:
Colluvies scelerum, totas quæ funditûs urbes
Obruit, ac miseris infudit tartara terris,
Hinc mores; hinc jura; imis hinc summa; prophanis
Sacra, Orbemque chaos rursus permiscuit Aurum.
Imperio stant cuncta, caduntque suo. Arbiter urnæ
Imminet, & Curios damnat, solvitque Cethegos.
Impete cuncta suo, bruti ceu fulminis ictu,
Tacta ruunt, nullo Martis licet ariete pulsæ,
Illi reclusis pandunt se postibus urbes,
Regnorumque patent aditus; nec Principis aulæ

Con-

Consilia, aut cauti latitant arcana Senatus .
 Nulla tegit Danaas vel turris ahenea; in ædes
 Defluus ex astris aureo se Iuppiter imbre
 Infert, & sacræ restingvit lampada Vestæ .
 Nulla satis vigili servat sacraria cultu
 Relligio: delubra Simon dum perfidus urget;
 Ipsa Simon delubra illato poluit auro .
 Omnia, si coëmas, prostant venalia: cælum
 Quis ferat,ò, Numenque ipsum jam vendimus auro ?
 Ferrea quis neget hæc, Auro sub principe, sæcla ?

Ast quò me Phœbi furor impulit entheus, æstro
 Abreptum ? Satyræ perfusum carmen aceto,
 Non ulcus mordet, quod longo obcalluit usu .
 Ergo age, Apollinei me prole nectaris haustu,
 Calliope; tenui cæptum quò pectine carmen
 Prosequar, annosæ projectus ad arboris umbram .

Mexiacæ, primò, cum rusticus incola sylvæ (a)
 Extudit execto Cacavatis tubere baccas :
 Vel lento admotas igni, vel solis ad æstum
 Expositas, fragili siccandas cortice torret .
 Hinc centum è numero, condicta ad pocula, lectas,
 Altiùs impacto pistilli pondere frangit .

C 2

Mox

(a) *Ex relationib. Franc. Hernand. apud Nardum Recchum.*

36 *De Cocolatis Opificio*

Mox & testaceam defracta putamina in ollam
 Injicit, affusâque jubet tabescere lymphâ.
 Indica quin etiam frumenti grana (Maizum
 Barbaricâ indigenæ designant voce) capaci
 Quot junctim curvata sinu manus utraque claudit,
 In tenuem, saxi attritu, mollita farinam,
 Addit, & admotum fervere cogit ad ignem.
 Rusticus hac explet liquidâ sibi pocula pulte.

Non satis hæc aliis; lectos sed cespite flores,
 Graminaque, & variâ decerptos arbore fructus,
 Marmoreæ silicis contusos verbere, miscent;
 Hæc mox arboreo versant agitata batillo;
 Incoctis donec jam frugibus, unda colorem
 Traxerit: affusis medicata saporibus unda.
 Tum liquor in plures fusus demittitur urnas,
 Inque aliam ex aliâ per mutua volvitur, acto
 Sæpius imbre ruens: donec flos pinguior altam
 Excitet, alterno turgescens impete, spumam:
 Hanc, subsidenti demessam facæ, propinant.

Tertius at superest tritis è glandibus haustus,
 Quem porrò è cunctis Cocolatis nomine dicunt.
 Cacao indigenas, æquatâ fruge, Pochôlti (a)

Ad-

(a) *Frutex indicus, apud Recchum, de plantis indicis.*

Admiscent baccas, & adacto verbete pressas,
Fictilis immergunt collectam vasis in undam:
Hanc multo fustis jactatam turbine miscent,
Æthereus donec liquor altiùs innatet, & se
Excitet in bullas, mox lecto flore, cremorem
Excipiunt, aliàque recondunt cautiùs urnà:
Quod residet, patrii pugillo pollinis augment:
Atque ubi subjectis exæstuat ignibus, illi
Sepositum pridem, spumà florente, cremorem
Adiiciunt, calidumque, voraci gutture, sorbent.

Hæc olim Cocolatis erant exordia, & artis
Prima rudimenta, Hesperium dum condere nectar
Discit, & ambrosio Reges perfundere mulsò.
Hoc sibi nunc etiam pateras Gens Indica succo
Spumantes cumulat, læta quas fronde coronans,
Se certare Iovi credit, nam rustica Pubes
Fœcundos postquam calices, plaudente coronà,
Exhaustit; stratis frondentibus exilit, & se
Protinùs ad choreas, complois garrula sistris,
Provocat, atque hilari comit se ludicra cultu.
Non hìc barbarico turgentia carbasa luxu,
In manicas laxo sinuata volumine: textas
Non ostro cyclàdes, imò non aure videres

Pendula Erythræi pretiosa pericula ponti,
 Sectave muriceo mytræ redimicula limbo,
 Cæteraque attalicis operosa crepundia ludis.
 Alituum varis Pubes sibi sedula cultum
 Instruit è spoliis: virides dat Psittacus alas:
 (a) Coccineas Thlauthot: perfusas luce Pipizton:
 Atque Apodes pictæ variata volumina caudæ;
 Iris ubi nitido se discolor explicat arcu:
 Pompaque nudatos operit plumatilis artus.
 Pluma femur cæstu religat: caput ardua cristis
 Pluma tegit: plumas nectunt sub poplite vittæ.
 Quin etiam inventis per litora fortè lapillis,
 Armillas brachiis, nudoque coralia collo
 Aptans, florigerà pectus sibi torque coronat:
 His compti, choreas, ad sinistra sonantia, nectunt:
 Devinctique manus per florea rura, per agros,
 Saltibus exiliunt, & sylvas carmine pulsant:
 Responsant sylvæ, responsant undique colles:
 Tactaque barbaricis reboant clamoribus arva.
 Mox ubi jam choreis, juvenum deferbuit ardor,
 Lassatique pedes, & multo languida saltu,

Cru-

(a) *Aves Americana, apud Hernand. & Io. Fabrum Lynceum, in
 hist. avium nova Hispania.*

Crura labant, madidique fluunt sudoribus artus:
Sese iterum ad calices referunt: stratique sub umbrâ
Arboris, illecebris certant, hilaresque propinant;
Opratos donec revocet nox humida somnos.
Hi dudum mores, hæc dudum pocula Genti.

At postquam certas Hispanus figere sedes
Cæpit, & Hesperio re floruit India cultu;
Europæ illecebris gula pridem sueta, superbo
Despexit tepidum Cacaï embamma palato.
Ingeniumque novas novus incola compulit artes
Quærere, & indigenis potiores addere fruges.
Hoc senior, celebresque inter Fernandus Iberos, (a)
Quà Tagus arva rigat, famâ notissimus, acri
Hoc studio, ac multâ quæsitum indagine, demum
E superis hausit, felici munere, Divis.
Ille ferens tacitos per amœna, per avia gressus,
Naturæ excussit latebras, dubiosque recessus:
Omnia vestigans, perpendens omnia censu
Solicito: ignotas peregrini cespitis herbas:
Arboris omnigenæ foetus, frondesque, nucesque,
Seminaque, & fruges omnes, atque omnia late

C 4

Gra-

(a) *Franciscus Hernandez novi Orbis medicus primarius, sub
Philippo 2.*

40 *De Cocolatis Opificio*

Gramina, floriferis gignit quæ Mexicus arvis.
Quin & quadrupedum genus omne, aviumque, ferarumque;
Ingenia, atque habitus, plumasque, ac tegmina; seu quæ
Frugiferis spatiantur agris; cicurefve pererrant
Adfita pagorum tectis pomæria; seu quæ
Effera sævities nemorum altis abdidit anttis:
Omnia perstrinxit, digessit & omnia chartis
Sedulus, & nostrum pridem transmisit in orbem:
Postgenitis longo miranda Nepotibus ævo.

Ille per æstivos, Phœbo inclinante, calores,
Sub viridi fœsus confederat arboris umbrâ:
Multa super poto meditans, agitanfque Cacao.
Cùm dubiam tollens supplex ad sidera mentem:
O, ait, æterni Pallas prognata Tonantis
Ingenio: fœcunda tuo si Numine, certas
Indefeffa hominum solertia comperit artes.
O age, Diva, tuo mentis mihi nubila vultu
Discute, & indubios animo da figere gressus;
Vt refugi teneam quæfita cubilia veri.
Vix hæc, quùm Dea, Nymphæ habitum mentita Napeæ
Adstitit, ac vultu trepidum compellat amico.
Solicitem quæ cura agitat? si prodere fas est,
Ne preme: confilio mulier sæpe impigra pollet.

Si

Si quid opis possum, tibi Virgo volensque, lubensque
Impendam; mirà præstans nam Pæonis arte,
Præsidio es miseris, & proxima fata moraris.

Dixerat: ille hæbitum reputans, ac Virginis ora,
Mortalem transgressa gradum, se poplite flexo
Cernuus advolvit genibus; mox talia fatur :
O quam te memorem, Virgo, namque ardua celsi
Oris majestas hominem negat. ò Dea certè
An Triviæ comes, & Nympharum sanguinis una;
Sis felix, tardumque animi precor excute sensum.
Liquimus Hesperiam, largo cui sidera rore,
Omnigenis augent felices frugibus agros.
Illic nectareos generosà è vite liquores
Hauimus, & longos usu traduximus annos .
His pridem assueti, revocare in pristina nervos
Artubus, & stomacho firmas arcessere vires :
Contemerata gravi Cacavatis pocula pulte
Despuimus, refugo vix delibata palato .
Ergo age (mexiacis quando tua munera Terris
Bacche negas) alias, Virgo, da carpere fruges ,
Federe queis certo rigidi mollita Caciai
Rusticitas, grato fauces demulceat haustu ,
Et stomachum læto torpentem exsuscitet ęstu .

Nam

42 *De Cocolatis Opificio*

Nam mem̃or usque tuas, pateris fumantibus, aras
Imbuam, & acceptis fundam libamina donis.

Tunc Pallas : nimio dignaris honore puellam,
Assuetam profugos hastà defigere cervos.
Ni mea cunctantem fallit sententia mentem:
Sacchareas, moneo, certo sub sidere, cannas
Demete, & æthereos, ut mos est, exprime rores :
Hos, ablegato nostri modo pollinis usu,
Cacao adscitos, non equo pondere, misce.
Accedat pingui fragrans Vaginula massę,
Et piperis ramenta, & odoro cynamma libro :
Dilue mox calidà, & pateris spumantia funde.
Hic liquor Hesperiiis, lepidò gratissimus haustu,
Accidet : ad stomachum hic faciet; nec massica posthac,
Aut Cresso invideant stillantia vina racemo.

Hęc ubi dicta, pedem retulit: subitusque refulsit
Ambrosià cervice nitor; simul Illa resectam,
Cycladis obverso, procul extulit egida, limbo,
Atque omnem latè perstrinxit fulgure sylvam
Irradians: nemus omne comis crispantibus ardet,
Et flexo Numen ramorum vertice adorat.

Tum Senior : Pallas, claro mihi Numine, Pallas
Adstitit, ac tanto dignata est munere. Salve, ò,

Cæ-

Cælicòlum decus, ac dubiæ lux inclÿta mentia.
Hinc Sociis referens sibi cognita fallitur, inquit,
Fallitur, hoc Triviam luo qui forte vagantem
Autumat: his potius Pallas sub frondibus errat,
Illa mihi sese depulsis obtulit umbris
Spectandam, multà venanti indagine Verum,
Eja agite, ò Socii, festas agitate choreas;
Plaudite, io, vestris respondent Numina votis:
Vestraque sollicitæ Superis sunt commoda curæ.

Mox secum: quæ Pallas ait; quæ Nympha repente
Visa mihi est? vigili quis Vatum somnia pinxit?
Credo equidem; illa meæ proles fuit ardua mentis;
Sæpe suas animus curas in Numina vertit.
Gratulor ipse mihi, nostræ quod mentis in arce,
Usque adeo spiret majestas vivida Veri;
Vt mihi conspicuo pendant se Numinis ore
Sensu animiæen nostro prodit quoque vertice Pallas.

Hæc postquam secum: fruges Fernandus odoras;
Vaginæ filiquas, & lecto sacchara flore,
Cynnameosque legit, mordaci cortice, libros;
Ac tosto admiscens pridem detrita Cacao,
Mexiacum certà Cocolatem perficit arte.
Qui si nosse libet, qua lege, metroque paretur;

Ac-

Accipe quæ, schedulis, idem Fernandius Orbi
Tradidit, & longo simul Hispalis approbat usu:
Hispalis, Europam quæ prima invexit in omnem,
Quicquid ab Ammericis exportat navita sylvis.

Principio lecti glandes fecerne Cacaï:

Præcipuum Guachaca dabit, quo Mexicus ullum (a)
Frugiferis nusquam præstantius educat arvis.

Pingue legas, carptumque recens ex arbore: namque
Exesum macie, vel multis ante repostum
Mensibus, exsucto sine viribus unguine torpet.

Arserit interea moderato clibanus igne,
Torreat ut lectas, afflatu deside, glandes.

Est sapor, est tosto major, mihi crede, Cacao
Gratia; nec cyathos dabit exhaurire salubres;

Ni scabrum succi ingenium prius igne retundas.

Tum fragili tostas simul exue cortice baccas;

Ne putam inficiant neglecta putamina massam;

Neve imo vilis fundo subsidat amurca;

Dulcia fumanti sorbes dum pocula nimbo.

Hinc defæcatas partito pondere glandes,

Marmoreo lapidi, quem levior alveus æquet,

Insterne, & duro pressas defringe cylindro.

Mox

(a) *India occidentalis provincia ubi Cacaos optime provenit.*

Mox attrita cavo simul excipe fragmina labro,
Atque alias menso superingere pondere fruges.
Quod certò ut statuas; solidam tibi pende Caciai
Ad lances libram: cui floris congere bessem
Saccharei, & socio cognatos federe misce.
Augeat una suis fragrans vaginula frustis;
Seu gemina indictum Caciai pondus; odorem
Si libet ut surdis Cocolates naribus afflet
Acrius, aut stomacho certas depellere frigus;
Nam calido pollet gracilis vaginula succo .
Ignea quin etiam cumulatò cynamā metro,
Sextantem adjiciant ; piperi sed parce, rubenti
Quod signant spolio , mittit quas Mexicus, offe ;
Nam nimio fauces, & viscera vellicat estu .
Quin potius Moschi pulvis, vel messis odoræ,
Primus apex, Ambar, minimo sed fragmine mixtum
Accedat, capiti quæsitum, ac naribus Ambar .
Hæc ubi pistillo tundens tenuaris ahenò,
Exagitata diù velum tibi textile cribret ;
Vt mox trajectus cribri per retia, massam
Imbuat, asperso tenuis pulvisculus imbre.
Non satis hæc habuit vernantis dædala Flore

Filia

Filia, quæ celfo attollens capita ardua clivo,
 Subiectos fceptro Florentia temperat agros.
 Illam Flora parens, extremum adjungere florem
 Artibus, erudiit; feu quas folertia mentis;
 Seu quas, deliciis inhians, gula protulit Orbi.
 Ergo edocta, animam delecto carpere flori,
 Mexiaco varios Cocolati affundit odores,
 Et Florę decus omne, leporemque invehit offis.
 Nunc citrini emunctas redolenti è cortice pomi (a)
 Lacrymulas: nunc aut fufpiria odora hyacinthi:
 Aut Indo, quibus acer olet, de Tubere anhelos (b)
 Elicit afflatus: vel amabile Gelfimini
 Deliquium, hispanos qui transfuga deferit hortos.
 Hinc nares longè redolentis anhelitus auræ
 Vellicat, ut vivo credas tibi germine Floram
 Blandiri, atque ori carptos affundere flores.

Ille mihi hæc retulit, cui florea gratius halant
 Verba rofis, lepido vernans Laurentius ore; (c)
 Pars noſtri potior qui pectoris; ille vetuſto,
 Quà rigat Arnus agros, Procerum de ſemine ſanguis,
 Majorum decora, ac titulos ſe colligit uſio:
 Vnicus antiqua, palmes de ſtirpe ſuperſtes:

In-

(a) Cedrato. (b) Tuberoſo. (c) Comes Laurentius Magalotti.

Ingenio vivax, jucundus moribus, omni
Palladis arte potens, ac rerum callidus usu :
Plurima quem Regio, summi quem Cæsaris aula
Principibus charum novit, Regumque sequestrum ;
At Belmontanæ retinent nunc otia villæ ;
Impia dum calamo proferibit dogmata, & altæ
Exudanda parat prælo molimina mentis.

Verùm, age, collectas iterum superingere fruges
Æquato lapidi, modicas cui subijce prunas;
Ut sensim lentus tibi cuncta coagulet ignis .
Marmoreum lapidi posthac adverte cylindrum,
Et fruges luctante manu, luctantibus armis,
Contere, runde, agita, multoque repercute nisu ;
Ante nec exsertis parcat, sibi Verna lacertis ;
Quàm totam subigat, contento robore, & udi
Vnguini in morem, cogat coalescere massam.
Hinc aut in teretes demum dispece cylindros ;
Vel sterne in lateres, latumve recollige in orbem.
Tum clausà tibi conde serà, nec profer in usum:
Signiferum Titan nisi jam compleverit orbem ;
Ut constipatà durescant frustula micà,
Et calidà posthac penitus solvantur ab undà .
Quod melius præstes brumæ sub tempora, frigus

Dum

Dum riget, & vitreis concrescunt flumina crustis.

Nunc quis duratas liquor additus eliquet offas,
Quo manus ingenio spumantia pocula condar:
Dic age Musa; tuo nam si mihi pectus ab æstro
Altiùs haud iterum caleat, quæ copia fandi
Alliget adstricto rerum tot nomina plectro.
Si focus assiduo tibi pervigil excubat igne,
Fictilis ad tacitas præferveat ollula prunas:
Hæc tibi concreti Cocolatis frustula solvat.
Fictilibus major Cocolati gratia, major
Obvenit ad gustum sapor, ipso è vase liquori
Affusus, primo plaudant cui guttura suctu.
Quod si non ullo tibi fumigat igne caminus;
Vel si seposito gaudes te condere tecto;
Ut sine teste tibi tantùm Musisque propines.
Accipe quæ, Sophiæ studiis addictus, in usum
Contulit, ac tabulis pridem descripsit amicis.

Cùm me concubiam stratis exurgere Pallas
Sub noctem jubet, ac tacitis me involvere chartis;
Vel Phœbus, cytharæ pertentans pollice nervos,
Anticipare diem, Musasque admittere, quæis mos,
Aurora comitante, suos invisere Vates:
Hoc, ait, ipse mihi Cocolatem condere ritu

Affue-

Assuevi, & vigilem firmare ad carmina mentem.

Principiò:chalybis repetito crebrius ictu ,

E gravidæ venà silicis mihi femina flammæ

Elicio, imbutus quam sulphure fomes in auram

Excitat,& multo satur excipit unguine lychnus ,

Appositæ lychnus triplex substernitur urnæ,

Abditus: instabili ne fluctuet ignis ab aurâ,

Abditus: incluso vires ut colligat igne .

Quò lateat, subiecta urnæ stat ahenea circum ,

Turriculæ in speciem, dimenso carcere, fornax:

Multiplici fornax oculata foramine; flammam

Vt modico sensim spiramine nutriat aer,

Angustoque vomat glomeratum carcere fumum .

Ni pateat; vivum mox deferat halitus ignem:

Ni pateat;vigilem fumus mox obruat ignem .

Tum subitò,Lymphæ semissem infundere in urnam

Impiger adpropero (semissem pondere certo

Hesperii statuunt) ferit imum cuspide ahenum

Ignis, & infusè frigus mihi perdomat undæ .

Interea tenui Cocolatem scindere ferro,

Dives ab occiduo mittit quem Mexicus Orbe ,

Vel quem fida manus certà construxerit arte ,

Aggredior: stratà surgunt præsegmina chartà

D

In

In cumulum : cumuloque modum levis uncia ponit .
 Quin & sacchaream decisa in fragmina metam
 Comminuo, cumulusque pari mihi pondere surgit :
 Mixtaque stat justo simul uncia, & uncia metro .

Vix opus expedio: mussat simul unda, susurroque
 Advocat ipsa suos libamina dulcia in æstus .
 Haud mora: fumiferos pretiosa obsonia jacto
 In latices; digito relegens vestigia; si qua
 Vda vaporato servat sibi chartula fumo .
 Sunt & qui geminos, damnato more, vitellos
 Adjiciant; liquidum ut cogant embamma vitelli .
 Hi potius ventri faciunt. his vecta Liburno
 Et vel amygdalinæ, vel sædo fordida quernæ
 Glandis adulterio, Cocolatis nomine, gleba,
 Ah precor, obveniat: quando tam crassa palato
 Arrident, vilemque movent pulmenta salivam .

Sed jam fervet opus, versandaque turbine limpha est.
 Est mihi roboreà decerptus ab arbore turbo:
 Turbinibus vulgi dispar: nam longius Illi
 Hastile assurgit, cui cuspide figitur imà
 Tortilis, ac multis dissectus dentibus orbis .
 Ille molam simulat, palmæque inclusus utrâque,
 Trudit odoratum, miscetque volumine libum .

Quæ

Quæ mihi quæ gravidis flavo de vortice bullis
Spuma tumet ! lepto nubes quàm roscida labro
Emicat, & fumo nares proritat odoro !

Mox ubi multiplici detrita est utraque gyro
Palma, molæ insistent, permixtaque frugibus unda:
Excipit incoctum, mellita ad pocula, nectar,
Ipse etiam patulo sstiens brevis urceus ore :
Urceus illimi vincat qui murrhina cretâ.

Ast mihi non uno temerè stant pocula jactu;
Nec simul effusa cumulantur funditis urnâ.
Funditur ad numerum succus: quæ turgida bullas
Pars agit: inverso perit hæc decerpta labello ;
Quæ superest, multos iterum revocatur in orbes ;
Vtque novo spumæ tumet altiùs excita flore:
Ipsa etiam calici, suspenso parcius imbre ,
Additur. alterno mihi terque quaterque, rotatu,
In spumam liquor omnis abit; fufusque, capacem
Explet, odorato turgescens fornice , nimbum .

Guttur hiat, cyathumque inhians allambere labro :
Spumea suspenso delibat pocula suctu .
Qui sapor! exsucti quæ roris gratia ! Qui flos !
Auguror: edocto non gratior ulla palato :
Non dedignantis stomachi torporibus ulla

Blandior ambrosia est: Hispani ò dicite: Galli
Credite; non animos quæ vellicet ulla supinos
Acrior, & crebro jubeat sibi plaudere saltu.

At non fas, uno ficcare tumentia suctu
Pocula, fumanti prohibent quòd fervida libo;
Nec lubet: admoto combustas parciùs igne,
Infudisse juvat spumanti in nectare ofellas
Panis, & intinctu mollitas frangere morsu.

Quod mihi si fido devinctus amore Sodalis
Adsit, tunc geminà suffulti sede, recepto
Germanis ritu, socio dum quisque propinat,
Et sorbillanti decerpit pocula labro,
Extrahimus letis mixtos sermonibus haustus.
Vina vorent alii, seu quæ non subdita prælo,
Injussisque fluens lacrymis, dedit uva, rubenti
Murice; cretæo seu quæ stillata racemo,
Nauta peregrinà vexit super æquora cymbà;
Haud equidem invideo, capitique oculisque nocentem
Devoveo, Hesperia lætus promulside, Bacchum.

Hæc mihi literulis nuper descripsit amicis
Lisus, ingenuà quo non præstantior alter
Indole: cui magnum modò princeps exedra nomen,
Atque theatralis meritos tulit orbita plausus:

Tra-

Tradita Socraticis quoties sua dogmata chartis
Propugnans, doctâ retulit spolia ampla palestrâ.
Ille, diù queat ut sacris advertere libris
Ingenium, capitiq; acres exfusetet ignes,
Se matutino Cocolatis proluit imbre:
Dedalex quantùm satis est ad munera mentis:
Palladii quantùm satis est ad prælia circi.
Quamvis sæpe, hilari Iuvenum plaudente cachinno,
Immeritum lepido traducat Fabulus ore:
Fabulus, arguto cui plurima fabula denti est :
Immemor ipse sui quoties hypocondricus humor
Vellicat ingenium, ac tremulum Diaphragma lacescit.
Sed digito Immemorem pervellit Cynthia aurem,
Et monet, ad numeros, emuncto pectine, ritum
Prodere, quo glacie adstrictus liquor Indicus alget ;
Frangat ut æstivos jucundo frigore Soles ;
Imperioque gulæ, versis, det, legibus anni,
Intempestivam Icaro sub sidere brumam .
In tennes æquo sectum super affere micas
Fervida more suo Cocolatem diluat unda ;
Ast alio confecta metro, tibi pocula condat
Potio, quæ gelido densanda est frigore, pendas,
Ergo oculis, fidæ vel certo examine lancis,

54 *De Cocolatis Opificio*

Quicquid in appositum tibi fictile funditur: humor
 Si binas æquet, dimenso pondere, libras;
 Perge, & saccharei semissem congere mellis;
 Tum solidum misce trito è Cocolate trientem.
 His tibi ponderibus concretum embamma liqueſcat;
 Vel certum posito è paradiſmate conjice pondus.
 Dilutum convolve molà, quà ſummus, & imus,
 Qua medius, variante manu, verſetur in orbem
 Humor, & ingeſtæ ſolvantur turbine fruges;
 Donec turbineus bullis exuberet æſtus.
 Inde foco abductus, dimoto tegmine, cœlum
 Excipiat, gelidamque liquor frigeſcat ad auram.
 Eſt qui dilutum tenui velamine ſuccum
 Percolet; reſides lædant ne guttura grumi.
 Interea multo glaciem, in ramenta reſectam,
 Sparge ſale (admixto glacies ſale fortiùs undam
 Afflat, & in geminum cogit concreſcere frigus)
 Adſit & arboreo conſerta è ſubere theca:
 Huic nivibus fundum ſternas: cui trulla ſuperſtet
 Stannea, vel tenui ſplendens argentea vaſe:
 Hæc tibi delicias, hyemis de munere, promer.
 Ergo age, quùm posito pridem deſerbuit æſtu
 Ollula, in admotas urnæ devolvere fauces

In-

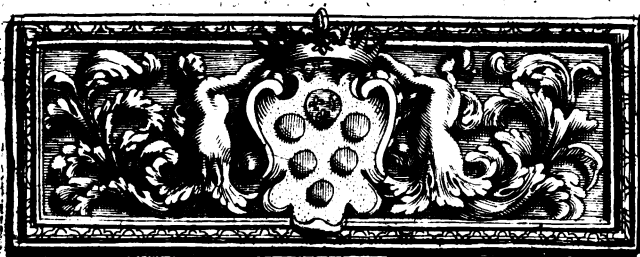
Incipe mox rorem; sed ne simul effluat, Alcon
Admonet, illecebris, Alcon, qui pecula complet.
Ille molà in spumas Cocolatem turbinat, & mox
Demessum summo spumantem margine florem
Dejicit ad numerum; multo tùm vortice totum
Quod residet, bullis cogit turgescere libum:
Et spumis spumas dimensis jactibus augens,
Mellifluo ad fauces explet velut aëre trullam.
Hanc mox aggesto cumulet nix undique acervo;
Sed neglecta, cave, pateat ne subdola vasi:
Rimula, diducti claudes dum marginis oram.
Nam facilè falsà glacies aspergine lympham
Imbuet, ac totum inficiet tibi guttula mulsū.
Mox agitare manu, & crebra vertigine thecam
Flectere ne pigeat; quò se nix undique vasi
Affricet, & succo citiùs det tabida frigus.
At ne tabescens exuberet humor, & omnem
Quæ reliqua est, glaciem maturiùs eliquet; imam
Ante juvet tenui terebrasse foramine thecam:
Quò niveam exoneret postico è gutture tabem:
Dimoto quoties laxaveris objice guttur.
Vix hæc expedias; quùm jam conscrevere mulsū
Cæperit, & vasi gelidas obducere crustas.

56 *De Cocolatis Opificio*

Tum cautè removens supremo è margine tegmen ,
 Obstipo cochleare incurvum vertice, trullæ,
 Altiùs immerge, hærentesque tenacius alvo
 Elide abrasas hinc, atque hinc undique crustas.
 Hæ reliquum cogent, ceu mixta coagula libum .

Ocyus hoc alii ut præstent, ex affere thecam,
 Oëtonos firmo in loculos discrimine sectam ,
 Oëtonis implent cyathis; argentea seu quos
 Lamina; tornatum finxit seu stannea in orbem .
 Hos modo dimidios duntaxat nectare complent ;
 Scilicet ulterius rores assurgere tegmen,
 Impositum prohibet; summo nam margine vasis,
 In fundum vergit, coni sub schemate, tegmen ;
 Conus & ipse sinum pandit, seque incavat altè ;
 Vas vasi appositum ut credas; hinc indita in ipsum
 Nix altè cyathum, nivibus quoque cætera septum ,
 Ocyùs illatos cogit durefcere succos .
 Quos egrè fundo excussos ubi traxeris imo ,
 Concretam videas Cocolatis plasmate metam :
 Quam, crebros iterans suctus , mox exprime labris ,
 Aut, tenera infringens in frustula, divide dente .
 Allatret interea geminato Syrius æstu
 Ipse hyemis dulci fuges ex ubere frigus .

Libri Secundi Finis

H. V. sc.

DE COCOLATIS

OPIFICIO

LIBER TERTIUS.

SED jam Mexiaci quæ vis, quæ commoda succi,
 Quam vitæ ferat, haustus, opem, & quæ creditur, usu
Inferere assiduo morborum semina fibris,
 Expediam: nostri quæ pars est ultima cæpti.

Extremum hunc facilis Vati concede laborem
 Phœbæ; tuo præsens mentem si concutis ęstro:
 Auguror: haud vano labor hic cadet irritus ausu.
 Ast mihi non citharà tantùm pharetràque decorus,
 Qualis Parnassi juga proteris, aut Aracynthi,

Ac-

Accedas; solito præeas ut pectine carmen.

Tu medicâ primùm mortales imbuis arte:

Tu laticum rores: cœso tû balsama trunco,

Herbarumque doces quæ sint in cespite vires.

Ergo ades & medico præcinctus sirmate: qualem

Te longo norunt divini Pæones usu.

Vosque ò, Parthenopes columen, quos eruta damnis,

Iam sibi tergeminum sensit Geriona Syren:

Impavidi vitæ pugiles, qui forcipe Parcas

Exuistis, frænumque pati compellit is arte,

Herculeo quamvis assurgant robore, morbos:

Carole, facundo ructas qui pectore totum (a)

Hippocratem: duplex nectit cui laurea crines,

Et primos medicæ bis contulit artis honores.

Ingenioque potens leni Cappella, recusa

Cui se Pergameus transcripsit mente Galenus,

Acer in adversum febres irrumpere. Tuque ò.

Diffita qui gemini socias dictata Lycei,

Evolvisque omnes, Bisonne, Macaonis artes.

Omnigenâ Sophiæ præcinctus tempora lauro.

Ignaro vos este Duces; dum limina Vates

Ve-

(a) *Carolus Pignatarus. Antonius Capella. Ianuarius de Bisogno. Primarii Medici quibus auctor obstrictus.*

Vestra tero, medicumque adytis oracula capto .

Nec te præteream, qui pervigil excutis omnes

Naturæ latebras, rerum dulcissime Rhedi, (a)

Cui Lachesis, cumulans depexo vellere pensa,

Tradidit ipsa cholum, felici ut pollicis arte ;

Longiùs Herrusco deducas stamina Regi.

Te medicà Phœbus; Te Vatum fronde coronat:

Te decus Italiæ, secundum diuite venâ

Ingenii, & multo novit Gens extera foetu:

Tradere quem sero decertant præla Nepoti.

Hoc mea, quodcumque est operis, Tibi Musa reponit ;

Namque ubi prima tuo nectis mea carmina Baccho, (b)

Exstimulas lento torpentem pectine Phœbum;

Vt canat Hesperium meditato carmine libum.

Tu Vates, Medicusque præi, mihi carminis Auctor .

Plurima commendat Cocolatis pocula virtus :

Plurima, quæ creber jam commoda comperit usus ;

Concelebrant; merito credas ut nomine dici :

Ammericum Elixir; vel Mexiacam Panaceam .

Prin-

(a) *Franciscus Rhedi, Magni Hetruria Ducis Archiater, Auctori multis nominib. carus .*

(b) *Dithyrambus ab ipso conscriptus, cui titulus: Baccho in Toscana .*

Principio stomachum moderato confovet haustu,
 Excitat & lapsas infuso robore vires
 Ventriculi, ingenitumque fibris vitalibus ignem
 Exacuens, pigrum ad sua munera fortiùs urget.
 Hinc uno plures arcet medicamine morbos.
 Plurima namque, hominum lædit quæ corpora, labes;
 Quùm stomachi è vitio, qui cruda obsonia segnis
 Haud coquit, impuro ducat sua semina succo;
 Dum stomacho vires Cocolates comparat; idem
 Obterit omnigenas obtrito in semine pestes.

Ergo age; dum sese stratis aurora relictis
 Erigit; ipse etiam segni te proripe lecto;
 Atque ubi sollicito torpentem pollice somnum
 Terferis: hispano te prolue nectare: sædas.
 Hic tibi mox fæces, hesternaque lipšana cænæ,
 Et viscosa, imis hærentia phlegmata fibris
 Conficiet, pigramque trahet felicius alvum.
 Auctior hinc artus calor influet: excidet ore,
 Pallor, & igne genas rubor eriget: eriget acer
 Membra vigor: ludetque omni vis ignea nervo.
 Quin & nativam stimulis compellet orexim;
 Et quæ sita gulæ avertet fastidia: anhelos
 Ipsa etiam ut sapiant vel pabula inempta palato.

At

At ne festinà matures prandia mensà;
Ni priùs epoto exuerint se viscera libo.
Opsonare famem quintam jubet Opsus in horam,
Intereaque gulæ querulos contemnere hjatus.
Tu potius stomachi dimensum consule robur.
Sunt qui sublatis Cocolatem sumere mensis,
Et pleno gaudent pateras infundere ventri.
Hoc Opsus prohibet medicus, prohibentque quærelæ
Ventriculi, turbata dolet qui prandia; quod si
Prandenti dederint tibi forte obsonia pisces,
Queis caro limosà frigescens najade, in imum
Vix accepta sinum, fædum tabescit in unguen:
Tunc mixtus calidà Cocolates proderit undà.
Corriget is fædos imo sub pectore succos,
Sedabitque atros, queis halant viscera, fumos.
Hinc vulgo Hispanis protrita Paræmia: potum,
Quæ fert, in carnes Cocolatem vertere pisces.
Novi ego qui, stomachi genio, sibi noxia dudum
Sancta quadrageno sensit jejunia sole.
Quippe olus, atque oleum, & falsi farciminis offas,
Et fluviiis nantes, & nantes æquore pisces
Haud coqueret: Ventrique graves evolveret omnes,
Apula rore suo quas lactat amygdala fruges

Et

Quin multà fætum terrestri fece legumen
 Respueret : ructus hinc fædà è fauce: tumultus
 Inflatæ hinc alvi, capitisque & pectoris ardor ,
 Multaque, se læso miscet quæ sanguine, labes,
 Cogebant Miserum jejuni evertere leges ,
 Et querulum carnis revocare ad pabula ventrem ;
 Ast ubi post epulas pridem, mensasque remotas ,
 Ferventem nocuas Cocolatem fudit in escas :
 Ambrosio imbuta, & sensim concocta liquore
 Prandia, non ullo stomachum torsere latratu :
 Servavitque sacros, indemnî corpore, ritus.

E stomacho quid opis capiti ferat indicus humor,
 Conjices; nam socio pariter se fædere nectunt ,
 Inque vicem vel lucra sibi, vel damna reponunt .
 Quùm, fædo defossa lacu, putris unda mephitim
 Evomit, ac tristi subtexit sidera fumo :
 Languida, fuscato nebulæ sub firmate, pallet
 Semisepulta dies: languet Natura, situque
 Obsitus, æthereos vix Iuppiter expedit ignes.
 Tunc si vel Boreas crispatis ingruat alis ;
 Altior aut Titan potiorî dimicet astro,
 Decedunt latè nubes: lux aurea cælo
 Panditur, evictâque polus caligine, vivax

Emi-

Emicat, ac nitidos jaculantur sidera nutus.
Haud aliter nostro res est in corpore: quando
Viva Homines magni gestant compendia Mundi.
Scilicet è stomacho vapor excitus, emicat altè
In caput, ac cerebro nebulas offundit inertes:
Ingenioque gravis, nativos obruit ignes,
Ac mentem, in nimbo, ceu lunam nubila, condit .
Tunc si spumanti fervere majade crater,
Mexiacos altè in stomachum demiserit æstus :
Intestina palus fumos, compressa, resorbet
Ipsa suos: victis se mens è nubibus effert:
Nativaque animus sensim se luce serenat ;
Vt puro niteat radiatum lumine Verum ,
Acris & obstipo redeat solertia cordi .
Emicat ingenium , atque omnes protinus ignes
Expedi, in vectumque scyphi sub margine sentit ,
Haud grajum Alciden, sed clarum lampade Phœbum .

At feram, moneo, rosei sub vesperis horam ,
Quùm molles revocant surgentia sidera somnos
Pocula ne sorbe; presso namque illa vaporum
Fomite, longe abigent, frustratà nocte, soporem ,
Sufficit offuso venter cui pabula fumo .
Hinc si sepositum tibi nox vigilanda, Chleantis

Ad

Ad lychnum; aut noctu speculâ fervandus ab alta
 Hostis, in obfessam ne subdolus ingruat arcem:
 Hoc hoc uberiùs te mulso prolue: vinctes
 Ipsum etiam excubiis custodem pervigil Argum.
 Illi oculos centum, si vera est fabula, cantu
 Lenè soporatos vafro Cyllenius astu
 Obdidit, & clausam furto procul abstulit Io.
 Ast tibi vel tacitâ tangat si tempora virgâ
 Morpheus; ac lentis irroret lumina guttis;
 Nec geminam claudet connivens palpebra pupam.
 Hoc tamen hausta dabunt medicati cymbia libi
 Si geminâ ternâve scyphos exhauseris hora,
 Ante tibi fessos, quàm culcitra contegat artus.
 Nam si post calices, molli te sternere lecto
 Adproperes: fumos quàm non dum vicerit humor,
 Addat & ipse suos fumanti è rore vapores,
 Componet potius tenero tibi lumina somno.
 Edocet hoc, plures qui plurima condocet, usus.

Quà sese nitida vitrei Crateris in undâ
 Spectat, & æquoreis augusto vertice nymphis
 Spectandam late prodit pulcherrima Syren
 Partenope, memini Magni me Nominis olim
 Obsequio coluisse Senem, cui plurima Menti (a)

(a) *Marcellus Spinellus*,

Plu-

Plurima & erecto majestas indita vultu .
Ille Atavis clarus, Majorum fulta triumphis
Atria, Lojolæ, tecto sub paupere, signis
Posthabuit: magnisque auctus virtutibus, altè
Et decus, & famam contempti stemmatis auxit:
Se major: claro, Sophiæ seu traderet artes
Ingenio: sacrum nutu seu flecteret agmen:
Vtraque suspexit quem Sicelis ora: supremo
Admovitque parem, annuerent si Numina, sceptro .
Huic importuno crebrescens asthmate tussis
Aspera, concubiâ dum latrat nocte, fugarat
Ex oculis somnum; concussi & pectoris æstu
Assiduo, fessis prohibebat & otia membris.
Hinc vigil, & multo jactatus turbine, duro
Irrequieta diù versabat corpora lecto ;
Ceu miser alternâ jactatur naufragus undâ .
Ergo animum subiit, tantis adhibere levandis
Præsidium, poti Cocolatis pharmaca, damnis .
Et secum: prohibent, inquit, si fervida somnos
Pocula, quid vigili noceant? at lurida saltem
Compescant extis undantia phlegmata, & arctâ,
Quæ miserum jugulant, luctantes fauce procellas

66 *De Cocolatis Opificio*

Forte prement, placidaque insternent membra quiete.
 Dixit, & accensis, instructà lampade, lychnis,
 Eliquat intritum, turrità in lance, Cacaum,
 Exhaustitque Scyphum, cubitumque abscedit, ut omnem
 Traducat, miti vigilem sub sidere, noctem.
 Vix se composuit stratis; pituita resedit:
 Alta filet tussis; nec fundo obmurmurat imo;
 Intextina diù latrans sub fauce charybdis:
 Mox tacitus sensim trepidis obrepat ocellis
 Somnulus, ac tenero conspergit tempora rore;
 Ante nec obscuro discludit carcere pupas
 Palpebra, quàm tenui defigens spicula rimà,
 Obductam nitido dstringat acumine Titan.
 Hoc semel, hoc iterum, hoc & tertius egerat haustus.
 Quùm secum, addubitans, hæc stratis excitus infit
 Anne, soporifero commista papavere, quadra,
 Ementita levi Cocolatem cortice, hianti
 Imposuit? pressis quando sub pectore rixis,
 Sopiit ignoto vigilantia lumina somno?
 Quis scit an excubias insueto more soporat
 Dum liquor, occultà perfundat viscera labe.
 Hæc meditans porrò timuit, nec pocula labris

Ad-

Admovit; medicà donec Protoxiphus arte (a)
 Præstans, ac toti famà notissimus urbi :
 Sume animos , inquit, tacitas nec commoda fraudes
 Rere: scypho potius meritas innecte corollas :
 Hic fugat ignavos torpenti è lumine somnos;
 Humor ubi stomachi nebulas absumpserit: illas
 At nisi per spatium solidæ non conficit horæ.
 Hinc tibi qui calices inter, stratumque cubile,
 Inferis exigui vix temporis intervallum,
 Advocat is potius somnos; nam pectore lenes
 Excitat ipse suos, tenuato rore, vapores:
 Et blando, admulcens, consopit lumina nictu :
 Perge igitur, divisque lytrum persolve: petito
 Qui te Nepenthis revocant medicamine, & ægro
 Indulgent faciles mellito pharmaca potu .
 Ille diù morem tenuit: multosque per annos ,
 Extraxit, medico firmatam rore, senectam.

Verùm age præcipuum peregrini Nectaris usum
 Dicite Pierides, vestro namque omnia nutu,
 Scabra licet, facili subeant ad carmina flexu.
 Qui cunctos, Animus, subiecti corporis artus,
 Imperio torquet, vitamque, ac munera rector

E 2

Di-

(a) *Vincentius Protoxipus Primarius Medicus .*

Dividit: is parum potiori è sanguine florem
 Assiduo circum præcordia turbine versat ;
 Cogit & in tenues, vibrato corde, vapores
 Efflari, ac vivo succendj puriùs igne .
 Pneumata quos noto dixerunt nomine Graji :
 His venas præter, nervosque, ac cætera vectis
 Spiramenta, omnes nostri Cor eminùs artus
 Corporis irradiat, vivà ceu lampade Phœbus
 Alter, in exiguum diffundens lumina mundum :
 Hi vitam, motusque fibris, ac robora nervis
 Sufficiunt, volucrumque vehunt ad sidera mentem.
 Hinc trepidant radiis oculi: manus utraque In omne
 Gestit opus: saliantque pedes: pugnamque lacerti
 Expediunt: alacrique ardet sub pectore Virtus.
 Scilicet est illis vigor igneus, igneus ardor:
 Exiliuntque, micantque , & fervida protinus omni
 Se penetrant compage, ac toto corpore miscent .
 Hos porrò, artifices operum, vitæque sequestros ,
 Pectoris igniculos, nullus fovet ubere fomes
 Pinguior; Ammerico, quàm pressi è semine rores.
 Nam tota ingenito Cacavatis bacca redundat
 Vngvine, sidereis pinguescunt Sacchara guttis;
 Cynnama queis calidos afflant admixta vapores.

Hinc

Hinc tenuis, lentusque liquor cocolaticus, apto
Dulcia spiritibus substernit pabula succo:
Qui lapsas reparent vires: qui lumina menti
Accendant, vegetosque animent ad munera sensus.
Hauisſe ut credas meliori è ſidere flammæ
Cælicolum, ſubitoque caleſcere Numinis æſtro.

Fallor? an hæc etiam Superum ſunt munera Divum
Digna penu? roſeis en ut delapſus ab aſtris,
Aliger æthereus tornatà in pyxide præfert
Dulcia Mexiaci Cocolatis munera dextrâ.
Languēbat rigido reſupina in ſtramine Virgo;
Cui decus, & nomen, ſuperi Roſa transfuga veris,
Contulerat: tenero (mirum) nam pupula vultu,
Nata Roſam retulit; retulit roſa pupula natam:
Aurorà mirante alieno in ceſpite naſci,
Ignotoque virere Roſam ſibi germine; nec ſe
Sidereas paſſis guttas adſpergere labris.
Ilicet indulgens, potiori ex ubere, rores
Lactæolos Natæ affudit formoſior Eos:
Divini Mater, Divini Filia Solis.
Sed jam viva Roſæ marcenti, purpura vultu
Fluxerat, ac toto languēbat corpore virtus.
Scilicet hinc febris vires, hinc cælicus ardor

Hauferat, abreptam torquet dum Numine mentem.
Qualis deciduo pallet rosa languida collo,
Quæ sortita pares Phœbi cum fidere cunas,
Par habet, occiduo Phœbi cum fidere, funus.
Languidulis ergo eluctans suspiria labris :
O quis, ait, modico Cocolatem misceat haustu
Depositæ, ut lapsas revocem mihi pectore vires,
Et sistam fugientem animam, vix talia anhelans
Dixerat: ad superos celeri vox ocyor euro
Evolat, ac subito servati ad limina tecti,
Hospes adest, pulsatque iterato verberare postes.
O' quis adest? excita Parens simul excipit, & se
Ad limen passis actutum postibus ardens
Sistit; at ille ferens nitido carchesia nimbo
Hæc, ait, infirmæ Cocolatis pocula Natæ;
Solicità modo mixta manu, modo fervida ad ignem
Defer, & egrotam jubeas salvere puellam.
Obstupuit visu Mulier; nec fata, recurvo
Poplite, delatum peregrino ex hospite, munus
Excipit, acceleransque gradus; en Nata, quod optas
Nectar, ait, nusquam mihi visus id attulit hospes.
Blanda viri species, roseique modestia vultus,
Atque supercilio graviter demissa pudico

em.

em

s

Ac Lipare, ruptis latè compagibus: Olli
 Quà data porta, ruit, terrisque insultat apertis ;
 Vt primùm exiliit , diducto gutture, turpes
 Eructat nebulas: subtexit territa, fumo ,
 Sidera, & obscœnis permiscet ructibus auras .
 Has ubi duxerunt Mortales ore: perusto
 Protinus incaluere imo sub pectore fibræ,
 Adsitæ quæ ventri præsumt hypocondria : noto
 Hinc hypocondriacum dixerunt nomîne morbum ;
 Dii rursùs talem terris avertite pestem .

Obstruit hæc fusos, per viscera cæca, meatus,
 Atque capillares ductus; ne vasa, sinusque
 Influat, obducto succus nutritius alveo .
 Vt riguos hortis si quando inducere rivos
 Aggredimur, laxo fordes aggesta canales
 Expleat: effusam liquidis è fontibus undam
 Suspirent avido nequicquam graminè flores .
 Nam vel clausa cavo tabescit lurida septo;
 Vel super undanti turgescens flumine, cultos
 Obruit, & cœno demersos inquinat hortos.
 Haud secùs obstructo claudant si viscere flexus
 Mucosæ feces uliginè; languida suetos
 Ex epulis frustra spondent sibi membra liquores :

No-

76. *De Cocolatis Opificio*

Noxius at superat, stomachoque regurgitat humor:
 Exundant, tumidis altè turgentia bullis,
 Phlegmata, quæ flavà, vel quæ ferrugine nigrà
 Imbuit, atque ardens urget sub pectore bilis:
 Hæc mox assiduis mordent hypocondria flammis,
 Angustantque animam, & spiracula cælitis auræ.
 Ignito ut credas cingi tibi languida coëstû
 Viscera: vel rigidà diffindier Ilia ferrà.
 Tunc nec prima suum, nec conficit altera chylum
 Coctio: densatur, permixtâ fece, coactus
 In grumos, sanguis; nec circum pervius errat.

Languent interea, dejectis viribus, artus:
 Corpus iners, nimiumque suo sub fasce laborans,
 Vix sese raptat, duro & molimine gressus
 Explicat; exsucto macies foedissima succo,
 Intempestivis membra exarat undique rugis;
 Depereratque gravem, florenti ætate, senectam.
 Quin lapsas nigrà pallor ferrugine malas
 Inficit: in geminas se abdunt exterrita cryptas
 Lumina: strigoso fluitant palæaria collo:
 Emunctæque levi tenuantur acumine nates.
 Excidit è vultu vultus: sese excidit ipso
 Æger; ut antiquo nexum tibi fœdere notum

Haud

Haud noscas, tetrumque putes occurrere spectrum,
Avertasque oculos; vultum ne cominùs afflet.

Ast facilè leviora feras dispendia formæ.

Sævior est, intus torquet quæ viscera, labes .
Nam, cæcis immunda palus defossa sub extis,
Assiduam evolvens ferventi è fæce mephitim ,
Egerit: utque abit in calidos tenuata vapores,
Mox hypocondriacis infestat flatibus alvum ;
Proh Superi, quanto per inania claustra, boatu !

Dixeris, antiquà dejectum sede, sub imo
Iam tibi ventre suam statuissè licentiùs aulam
Æolon ; ac rabidos hîc nutu flectere ventos :
Tanta repercusso, per viscera cæca, tumultu,
Murmurat, elatrat, atque infrendens aura remugit .

Hæc intextino ventris modo claustra tumore
Explicat; in conum miseram modo turbinat alvum:
Mox jubet in resides intrò subsidere renes .

Et licet extremo laxis thorace cavernis
Effluat in ructus: metuenda tonitrua: credas ,
Vix subjisse; imo nam quæ sub pectore turgens
Desedit, rabidis acuit mugitibus iras.

At leviùs, ventris curvo si limite, frænâ
Comprimerent sevos vesani turbinis æstus.

Pel-

Pelliceo quondam conclusi carcere venti,
 Quos Tethis in vecto spumosa per æquora Nato
 Indulsi (Graii si vera est fabula Vatis)
 Erupere suò resolutis nexibus, utre:
 Et cælo, & campis insultavere marinis.
 Nunc pæna est miseris, quæ quondam fabula Grajis.
 Scilicet effusi ventris de carcere flatus
 Erumpunt, laxòque insultant artubus utre.
 Hoc unum dispar; quòd claustra tumentia cauris
 Solvit ad arbitrium, follis moderator, Vlysses;
 Ast hìc vesanis in septa irrumpere ventis
 Claustra datur, parvumque chao subvertere mundum.

In caput insiliunt, variisque assultibus urgent.
 Hic sibi concussio displodi in vertice sclopos:
 Hic mugire tubas; strepere alter tympana: & alter
 Pulsari assiduis queritur tinnitibus aures.
 Ille sibi, collo impositum, pro vertice, credit
 Alveolum, & clauso querulos examine fucos.
 Sunt quibus exerrant oculi: vertuntur in orbem
 Tempora, & instabili nutant vestigia gressu:
 Qui tepida mundum flecti vertigine, dicant.
 sunt quibus, in tumidum, dispuncto pondere, follem
 Evasisse caput, vento turgente, videtur.

Vix

Vix risum ut teneas, dum fata hæc ludicra desles.

Iam procul ex oculis, absumpto fomite, somnus
Exulat: epoto quem nulla papavera succo :
Nec revocent tremulæ ludentia murmura sylvæ:
Aut resonâ rivus qui præterlabitur undâ .
Nulla quies, nullo connivet palpebra nictu:
Assiduasque agitant sopito lumina mundo
Excubias: curis hinc mens dejecta, dolori
Incubat usque suo, furvasque exaggerat umbras,
Luridaque, extorri, fingit sibi somnia, somno .

Nec fatis: emotam torquent deliria mentem .
Novi ego, qui furiis acti se mergere ponto :
Vel dare præcipites tecto; vel sæpe cruentas
Tentarint inferre manus sibi: præpete cursu
Alter, non ullo præcinctus tegmine vestis,
Proripuit sese stratis, & cadine postis
Inverso, erumpens, mediæ sese intulit urbi .
Bile tumens alter nudatum corripit ensen,
Huc illuc cursans, & cæcas verberat umbras .

Iam quis dejecti referat mæstissima Cordis
Fata? quis insanos turbati pectoris æstus?
Hanc ubi sepositam vitæ simul obsidet arcem
Halitus, & crebro præcordia concutit ictu?

Haud

Haud secūs infesto trepidans urbs angitur hoste,
Quūm quatit obsessos, evertens undique, muros
Machina; & instantem sibi, sternitur ante ruinam.
Palpitat, æstuat; angitur; intremittit obsessum Cor:
Atque intercluso sensim spiramine, sese
Destitui vitā, jam jamque assurgere Parcam,
Credit, quæ rigido distringat guttura nexu.
Mox misero gravis incubat halitus, & premit altè,
Obrui ut injecto sese autumet Appennino:
Atque abrupta inter suspiria, singultusque,
Suppetias animo quærat, tantique levamen
Fascis, ut elisum perimant ne fata Typhœi.

Omnibus assiduus timor imminet: undique mortis
Instantem capiti falcem, jam jamque ruentem
Formidant: cæco clausi ceu carcere fontes;
Si quid fortè strepit, tortorem irrumperè, credunt.
Hinc omnes trepidis explorant auribus auras,
Explorantque cibos omnes, atque omnia tentant
Pharmaca, & ancipites hærent, Medicosque fatigant,

At nullus miseris tortor magè pervigil instat,
Quàm mœror: larvas hic larvis aggerat, umbras
Umbris: hic animo præsumens sæva, malignus
Fatorum interpretes, feralia turbidus augur

Oc-

Occinit, infesto ceu plorans carmine Bubo .
 Hinc modò lucifugæ obscuro se condere tecto:
 Se modò seposità certant abstrudere sylva;
 Osoresque hominum loca quærunt avia; ut omnes;
 Et vel se fugiant, quæsita in nocte sepulti .
 Est qui se tenebris damnat, stratusque cubili
 Sese angues inter medium, sævosque dracones,
 Serpentumque inter sinuosa volumina, fingat:
 His animum spectris reficit, proh dira voluptas,
 Atque atrox morbi ingenium! feralia quæ nam
 Sint fata, hæc misero si sunt solatia cordi .
 Quod si funereum venalis Præfica lessum
 Concinat, & siculo deducat carmina rythmo:
 Triste melos cupidis exorbens auribus explet
 Se lacrymis, fruiturque suo mens incuba luctu .
 Hæc hypocondriaci videas symptomata morbi .
 Sed satis hæc; namque ipsa exterrent carmina Vatem;
 Qui transacta suos passus per tempora manes:
 Nunc, ope conceptæ Primi sinelabe Parentis,
 Virgineæ Matris, morbo sese exuit atro;
 Seque suo, compos, festinat solvere vpto .
 Huic, age, num pesti rabidas exasperet iras;
 An potiùs tritâ Cocolates sopiat offâ?

F

Dis.

Dispar adhuc Medicos agit sententia. nuper
Tres inter sese longo certamine vidi,
Adverso scindi placita in contraria sensu.

Vis hypocondriaco præservida, Callius inquit,
Est morbo: torquet præservida discrasis ægrum;
Sen bilis caleat, tumidum sive æstuet hepar.
Iam duplici fervet Cacaï potus ab æstu;
Nam calet admixto perfusus aromate, & igni
Appositus, flammis exæstuat. eja age porro
Quis calidum calido curet medicamine morbum?

Annuo, Mopsus ait, præservida discrasis ægro est.
At quis nam calido Cocolatis pocula succo
Fœta putet? potum laticis qui temperat humor,
Friget; mexiaci friget nativa Cacal (a)
Temperies, tantoque excedit frigore; ut inter
Noxia ne dubitem glandes censere venena.
Quare ubi mexiacis calidâ correptus in oris
Febre jacet, nimiùmque fibris exæstuat æger,
Hunc vulgò Medicis mos est præscribere potum.

Vt

- (a) *Nascitur in plagâ torridâ Cacao, tam gelidâ humiditate, ut ibi quovis pretio permutetur, ad refrigerandum. Scalig. tract. de plant. Cacao refrigerat insigniter. Io. Laer. l. 6. descrip. occid. Ind. c. 2.*

Vt liquor immodicos ægroto leniat æstus;
 Frigoris hinc potiùs ratio me fortiùs urget;
 Vt ne hypocondriacis ausim miscere Cacaï
 Pocula: nam lentus torpentia viscera morbus
 Obstruit; ipse etiam feces Cocolaticus humor
 Advehit in stomachum, queis facto sanguine, venas
 Ac tenues obdit cæco sub pectore ductus. (a)
 Scilicet id præstant nativo frigore fruges,
 Quæ pigra Chylum fædant uligine: vires
 Vt potiùs credas hinc sævo accrescere morbo.

Excipit annoso præstans Podalirius ævo:
 Hisque aperit certæ quæ sit sententia menti.
 Ista equidem, Patres, haud damnem dogmata: vestros
 Conciliem potiùs firmato fœdere sensus.
 Mexiacæ, fateor, nativo frigore glandes
 Exuperant, multo sed turgent unguine: cæcis
 Pars igitur commixta fibris, atque ignea vis est.
 Quare ubi defractas mola conterat, atque subactas
 Misceat, alterius frangit pars altera vires.
 Quin etiam ingenitum tenuat vaginula frigus,

F 2

Cyn-

(a) *Ex Cacao vel crudo, vel tosto, vel saccharo tantum condito subsequi uteri, alvi, hypocondriorum difficillimas obstructions, ait Piso in Mantis. Aromat. c. 18.*

Cynnamaque, & calido prægnantia sacchara rore :
 Ut mediam credas Cocolati exurgere demum (a)
 Temperiem, nostro quæ nulla est aptior ævo.
 Nec tamen Invalidis hunc trado, vel abnuo potum;
 Cautiùs id præstem; namque, uno nomine, pestis
 Multa latet, vario vexans hypocondria sensu .
 Scilicet est aliis alio de semine morbus :
 Hinc calido spumans Cocolates nectare, Virus
 Fortè aliis: præsens aliis est pharmacon ægris.
 Quin etiam ipse sibi morbus, sibi dissidet eger
 Ipse; intestino dum sæpe reciprocatur æstu
 Multus, & alternis assultans fluctibus humor .
 Ut modò quod juvit, mox ipsum pharmacon obfit.
 Hic modo, ceu fornax succensa, efferbuit: at mox
 Friget, iners; gelidà rupes velut obsita brumà .
 Ille sibi dispar totam simul artubus Æt nam ,
 Induit, & servare fidem scit flamma pruinae ;
 Nam calet, atque alget, calet intus, de foris alget ;

Hæ-

- (a) *Et si Cacacius quantitate excedat cetera ingredientia, illius tamen partes frigidiores, calidioribus coadunata, retunduntur, ut Cocholata ipsa emergat temperata facultas. Piso Mantis. Aromat. c. 18.*

Hæreat ut Medici solertia . Conscius ergo
 Quisque sibi, vario sibi noxia noverit usu ;
 Iſque hypocondriacum doceat, num proſit, an obſit
 Incoctus purà Cocolates indicus undà.

Sed jam tempus erat, lati poſt æquoris undas,
 Emenſosque ſinus, puppem præcingere ſerto .
 At me cogit adhuc dubio ſubſiſtere ponto,
 Quæ dudum doctas agitât liſ multa paleſtras .
 Scilicet, ingenio, Superum qui jura, Maſtri
 Exagitant; certo ſeclant ut cardine mores :
 Acri inter ſeſe ſtudio contendere pergunt ,
 Num ritu decreta ſacro jejunia ſolvat :
 An ne intacta ſinat, trito liquor indicus uſu .

Sunt qui mexiaci præpinguia ſemina pomi ,
 Sacchareumque ſalem, veſca inter pabula cenſent .
 Scilicet & lapſas reparant in corpore vires,
 Eſuriemque arcent, ac vitam fomite, firmant :
 Chaoniæ ut quondam, Saturno Principe, glandes .
 Hinc & detrita Cocolatis fruge, vel ipſo
 Frangi juſſa putant potu jejunia. Quod ſi
 Qui leviùs ſtatuunt, liquidi tibi necltaris hauſtum
 Indulgent, etenim tantilli ponderis offam ,
 Materiem cenſere levem ſine crimine poſſis .

F 3

Quæ

Quæ semel hauſta, ſacros Iejunij innoxia ritus
 Haud violet; ni mixta iterum tibi pocula fundas.
 Namque vetant magni nuper decreta Quirini.

Aſt alii, quibus eſt audax ſententia menti:
 Non modo permixtâ dilutum najade libum,
 Quin ipſam ſolidis concretam frugibus offam
 Eſcarum numero expungunt: nam frigore metrum
 Quòd nimio excedant, Cacaï ſemina, ſuetis
 Accenſere cibus renuunt, interque venena
 Conſtituunt: dulcemque ſalem, quo ſacchara conſtant (a)
 Nutrimenta negant labenti apponere vitæ.
 Cætera, quæ modico conſpergunt pulvere maſſam,
 Condimenta putant, ſtomacho queis gratiùs humor
 Accidat, illecebrisque gulam, naresque laceſſat.
 Hinc ſi quis ſolo Cocolatis fomite vitam
 Extrahat, atque aſſueta neget ſibi prandia, ſenſim
 Contrahet exuſto marcentem corpore tabem: (b)

Quan-

(a) *Sal aliud marinum, aliud ſoſſile, aliud metallicum, aliud dulce, & Indicum. Braſavolus l. de exam. ſalium.*

(b) *Cocolates ad modum potus ſumptus, in tantum non eſt ſufficiens materia pro partium plenâ nutritione; ut hoc potu, ſi quis ſine alio cibo utatur, in tabem citò deveniat. Ludov. Ramirez, relat. ab Huſt ad, append. c. 4.*

Quando in septenas, haustus, vix fulciat horas,
 Vrceus, invalidas jejuno in corpore vires:
 Haud equidem lapsos pleno quòd nutriat artus
 Fomite; sed multo quod pinguis ab unguine, magnam
 Spirituum vim progignat, queis vividus ardor
 Emicat, & lentos impellit robore nervos (a)
 Hi porrò Medicis Cacai pocula libis (b)
 (Antidota antiquo dicunt quæ nomine Graji)
 Adnumerant, quæ nulla usu jejunia solvunt ;
 Ni fraus, interfit, magnique & ponderis offam
 Absumat non ulla ferens jejunia lurco .
 Nam licet ingestis, alimenta adjungere vitæ ,
 Antidotis ultrò detur; non his tamen usus
 Hic princeps, ut alant; sed ut escas concoquat acer

F 4

Suc-

(a) *Virium robur, quod ex Cocolatico potu in nobis augeri
 experimur, non provenit, ex nutritione, sed ex plurimâ spiri-
 tuum copiâ, ab illo genitâ. Ludov. Ramirez discuss. Cocolat.
 pot. q. 2. Massa Cocolatica fere tota in spiritus vitales mu-
 tatur, eo quod abundat vaporosâ substantiâ, spirituum quidē
 aptâ materia. id. q. 3. (b) Confectio hac indica Electuarii
 formam servat. Gaspar Bravus p. 6. consult. 14. §. 5. Qua
 nunc Electuaria, olim à Græcis dicebantur Antidota .*

88 *De Cocolatis Opificio*

Succus, & in chylum, stomacho torpente, laboret.

Hæc illi, magnoque putant se auctore tueri. (a)

Demùm alii plexis citiùs se exolvere tricis
 Posse putant; quorum ridet sententia vulgo.
 Hi liquidi, rentur, Cocolatis cymbia, potum.
 Non escam stomacho submittere; namque ubi primùm
 Mexiacis olim liquor hic inventus in oris,
 Hunc tantùm mensis, ajunt, delatus in usum est,
 Vt stomacho ingestas procliviùs invehat escas:
 Quod nobis Siceræ rores, vel massica præstant.
 Hinc illi potus ratio germana; nec æquor,
 Aut longo superat cursu quæ litora, censum
 Immutant, alio sub sole, vel indole fraudant,
 Quà vel nunc patrio passim censetur in orbe.
 Nec contra est, nostros usu quòd nutriat artus;
 Nam vel rore suo dudum producere vitam
 Vina queunt; non ulla tamen jejunia frangunt.

Sed

(a) *D. Thom. qui 2.2. q. 147. ar. 5. ait: Electuaria etiam se aliquo modo nutriant, non tamen assumuntur ad nutrimentum, sed ad digestionem ciborum. Vnde nec solvunt Iejunium: sicut nec aliarum medicinarum assumptio, nisi forè quis in fraudem Electuaria in magna quantitate assumat per modum cibi.*

Sed satiùs, doctis hæc dispicienda Theoris,
Calliope linquas; ne quis tua carmina Momus
Mordeat, atque alio dum tradis Apolline digna,
Correptam vano vulget te pectoris æstro.

Hæc super Ammerico ludens Cocolate canebam ;
Edomitum bello Lotharus dum victor ad Istrum
Carolus, Austriaco Leopoldi fulmine, Budam
Obterit, & Scythici discerpit stemma Tyranni :
Hungariam latè subigens, tumidoque ruinam
Bizantj Imperio minitans; ut rustica Latro
Thracius antiquæ repetat magalia Bursæ ;
Ipseque trajecta quâ Bosphorus advocat undâ,
Sacra Godefridi relegens vestigia, Christi
Evectum Labaron Solimà defigat in arce ;
Afferat & sanctum, cœlo plaudente, sepulchrum .

Libri Tertii

Finis.

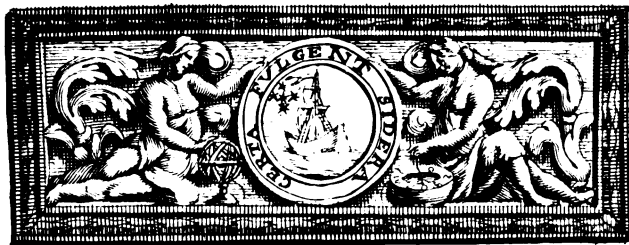
ITER

I T E R

AD SACRAM

D·MARIÆMAGDALENÆ

MASSILIENSEM CRYPTAM.

H. V.

Septima vertentis jam lux effulserat anni, (a)
 Altaque sexdenam disploserat ære canoro
 Vix horam Turris: lepidæcùm linquimus arva (b)
 Nicææ, & celsam Cemeli abscondimus arcem. (c)
 Ambo alacres: mulis vecti pernicipibus ambo. (d)

Haud procul; emensos aprici ad litoris oram
 Vix terni spatium lapidis; Nos, agmine aquarum
 Septeno labens vicinum Varus in æquor, (e)
 Excipit, ac celebri suspensos distinet undâ,
 Ille Italos, Gallosque brevi disternat alveo,

Ar-

(a) An. 1668. (b) Nizza di Provença. (c) Olim Vrbs prope
 Nicaam, è cuius ruinâ arx supereft. (d) P. Carolus Be-
 rardi. è Soc. Ies. comes itineris. (e) Varo flumen quod Provin-
 ciam à Comitatu Niciensi separat, prope Nicaam.

Arbiter, ac certos edicit murmure fines.
 Labenti geminus ripam mons figit, & alto
 Margine frænât iter tumidum; ne devia campis,
 Agricolæ spes unda voret. non ille superbo
 Vsq̃ue gradu incedit, nec toto exuberat amne;
 Ni cadat ex alto tabescens vertice bruma.
 Pervia ubique vado lymphâ est: sed gurgite in uno
 Altiùs, ut nec equi gressum ferat; increbrescit:
 At præsto exiguus, conducto remige, linter
 Adfuit; inque aliam vexit nos palmula ripam.
 Assidet hinc fluvio Laurenti à nomine pagus, (a)
 Vilis, inops; illum lecto sed gleba racemo
 Commendat: Regum debent cui pocula mensæ:
 Pocula, quæ turgens apiano nectare botrus (b)
 Explet; odorato spumant & pingua baccho.
 Italiam eggressi, præcelso in vertice collis,
 Plurima quem stipant frondosa cacumina, Cagnam
 Prospicimus: multo turritam culmine Cagnam:
 Ceu speculam, vigili servantem milite campum.

An-

(a) S. Lorenzo. (b) Muscatello di S. Lorenzo ex uvibus apianis, quod eas apes libent.

Antipolim legimus, vasto quam mœnia septo (a)

Obvallant; raro sed friget cive: cadaver

Vrbis, magnanimo quondam vastata Sabauda. (b)

Hanc, quoniam Franci sedet ad confinia regni,

Arx tegit, adversi propter pomœria muri,

Insidens scopulo; latos ut vertice fluctus

Spectet, & hostiles procul exigat æquore classes.

Illam etiam geminus, parvo sed limite, portus

Ambit, quo Boream ratibus defendit, & Austrum:

Tutaque Neptuno, fractis foveat otia ventis.

Nam ponto excurrans rupes è litore, dorsum

Objicit; alternâque rates statione tuetur.

Tendimus hinc Cannas; Cannæ decreta diurnæ(c)

Meta viæ, quinas Niceno è litore leucas

Dissita; ne longo vexent nos tœdia cursu.

Effusum Cannis procul est prospectus in æquor;

Vixque undis extans patet Insula, & Insula; quondam

Lerinas celebri dixerunt nomine: nomen (d)

Nunc gemini Indigetes, & faustum nominis omen,

AL

(a) Antibo olim Vrbs Episcopalis sub Archiep. Ebrodunensi.

nunc Oppidum, & portus. Antipolitani, fateor, sum filia

Thynni, Martial. l. 13. (b) Carolus Emanuel Sabaudie

Dux. (c) Cannes. statio non temnenda. (d) Isle Lerinesi.

Alter Honoratus, sacra Margaritis altera donant. (a) (b)
 Abripit hanc Gallis Hispanus miles, & arcem
 Extruit, hostili qua tutus ab impete regnet.
 At mox obsessam Gallus sibi vindicat armis,
 Impositamque novo molem munimine firmat,
 Atque intentatam longo post tempore servat.
 Illam Cænobii sedes, ac fama vetusti
 Concelebrat: tutum namque hic sibi sedula nidum
 (Halcyonis ritu placida super æquoris unda)
 Religio statuit: Benedicti è sidere rores
 Hic turbis procul, & spretis procul urbibus, haurit,
 Educitque suos divino semine foetus.
 Insignes pietate viros hæc insula, & omni
 Doctrinæ excultos censu, jam protulit orbi:
 Quos inter, celebri spectatus nomine, mastix
 Hærescon, omni Vincentius eminet ævo. (c)
 Hæc nobis lux prima dedit spectacula, quam mox
 Occiduis tacito tumulavit vesper olympo.

Non dum sydereum cælo revocaverat agmen

Phos-

- (a) S. Honorato, antea Lerina Abbatia celeberrima, quam
Sidonius vocat: eruditorum virorum Seminarium.
- (b) S. Margherita olim, Lero, dicta, ubi arx & presidium.
- (c) Vincentius Lerinensis commonitorii auctor.

Phosphorus: ingrato quàm tympana concita pulsu,
 Et socio lituus modulamine, dura sopori
 Bella movent, totoque jubent abssistere lecto.
 Surgimus, & sacris operati, protinus igni
 Admotà, mulsu fervere cogimus, ollà:
 Mexiacum, dulci spumans è sacchar, mulsu.
 Mox cyatho largè exceptum sorbemus, & haustu
 Firmamus stomachum, crudæque obssistimus auræ.
 Ergo alacres; totoque micant dum pectore nervi,
 Scandimus instratos pulvillo deside mulos.
 Haud ego te tacitum, per iniqua oblivia musæ,
 Præteream, pulville: toro tu molliter artus
 Excipis: indociles mihi tu mitescere sellas
 Lenè doces: cunei turgentes cuspide sellas:
 Ne rigidas Italus Braccatas sentiat oras. (a)
 Te mihi sollicità (prætium nec vile labori)
 Struxit acu, cyrrhoque Ligur cumulavit equino:
 Molle oneris columen: lenimen dulce viarum:
 Quo fultus, nec saxa Arabum morer alta tolutim
 Carpere equo, celeri nec muros scandere saltu,
 Quos olim fuso cumulavit sanguine Remus,

G

Pro-

(a) *Alludit ad Galliam Narbonensem, quæ olim dicebatur
 Braccata, quæ Auctor iter habebat.*

Progredimur Cannis; montisque in vertice Grassas (a)
 Eminùs aspicio, mox ponti ad littora pagum
 Exesum, ac fœdà tristem ferrugine: noster
 Hunc simul ac Vector prospexit, longiùs illhinc
 Flexit iter, dirisque lares devovit, & altè
 Intonuit: sacro vultus avertite pago,
 Longiùs hinc; cælo nam vindice, certa ruinæ
 Mænia vicinos inestant rudere campos.
 Ille opibus quondam florens, studiisque marinæ
 Thetyos, insanas ponto deducere naves,
 Atque ipsas potuit devolvere in æquora sylvas:
 Remigibus, Fabrisque potens, queis litora latè
 Incaluere, operum varios mirata labores;
 At postquam sacras augusti Numinis aras
 (Horrendum dictu facinus) manus improba furum
 Polluit, & raptà discedens Pyxide, campis
 Effudit gravidas divino Pignore bullas;
 Dixeris inversà Pandoræ pyxide, pago
 Incubuisse omnes, Erebo stimulante, malorum
 Infaustas acies: opibus, studiisque Coloni,
 Atque animis cecidere: silent dolerta catervis

Ar-

(a) Grassæ olim Grinnicum, Vrbis Gallia Marbon, in tractu,
 ubi olim Deceates populi.

Artificum ; nulloque operum pulsata fragore
 Litora, & effoetam spernit Cyllenius algam.
 Ipse sibi est oneri pagus: pudet indice Phoebō
 Agnosci, cæcisque caput quò contegat umbris,
 Sponte ruit: tanto sub crimine pressa fatiscunt
 Tecta, nec annoso debent sua rudera sæclo.
 Longiùs hinc: viduas de nomine noscite sedes:
 Neapolis pago titulus. proh dissita quantùm (a)
 Hæc tibi, quæ profers Italo capita ardua cælo,
 Neapolis. nec plura, oculos avertimus ambo,
 Vrgentes mulos calcaribus. En tibi montes,
 Gallia perpetuo queis finditur intima tractu:
 Piniferi montes: nemorosa cacumina: clivo,
 Quà facili arsurunt, conscendimus. undique cellis
 Occurrunt ramis, ac trunco stipite, pinus,
 Et fagi, tillaque lèves, & vertice quercus
 Dejecto, ac denique strages foedissima sylvæ.
 Haud secus, adverso postquam simulagmina Marte,
 Conseruere manus, facies sese horrida campi
 Explicat, ac truncos passim, fusosque per herbam,
 Quadrupedumque, hominumque artus, confossaque telis
 Ora virum, galeasque, & fædas sanguine cristas

G 2

Ob-

(a) Napoli: pagus haud longè à Foro Iulii.

Objicit, egestoque fluentia corpora tabo.
 Tum Vector: fævis hæc est famosa rapinis
 Semita: namque illi denso dùm vertice sylva
 Incubat, infestis modò furibus intulit umbram.
 Tutior at pridem patuit via, scilicet igni,
 Et crebrà circum pinus populata bipenni,
 Perdidit infaustam, qua crimina texerat, umbram.
 O'utinam populis, inquam, qui jura ministrant,
 Non fontes modo, sed qui tutam fontibus umbram,
 Fautores scelerum, præstant, sub vindicis ictu,
 Haud aliter cecidisse velint, eademque nocentes
 Quæ ferit; ipsa reos feriat censûra patronos.
 Sic miseris tutò prostarent civibus Vrbes.

Quà dorso sensim subsidens clivus, in agris
 Detumet, antiquo nomen quæ debet lulo, (a)
 Vrbs sedet, effusos despectans vertice campos.
 Prospicimus: prisci vestigia plurima sæculi
 Incurrunt oculis: hinc moles amphitheatri:
 Hinc arcus, ductu quàm pensilis unda superbo
 Fluxit, & augustæ quondam se detulit Vrbi.
 Ast ubi semiruto portæ successimus arcu:

Mi-

(a) Frégius: *Vrbs sub Archiep. Aquensi, Colonia Octavianorum, Plinio.*

Mirati impendens saxum, capit ique timentes:
 Area, dejectę bustum nos excipit Urbis :
 Mox brevis, antiquo surgit quę rudere, sedes:
 (Oppidulum rude, inops, Urbani nominis heres
 Degener) illa Urbis squalentia funera, tabemque,
 Ac titulos tantum præfert, ast cętera Pagus.
 Huic olim, laxo tuta ad commercia portu,
 Mœnia vicinis mare fluctibus alluit: at nunc
 Octonis fermę stadiis procul equor ab Urbe
 Fluctuat, infossoque altę fulcatur aratro
 Campus, ubi sulcos olim duxere carinę.
 Dixeris, antiqę splendor quod concidit urbis,
 Dedignantem humili uestigia lambere pago:
 Neptunum, tumidam revocasse à menibus undam.
 Sed stat certa, vices quę vertit, causa: propinqui
 Impendent fluvio colles, his consita quondam
 Sylva jugis, nullos exercuit ante ligones:
 Constitit & glebā dudum stipatus inertī,
 Nec luteam clivus demisit vertice tabem;
 At postquam eupido decisa est sylva colono
 Undique, & inflecto defluxit vomere gleba:
 Imbre ruente ruit, fluvioque invec̃ta, marinos
 Irruit in fluctus, seque aggerat undique, lentis

Subcreſcens ſpatiis : aggeſtum litora litus
 Laxat, & imbellem proturbat finibus undam .
 Vſurpata fremit Nereus confinia, fraudem
 Nec ſentit, modico quam furtim pulvere Tellus
 Aggerat, & multo dilutam contegit amne .
 Sic Neptune tuis haud impar piſcibus, eſcam
 Dum fluvii ſorbes, tibi guttura devorat hamus .

Hæc mihi, qui tenues noſtri moderatur habenas
 Hoſpitii, docto quo non præſtantior alter
 Eloquio, latiam facundo è pectore venam
 Deproperat; Mario credas ut Conſule natum .
 Extremas Patrum turmas Hic milite claudit
 Triario, paucisſque onerum quod caſtra laborent
 Sarcinulis, unam vix cenſet in agmine lixam .
 Tergemini tecto degunt ſub paupere Patres:
 Mens tribus una, unoque inſtructa eſt una Salino
 Menſula, & ipſa uno nitens pede, clauditar uno
 Orbe, tuo quondam non hoc tu Martia Sæclo
 Roma vides; en diviſo ſedet Orbe Triumvir
 Conſors, nec calidas ad ſobria pocula rixas
 Miſcet, & eterno proſcribit ſedere Martem .
 Hic blandè excepti, crebris certamus ad ignem
 Officiis, cæquæ famem, ſevoque rigentes

Fri-

Frigore, solamur flammis crepitantibus artus.
 Quæque diù multo nos verberare contudit aura,
 Per noctem grato revocat mihi murmure somnum.

Quùm tenebras Eos dispunxit postera, Lucum (a)
 Tendimus. in lucem vigiles produxerat iras;
 Nec dum pugnam revocaverat Eolus auram.
 Ingruit, adversoque ferit nos impetu, contra
 Ut vix obniti fas sit, vel pergere mulo.
 Eole, quo tanto te crimine læsimus ambo,
 Acrius in nostros violento flamine vultus
 Ut biduo irrueres, pressoque ferocius ore,
 Ducere nec sineres animam, nec reddere cælo.
 Sic Iapones toto divisos Orbe Tyrannos
 Credimus, ingesta favire immitius unda.
 Assiduo in vultus undantia labra supinos
 Exonerant jactu: mora nulla, undæ ingruit undæ,
 Oraque, compressasque actæ duri flumine nares
 Obruit, obstructo miseris perit aura meatu.
 At licet obnixo contendas flamine, Lucum
 (Eole dispereas) tandem pervenimus: omni
 Eole dispereas flatu, pervenimus ambo,

G 4

Ac

(a) Le Luc. *Lucus Vocontiorum*, Tacito, *Oppidum in*
Delphinatus.

Ac diris, rifuque tuas explodimus iras;
Dum fremis occlusi circum munimina tecti.

Ast quid Ego infensum te conqueror, Eole, mente
Nunc alià raptor. Tibi nos haud perdere vento
Mens fuit, ast uno cursum deflectere Luco,
Ne nostra, infandi fœdarent lumina cultus.

Hoc erat, ignoto quod murmure prodidit aura :
Hoc erat, adverso quod flamine restitit aura .

Scilicet hîc, tacito tollens capita horrida cœlo,
Fœda superstitio, Calvinî è vertice monstrum
Exitiale, atram prœructat fauce mephitim .

Squalida delubri, titulo stat Caula: prophanus
Huc Rabula imbutos fatali dogmate cives . (a)

Advocat, ac multo blaterat sua somnia bombo :

Nullæ aræ, nulli vigilant ad lipsana lychni,

Effigies Divûm nullæ, crux exulat omnis,

Omnis abest sacrâ præcinctus veste Sacerdos :

Squalor ubique, & ubique situs. proh candida Patrum

Relligio, sanctique augusto ab Numine mores,

Quæ vos Mirmidonum perdit vesania? frontem

Quæ simulat, fallitque pio vesania vultu,

oA

At-

(a) Calvinisti

Atque informe chaos formæ sub nomine fingit . (a)

Huc ò Francigenùm Rex, alto è sanguine Regum,

Hùc oculos Lodoice, & cæpti martia belli ,

Fulmina, magnanimum quando te bellica Virtus

Alciden præstat, tantamque potentia clavam

Addidit: en Nemeæ sylvas, en horrida Caci

Lustra, & funereas sœvi Busiridis aras .

Huc huc Herculeam connixo robore dextram

Verte, atque hæc Erebi pomoeria contere. Quantus

Quantus eris Superum spectante, Orbisque theatro,

Cùm devincta rotis, fractoque ingloria cornu ,

Hæresis, augustum Christi ad capitolia currum,

Te victore, trahet, tactoque operata triumpho,

Dejectum vomet illa animum sub tartara, coecis

Contumulata umbris, totà simul obruta lethe .

Ast me quò rapidà devexit Pegasus alà !

Quò feror ò ! Vatem phalerato reddite mulo,

Pierides, humili cæptum quò carmine cursum

Prosequar, & sœdo deflectam lupina Luco.

Vos ego Brinolj turres, & candida specto (b)

Mœnia, adorato Lodoici clara sepulchro ,

Reg-

(a) Religio reformata, ut ajunt Calvinista.

(b) Brignoles urbecula Gallia in Provincia .

Regia Parthenopes quem protulit aula: penates
Francisci rapuere, humili sub firmate: demum
Sacra Tolosanae praefecit & infula Sedi.

Te mox aspicimus, lautis qui, pagule, tectis,
Et celsò assurgis visendi culmine fani,
Pagule, cui nomen dat Maximus Indiges, olim (a)
Huc ipsà Solymis vectus, qua Magdalis, alno.

Tu vultus, visa Calvinì sorde, prophanos
Religione factas, Divùmque insignibus afflas.
Quantus honor Pago Templi de mole! superbæ
Cui procul invidcant celsis è turribus Vrbes:
Quantus honor Templo! supplex vbi lipsana Divùm
Religio servat, multo quæ condidit auro
Regnantum pietas, atque altius intulit aris.

Hic ego Sidonj exuvias, & Presulis ossa
Maximii; Marthæ cineres, castæque favillas (b)
Susannæ veneror, Marcellæ & Virginis artus.

At primos rapiunt tua, Magdali, pignora cultus,
Pignora, queis Siculi ditantur stemmata Reges,
Sceptrofumque aurum, pretiosa in signa recusum.
Aurea theca caput, cubitum theca aurea claudit,
Integer & vitreo pellucet in orbe capillus.

Ha-

(a) S. Massimino: *Oppidum prope Massiliam.* (b) S. Maximinus,
primus Aquisgranensis Episcopus.

Heret adhuc fronti, lævi sub temporis oram
 OEvo sicca cutis, prærupto pendula frusto :
 Hic illam admoto Vindex redivivus amantem
 Abstinuit digito, quùm longè abfistere iussa
 Audit: invitum haud tange, ò, vestigia sacrę
 Haud temerata manus, tanti frons conscia tactus,
 Servat, & averso venerantur sæcula dente.

Hęc ubi sunt oculis lustrata, animisque: sub ortum
 Solis, Aquas, celebri dudum quas nomine signat (a)
 Sextius, ambo hilares contendimus. eminet omnes
 Illa Vrbes inter, longo Provincia tractu
 Quas censet: Themidis sedes hic maxima: legum
 Plurimus hic pandit populis oracula Iudex.
 Quis nitor, ò ! Lautę quę promicat eminitus Vrbs,
 Sole sub adverso, facies ! Stant laxa viarum
 Compita: quadrato surgunt Palatia faxo
 Ardua, & exculpeis jactant suæ limina valvis.
 Laxior ante alias sese explicat area, leni
 Strata solo, longoque excurrens plurima tractu,
 Quam vix contento decurras Cyllare cursu.
 Orbitulum vetito dixerunt nomine Fabri, (b)

Sci-

(a) Aix di Provença. (b) Orbitello, undè Fabri transfuga.

Qui aream illam vocarunt; Orbitello, licet id vetitum.

Scilicet obsessum miles dum transfuga furtim
 Deserit Orbitulum, hinc operam, dextramque locavit.
 Amphitheatrali latè patet area circo,
 Grata oculis: gemino surgunt è margine celsæ
 Tectorum hinc atque hinc moles: contermina celo
 Culmina; nec mediâ defunt solatia ruris
 In caveâ; triplici namque arbor consita versu,
 Explicat umbrosam frondenti tegmine sylvam,
 Ac triplici lætum discriminat ordine campum.
 Hic urbis Proceres densæ sub frigore frondis
 Invehit aurato sensim levis orbita curru;
 Itque reditque viam; ramos dum flamine crispat
 Colludens Zephyrus, lenisque reciprocatur auræ
 Murmura, queis rabidi latratu\$ increpat astri.
 Flectit & ipse suos huc alto ex æthere Phœbus
 Ignipedes: quorum radiis exterritus, antro
 AEolio Boreas se condit, & hispida brumam
 Sol vit hyems, subitoque tepet sub vere December.

At quid porticibus, saxisque affixa moraris
 Calliope? totâ quod grâtius accidit Vrbe
 Quid retices? totâ quod celsius eminet Vrbe.
 Vos ego, Lojole soboles generosa Parentis,
 Quos mihi germanos allo sub fidere mater

Rel-

Relligio Fratres geminà dedit indole, tardo (a)
 Dum cytharà ludit, mihi reddere pectine Musam
 Conqueror : at subitus quis pectora corripit ardor
 Enthea? Phœbe tuus, tuus anne, Amor, æstuat ardor?
 Nosco equidē, mihi Phœbus Amor, procul este Camenæ:
 Hūc Charites, dum Phœbus Amor, vos este canenti
 Numina, & æternas exolvite carmine grates.

Nulla unquam memori te pectore debeat ætas,
 Nulla loci tantū valeant discrimina, nostro
 Vt fugias Breignere animo, Breignere tonantem (b)
 Quem stupet è rostris, plaudenti Gallia nutu
 Alciden mirata novum, qui nexibus aures
 Implicitet, & victo referat de corde triumphos.
 Non hoc dura mihi indulſit lex temporis, aure
 Ipse catenata ut traherer, totusque trophæo
 Sisterer, ad tantæ defixus lumina linguæ;
 At quando herculeis non aures nexibus, arcet
 Officiis animum religas, quæ fortiùs hærent
 Et grata eterno substringunt pectora nodo.
 Tu mihi tu faciles augusti Præſulis aures

Et

(a) PP. Soc. Iesu. (b) P. Breignerius Concionator in Ecclesia
 Cathedrali.

Et blandos aditus, & principis oscula dextræ ;
 Concilias: licuit majorem noscere famâ
 Magnum Heroa suâ: Ligurum de Gente Grimaldum, (a)
 Ardua cui cano Majestas eminet ore,
 Atque ingens toto spirat de pectore Numen:
 Mystrarum exemplar, flagrans cui tempora murex
 Accendit, toti quò luceat eminùs Orbi.

Teque etiam memori complector, candide, cordis
 Burguignete, sinu. longi licet evolet ætas (b)
 Temporis, & tardo discerpat marmora dente,
 Haud unquam nostro sanctum sub pectore frangat
 Fœdus amicitiaë, nexo quod brachia collo
 Iungunt, & docti firmas mihi munere libri:
 Nam quo me potius donares munere? Musas
 Qui colis, & variis altè impallescere chartis
 Gaudes: Naturæ fibras te Porticus olim
 Lustrantem ingenio novit, nunc Tempia tonantem
 Suspiciunt, linguæ imperio dum pectora flectis.
 Dimidium precor ò, animæ, quod diripis, arcum
 Fusus in amplexum, serves. Mihi vivida menti,
 Quam bene pinxit amor, tua funditùs hæret imago.

In-

(a) *Cardinalis Grimaldus, Archiep. Aquisf.*

(b) *P. Burguignet: Concionator in templo Soc. Jes.*

Indictum nec te fileam Camerote, supremi (a)
Cui Lugdunensis Provincia servat honorem
Præsidis: exacte quàm te solertia mentis,
Et virtus, facilesque orient sine crimine mores.

Nec te, remque Domus, ac censum sedulus omnem (b)
Qui dudum curas, Quæstoris munere, Regis, (c)
Sanguine qui magnum, & gentili nomine Regina
Exprimis, ille sui quem fudit sanguinis ostro,
Testatus Christi tela inter barbara Numen,
Implevit magni mensuram nominis, & se
Purpureo Regem Superis ostendit amictu.
Te geminâ Superi, precor ò, dent sorte beatum.
Extremo tandem meritas tibi carmine grates
Persolvo, Guerine, domus, te Præside, nobis, (d)
Ocyùs hospitio patuit: tua jussa sequutus,
Nos Patrum costus tanto dignatus honore est.

O'utinam possim præclara hæc nomina czelo
Sidereis signare notis; ut luce pereant
Vsq; sua, sevi timeant nec temporis iras:
Quod licuit, chartis inscripsimus: Equus Apollo

For-

(a) P. Cameret. (b) P. Regis, Procurator. (c) P. Regis, pro fide
à barbaris Huronib. casus. (d) P. Guerin, Collegii
Aquisensis Rector.

Forſitan has luſtrans potiori lumine, cecā
 Haud ſinet oblitus tumulari protinūs umbrā.
 Vive liber; memori vivat ut nomina libro.

Sed jam fræna vocat Sonipes: monet acer Aqueſſi
 Vrbe efferre gradum Vector. diſcedimus, alto
 Dum ſol urget equos curru: & ſpatiamur apertis
 Quā late excurrunt, campis. mox plurima lentē
 Dum gradimur; ſenſim retegunt ſua culmina montes:
 Abrupti montes: pendentia ſaxa, minaci
 Celſa ſupercilio, ac jugi ſimul edita tractu
 Affurgunt: medium rupes hīc ardua culmen
 Evehit, obverſoque auroræ ad lumina dorſo,
 Occidua ſpectat languentem lampade Phœbum:
 Saxum informe; ingens, ſcabræ cui tubera frontis
 Nuda filex, rugiſque altè caperata vetuſtis
 Aſperat, ac torvo nubes dat ſcindere cornu.
 Hīc oculos, celeres huc ſero vespere greſſus
 Flectimus, hūc animos. noſtri meta ultima curſus,
 Hīc ſacrum rigido ſub vertice panditur antrum
 Magdalidos, ſummo quod ſaxi à culmine ſignat
 Conſpiciui latè moles extructa ſacelli.

Principio, ſacili quā ſe mons tollere clivo
 Incipit, umbroſam frondenti tegmine ſylvam

In-

Ingredimur: radiis procero vertice quercus
 Occurrunt, solemque jubent absistere luco.
 Vmbra loci, mutusque horror, latebræque, recessusque,
 Arboreasque inter frondes mæstissimus auræ
 Sibilus, & rigidæ, rorant queis robora, guttæ
 Magdalis os, habitumque, & fœdi corporis artus
 Obiiciunt animo. quoties hoc abdita luco,
 Diximus, his lacrymas truncis, ac murmura ramis,
 Et gemitus auris se plectens addidit: umbræ
 Vmbra, & squalentis macies magè squalida sylvæ.
 Ah quoties teneros plantis insculpsit amores:
 Mellitumque omni descripsit nomen IESV
 Caudice: crevistis plantæ, crevistis amores,
 Roboraque inscripto mollita ab nomine, dulces,
 Vberius multo rorastis vulnere guttas.
 Ah quoties imo, plorans, suspiria corde
 Dum trahit, & crebros evolvit pectore questus,
 Garrula, vicinis habitans in montibus, echo
 Rugiit, ingeminans suspiria, flebilis Echo
 Hæc tenero sensim volventes pectore, in altam
 Tendimus excelsæ clivi sub vertice cryptam!
 Haud procul hac, vasto se mons abscondit hiatus,
 Atque iter abruptit; sed pons instratus utramque

H

Ab-

Abscissæ rupis, supremo in margine, frontem
 Perstringens, monti montem cœu sordere necit.
 Hoc simul ac oculis lustravimus intervallum:
 Qui potuit scissa hæc, inquam, pervadere saxa
 Magdalis, abruptum quod sese inferret in antrum?
 Nusquam alibi via sternit iter; nec credere fas est,
 Sublicio quondam devincta hæc saxa coisse
 Ponte, ubi Massiliæ primùm devenit in oras.
 Vos illam, summo delapsi ex æthere, cætus:
 Aligerùm, quæ saxa patent impervia, pennis
 Subvectam, abscissà volucres in sede locastis.

Vix ponte egresfos brevis excipit area, sacri
 Area, quæ foribus latè subtenditur antri.
 Hinc in subiectos prospectus panditur ingens
 Collesque, vallesque omnes, atque omnia sparsim
 Oppida quæ longo claudit Provinciæ tractu.
 Illius extremâ suspensâ crepidine Nola est:
 Quæ simul ac pulso reboans procul intonat ære,
 Undique percussî colles, atque undique valles
 Ictibus, infans geminant per inane fragores,
 Totaque multiplici vicinâ personat Echo.
 Quæ suetos, excita, refert tibi Magdala cultus,
 Osculaque adproperat sacra defigere cryptæ.

Ster-

Sternitur huic propior, lateri velut addita montis,
 Altera, sed vivo de marmore, latius extans
 Area, quam valido firmant fundamine rupes:
 Naturę ingenio, an ferri molimine facta,
 Ac podii in speciem solido fusa æquore saxi,
 Incertum; nam fama flet; superimminet ipsi
 Structilis, angusto substricta domuncula tecto:
 Ædituis, Sancti quibus est custodia fani,
 Hospitium breve; sed lepidum; namque omnia, lauti
 Cænobii & spatia, & quæ vasa domesticus usus
 Exigit, ipsa brevi complectitur undique septo.
 Non secus ac, cæso compactum ex assere, costis
 Exemplar, magnæ quod tectum molis adumbrer.
 Hic gemini degunt Gufmanil ex Ordine Mystæ,
 Sacra peregrinis, Mystę, qui ritē ministrant.

Demum oculos, animumque alacres obvertimus antro.
 Stat laxo specus alta sinu, cui ductus ab imo
 Assurgensque solo, sese explicat undique fornik;
 Quæque oculis prostat, curvum sinuatur in arcum.
 Obstruit hunc, vastæque oppandit rupis hiantam,
 Obductus fronti paries, quem findit, utroque
 Vna, æquis distans spatilis à limite, porta.
 Ingredimur, fusi que solo post vota precesque

H 2

Et

Et libata diu venerandis oscula faxis,
Lustramus sacra tacti formidine cryptam.

Quæ latebræ facies! Quis lucem funerat umbræ
Horror! ut abrupta pendentia caute minantur
Saxa! hoc delituit sub fornice maximus ille
Ignis, & hoc hyemis sub carcere nutrit æstus.
Heu quibus incubuit stratis! sex altior ulnis,
Ac totidem ferme in longum, nec quattuor ultra
In latum porrecta silex, se tollit ab imo
Scabra solo, ad summum curvi prope fornicis arcum:
Undique vicinis abscissa è cautibus antri,
Mole sua insistens. hinc quæ se desuper æquo
Protendit lecti in speciem durissima dorso,
Exhaustos pœnis, exhaustos fletibus artus.
Composuit, vigili crucians se Magdala somno.
Ast nunc incumbens saxo spectatur eodem,
Exsculptum pario spirans de marmore signum:
Magdalidos referens vultum, passumque capillum
Cui lævâ pyxis, dextrâ crux adjacet: artis
Mirum opus, ut dubitent oculi; num corpore pœnis
Durato, in rigidum concrevit Magdala marmor,
An magis in teneros marmor se flexerit artus.

At quoniam humano se vertice celsius effert

Hæc

Hæc, quæ suggestu lapidis superincubat, Ieon;
 Quò nequeant oculi visu pertingere: terni
 Excisa de caute gradus, tibi scansile saxum
 Præbent, ut castis defigas oscula plantis.
 Huc tacitam subiens serj sub vesperis horam,
 Vota precesque præit custos de more Sacerdos:
 Assuetumque canit turbà cum supplice carmen.
 Iam stratz ad silicis frontem, qua limina cryptæ
 Respiquit, exornata sacris insignibus ara
 Surgit, ubi plures, Divæ sub nomine, Mystæ
 Votivo peragunt Cœnz mysteria ritu.
 Demùm quo major saxo, signoque jacentis
 Magdalis, atque aræ sit honos; hæc omnia (sacris
 Ut mos est adytis) æratus circumit objex,
 Et cancellato complectitur undique septo.

At mage nil tenero perstrinxit pectora sensu,
 Quàm riguo lacrymans cryptæ de fornice rupes,
 Ac vitreà sensim rorans aspergine limphæ,
 Quam discissa filix imo simul egerit antro.
 Exosà Divam credas sub rupe latentem,
 Vel nunc ex oculis tristes evolvere rores.
 Crediderim lacrymas duris his cautibus ipsam
 Arbitrio legasse suo, ne Magdalis unquam

Si-

Sisteret à fletu, & quando sibi lumina defunt,
 Conscia saxa fleant riguis sua crimina guttis.
 Libamus latices, Divamque in vota vocamus:
 Magdala pumiceis quando transcribere saxis
 Ipsa tuas potis es lacrymas: en saxea corda
 En tibi deductas vivo de pumice fibras.
 O age, Diva, tuis has fletibus imbue cautes
 Pectoris, assiduo rorent ut lumina fletu.

Hæc ubi dicta, pedem sacro subducimus antro;
 Trajectoque iterum de ponte, per ardua muros
 Pellimus, excelsi suprema ad culmina montis.
 Est via, quam facili, scandens, terit ungula gressu:
 Hæc nobis iter, hæc montis juga scandimus, alto
 Et clivo impositam veneramur poplite flexo.
 AEdiculam: miri monumentum nobile facti.
 Scilicet ex antro subvecta curulibus alis
 Cælituum, huc subiit diuino Magdalis cestro
 Incensa, hîc septena per intervalla diei,
 Delicias hausit Superum, liquidumque beatæ
 Ebibit aure melos: felix deducere ab astris
 Quæ potis una sibi celestia gaudia, & ipsum
 Numen in amplexum procul alto accedere æglo.
 Sed fatis ex voto pietas, sibi fecerat. Ergo

Rur-

Rursus iter, sacro montis de culmine, lætè
 Arripimus: leni quà pronus tramite clivus
 Camporum facili subsidit in æquora dorso.
 Non hïc arboribus, viridi non consitus herbà.
 Mons ridet, sterili sed stratus pumice, ubique
 Scrupeus, & raro distinctus respice, pallet.
 Vix horæ spatium confecimus: ardua quàm se
 Massilia, ut Cybele turrito vertice prodit.
 Namque molendinis olli longo ordine clivus
 Eminent, expositis quæ venti ad flumina velis,
 Æoli ad arbitrium, saxo data tritica tundunt:
 Annonamque suam infidis Vrbs quærit ab auris.
 Susplicimus primo portum undique, & undique ventis.
 Semper inaccessum; geminus nam collis utrinque
 In latus assurgens, illam velut aggere, claudit.
 Quà patet, angustis diductus faucibus, ore
 Vix hiat, ac ternis, extantibus æquore, pilis,
 Atque catenarà, nocturna, trabe clauditur: omni
 Vel tenui, ut septrus, sit plane impervius alio.
 Quin etiam ventis vel & hinc impervius; extra
 Namque illi adverso scopulus sese aggere dorsi
 Objicit, ac tumidas ventorum comprimit iras.
 Quà fauces cœcunt; utroque in margine, turres

Qua-

Quadrato surgunt è marmore, & ostia servant;
 Undique munità ut sedeant statione triremes.
 Hanc modo, dejectis nitrato fulmine muris,
 Rex urbem subiit, victoris more, jubetque,
 Laxari incluso latè pomæria campo;
 Ut vasto posthac pateant nova mænia septo.

Massiliæ egredimur portis, rectàque Telonem
 Tendimus: huic nomen Navarchi fama Telonis
 Indidit, ut memorant Lucani carmina Vatis,
 (Dirigit huc puppim miseri quoque dextra Telonis,
 Quo nullam melius, pelago turbante, carinæ
 Audivere manum) sedet urbs in litore, & amplum
 Explicat ipsa sibi sinuato margine portum:
 Naturæ non artis opus: quo plurima classis
 Hybernet, tumidi paveat nec marmoris iras.
 Hic Rex effuso statuit navalia sumptu:
 Arma ubi, & innumeri artifices, ac tota supellex
 Nautica, pangendis prostant digesta carinis.
 Quin etiam multà prudentes arte Magistri,
 Qui clavum torquere, poli qui sidera nosse,
 Ventorumque ortus, moresque, ac pyxidis usum,
 Omniaque edoceant navis momenta regendæ.
 Quò fit ut validis percurrens classibus æquior,
 Vel maris arbitrium pollens sibi Gallia nuper
 Arroget, ac pridem insuetos sibi poscat honores, &c.

Jacobus del' po In.

Hubertus Vincenti sculp.

I E R E M I A S

L A C R Y M A N S,

S e ù

I E R E M I Æ

T H R E N I

Paraphrasi Poëtica exprefsi .

G R A S S A N T E

N E A P O L I

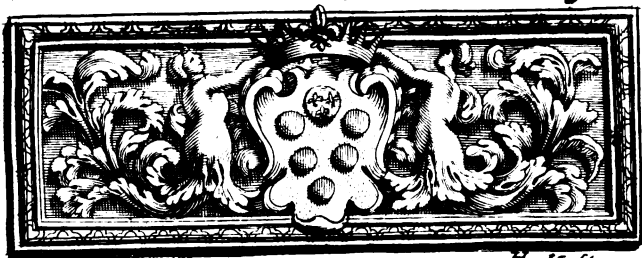
P E S T I L E N T I A .

1. *Et factum est postquam in captivitatem redactus est Israel, & Ierusalem deserta est .*

2. *Sedit Ieremias Propheta flens, & planxit lamentatione hac in Ierusalem, & amaro animo suspirans, & ejulans dixit .*

Apud Septuaginta Interpretes .

CA-

H. D. J.

1. **P**ostquam res Solymæ, Templique evertere molem
Immeritam visum superis, ceciditque superbum
Imperium, Iudæ, & capto, jam diruta, cive ;
Omnis in abruptos Vrbs cessit in hospita colles .
2. Infelix Vates, Vrbi, Regnoque superstes ,
Ruderibus latè aggestis, Patriæque ruinâ
Effultus sedit, cineres complexus inanes .
Hic imo evolvens è pectore pectoris æstus :
Sorde comas, pallore genas, ac lumina fletu
Obrutus, ad tantum tristis ceu præfica funus,
Omnia in hunc, lacrymans, flexit suspiria lessum .

A 2

CA.

CAPUT PRIMUM.

A L E P H

1. *Quomodo sedet sola civitas plena populo .*
2. *Facta est quasi vidua Domina gentium.*
3. *Princeps Provinciarum facta est sub tributo .*

B E T H

4. *Plorans ploravit in nocte, & lacryme ejus in maxillis ejus .*
5. *Non est qui consoletur eam ex omnibus caris ejus .*
6. *Omnes Amici ejus spreverunt eam .*
7. *Facti sunt ei inimici .*

G H I M E L

8. *Migravit Iudas propter afflictionem, & multitudinem servitutis.*

I. Ha-

CAPUT PRIMUM.

A L E P H

1. **V**T jacet ! ut deserta suam circumspicit umbram
Ardua, quæ populos Vrbs tulit una duos !
2. Illa, Palæstinam sceptro quæ terruit, illa
Squalet; ut in viduo sponsa relicta toro .
3. Regnorumque potens, regalibus aucta tributis,
Vectigal Domino pendere iussa novo est .

B E T H

4. Illius undanti merguntur lumina fletu,
Hæret & attrita lacryma multa genâ
Vos umbræ testes, vos conscia sidera, tuque ò
Qui vigili excludis lumine, Phœbe, diem .
5. Vix super ipsa sibi est : omnes rapit unus amantes
Turbo; nec miseram qui levet ullus adest .
6. Fortunæ invisam focii sprevere; sodales
Finxit ad ingenium, mobilis, illa; suum .
7. Nec satis: infestum cessit male fidus in hostem,
Qui focia sanxit fœdera amica manu .

G H I M E L

8. Exulat heu patriâ Iudas procul exulat urbe ;
Ne premat ingenuum serva catasta pedem,

A 3

1. Er-

1. *Habitavit inter gentes.*
2. *Nec invenit requiem.*
3. *Omnes persecutores ejus apprehenderunt eam
inter angustias.*

D A L E T H

4. *Via Sion lugent, eò quòd non sit qui veniat
ad solennitatem.*

5. *Omnes portæ ejus destructæ.*
6. *Sacerdotes ejus gementes.*
7. *Virgines ejus squalidæ.*
8. *Et ipsa oppressa amaritudine.*

H E

1. Errantemque Moab, & Barbarus excipit Ammon;
Dum studet exilijs occuluisse fugam.
2. Ast nec tuta quies: latebrasque, sinusque, recessusque
Excudit, & prædæ fervidus hostis adest :
3. Hostis adest, inopemque fugæ simul occupat; arcto
Sic Lupus obsessam tramite sternit ovem .

D A L E T H

4. Quæ lapsæ facies Urbis ! quæ funera ! quæ nox !
Quotque uno in busto busta sepulta jacent !
Ejulat, heu, vacuis suspirans aura theatris,
Desertasque premit tristior umbra vias.
Scilicet ad sacros non confluit advena cultus:
Solennique vacant atria muta die.
5. Obruit effracto divulsas cardine, & alto
Rudere contumulat fæda ruina fores.
6. Ingemit atratà gradiens in veste Sacerdos,
Et lacrymis oculos immolat ipse suos ;
7. Ingeminant questus, mæstissima turba, puellæ ;
Quælibet & Patriæ squalida imago suæ est .
8. Ipsa jacet : stratumque solo dolor obruit : urnæ
Incubat, ac bustis adgemit, umbra, suis .

H E

1. *Facti sunt hostes ejus in capite: Inimici ejus locupletati sunt .*

2. *Quia Dominus loquutus est super eam, propter multitudinem iniquitatum ejus .*

3. *Parvuli ejus ducti sunt in captivitatem .*

4. *Ante faciem tribulantis .*

V A V

5. *Et egressus est à filia Sion omnis decor ejus .*

6. *Facti sunt Principes ejus velut arietes, non invementes pascua .*

x. Et

H E

1. Dum jacet, ipsa sibi tumulus, sibi & ipsa cadaver ;
Irruit, & miseræ colla supina pede
Proterit arduus, & spolia ampla eventilat hostis,
Audacique agitat rapta trophæa manu .
2. Hæc illi hæc fata irato Deus occinit ore ,
Dum ruit effuso per scelus omne gradu .
Ah poteras animo Solyme prævertere fulmen;
Namque aures tonitru perculit ante polus .
3. En ut abacta tuo, puerorum examina, collo
Turpe peregrinæ compedis urget onus .
Gestiit ad sua damna puer, dum vincula tractat,
Ferratosque orbes ludicra sinistra putat .
4. Nec tamen intereà lenitur pectore miles ;
Imbellesque oculis territat, ungue ferit .

V A V

5. O ubi Reginæ pulcherrima forma Sionis !
Forma coronatis ambitiosa procis.
Eheu quàm subito tenuem defluxit in umbram
Ardua, qui dudum finxerat ora, decor.
6. Concidit Isacii flos sanguinis: ægra superbum
Demisit Procerum turba inhonora caput,

1. Im-

1. *Et abierunt absque fortitudine, ante faciem subsequen-*
tis .
2. *Velut arietes, &c. sup.*

Z A I N

3. *Recordata est Ierusalem dierum afflictionis suæ,*
& pravericationis .
4. *Omnium desiderabilium suorum, quæ habuerat*
à diebus antiquis .
5. *Cum caderet populus ejus in manu hostili.*

1. Et

1. Imbellesque revincta manus, male parta Tyranno
Præda abiit, sævum iussa præire Ducem .

2. Qualè palæstinis ubi gramina nulla viretis
Sufficit, & viduo cespite pallet humus :
Triste pererratis pecus omne immurmurat agris,
Languentemque refert ad sua septa gradum .

Z A I N

3. Non unus Solymæ in pœnas exēstuat hostis ;
Ipsa suo clades aggerat ipsa sinu .

Se sibi: regnantem famulæ: viduamque beatæ
Comparat, & lapsis tempora temporibus .

4. Hinc populos, hinc regna suo famulantia scepro
Aspicit: ad nutus hinc elementa suos :
Vocis ad imperium fugientes æquoris undas,
Retrogradosque amnes vocis ad imperium :
Vocis ad imperium famulantem lampade Phœbum ,
Et visa Isaciis astra subesse tubis .

Quin etiam primæ decus omne ab origine gentis ,
Eversæ recolit, Gentis ad excidium.

5. Hæc secum ; at scenæ flexo mox cardine, circum
Occurrunt paribus structa theatra malis :
Hinc turmas, hinc arma suo stillantia tabo
Aspicit: ad strages hinc fera bella suas :

Ho-

1. *Et non esset auxiliator .*

2. *Viderunt eam hostes, & deriserunt sabbatha ejus .*

H E T H

3. *Peccatum peccavit Ierusalem .*

4. *Propterea instabilis facta est .*

5. *Omnes qui glorificabant eam, spreverunt illam .*

6. *Ipsa autem gemens, & conversa est retrorsum .*

T E T H

Hostis ad imperium disiectos ariete muros:

Everſasque domos hostis ad imperium :

Hostis ad imperium raptantem vincula Regem

Et preſſa aſſyrio pignora lecta jugo .

1. Nec tamen ullus adeſt, tantæ qui vulnera cladis

Leniat, & fociam præſtet amicus opem .

Me miſeram, hæc, ait, aſpiciens, quàm verſa repente

Scena mihi eſt : ſcenæ fabula ſum Solyme .

Heu tanti eſt, ſuperùm leges ſpreviſſe rebellem:

Sunt hæc criminibus debita fata meis .

Sic cladem cumulat ſclerum mens teſtis, & ultrix;

Et nova nox miſeræ eſt, iam ſibi lapſa dies .

2. Mole ſub hac, ſuperis deſpectam, deſpicit hoſtis,

Et ridet vanà ſabbatha culta prece .

H E T H

3. Flagitio Solyme ingenti ſe polluit; uno

Cum coluit ſpreto Numina multa Deo .

4. Hinc dubio nutare throno devota ruinæ

Cæpit, & inſtabili lapſa repente gradu eſt .

5. Regnantem quiſquis ſuſpexerat hoſpes, avito

Iam malè dejectam deſpicit imperio .

6. Ipſa oculos retrò, vultumque averſa gementem,

Ludibrio viſa eſt erubiſſe ſuo .

TETH

T E T H

1. *Sordes ejus in pedibus ejus; Nec recordata est finis sui.*
2. *Deposita est vehementer, non habens consolatorem*

3. *Vide Domine afflictionem meam; quoniam erectus est inimicus.*

I O D

4. *Manum suam misit hostis ad omnia desiderabilia ejus.*

5. *Quia vidit Gentes ingressas Sanctuarium suum.*

6. *De quibus praeceperas ne intrarent in Ecclesiā tuam*

C A P H

7. *Omnis populus ejus gemens, & querens panem.*

1. De-

T E T H

1. Quos demùm in scopulos scelerum se frangeret èstus
Haud memor, in pœnas irruit ipsa suas .
2. En ut deposita regnantis cyclade, nudos
Inquinat abiecto in pulvere serva pedes.
Præcipiti, heu miseram ! correpta est turbine ; tantam
Nec superest, blando qui levet ore vicem .
3. Aspice dejectam Deus, ò, Deus aspice, & hostem
Comprime, nam tumida despicit astra mitra .

I O D

4. Invida quæ Regum tenuerunt lumina, quæque
Viderat attonito Fama supercilio ;
Barbarus hæc captæ rapuit de vertice miles ;
Curvaque prædarum fascibus hasta tremit .
5. Hæc lacrymans stetit ; exanimis sed corruit ; hostem
Vidit ut in sacros insiluisse lares ;
Raptaque barbaricâ divina volumina dextrâ,
Sacrilegis latè depopulata focus .
6. Tristiùs hæc doluit tua, Numen, probra ; profanum
Namque jubes Templi limine abesse pedem .

C A P H

7. Illius ante oculos, marcenti languida vultu,
Constitit immoto plurima turba gradu ,

Pal-

1. *Dederunt pretiosa quæque pro cibo, ut
refocillarent animam.*

2. *Vide Domine, & considera quoniam facta
sum vilis.*

L A M E D

3. *O vos omnes, qui transitis per viam:*

4. *Attendite, & videte, Si est dolor sicut
dolor meus:*

5. *Quoniam vindemiavit me;*

6. *Ut loquutus est Dominus, in die iræ furoris sui.*

MEM

Pallida quisque suis urget singultibus astra ;

Optatosque rogat gutture hiantе cibos .

1. Ah pietas! toto mercata est prodiga censu

Exiguæ Cereris sordida frustra fames :

Dira fames! auro vitam, gemmisque redemit ,

Quam lacerent duro ferrea vincla jugo .

2. O Deus, ò magni moderator, & ar biter Orbis,

Hûc precor ex alto lumina flecte polo .

Aspice quò Solyme recidi: jam degener umbra

Sum Solymes, vili & deprimor umbra solo.

L A M E D

3. Hûc oculos, si qua est pietas, adverte Viator ,

Quisquis in adverso tramite carpis iter .

4. Hûc oculos adverte, mei, precor, ipse doloris

Arbiter, exitii testis & ipse mei .

Aspice, an ulla pari crescant suspiria luctu :

An similis toto sæviat orbe dolor .

5. Scilicet ille hominum Vindex, cui militat axis

Fulmine, cui vigiles instruit Aethra faces ,

Ille mihi ultrici rapuit decora omnia dextrâ ;

Vitibus ut gravidos rustica turba botros .

6. Hæc mihi, dum tumidâ præfervidus æstuat irâ,

Occinit; at surdâ sprevimus aure minas .

B

MEM

M E M

1. *De excelso misit ignem in ossibus meis,*
2. *Et erudit me.*
3. *Expandit rete pedibus meis:*
4. *Convertit me retrorsum.*
5. *Posuit me desolatam, tota die merore confectam.*

N V N

6. *Vigilavit jugum iniquitatum mearum:*
7. *In manu ejus convolutæ sunt,*
8. *Et impositæ collo meo:*
9. *Infirmata est virtus mea:*
10. *Dedit me Dominus in manum,*

SA-

M E M

1. Intonuere poli: dextrà Deus ipse rubente,
Contorsit rapidas viscera in ima faces.
2. Illa meas haurit populatrix flamma medullas;
Et monet officii pæna magistra rudem.
3. Extuleram lasciva pedes: simul extulit ultor
Retia, & in nostros impulit acta pedes;
4. Avertitque retrò invitam; simul arduus irà,
Affixit miseræ membra, animumque solo.
5. Hic viduam luctu involvit. procul omnibus, unus
Vnus adest lateri nocte, dieque dolor.

N V N

6. Crimina criminibus, noxarumque orbibus orbes,
Et sceleri lentà nexuit arte scelus;
7. Conseruitque meis mihi vincla jugalia probris,
Vincla diù vigili conglomerata manu.
8. Hoc mox indomitam compressit fasce; superba
(Ne tumeat cervix) colla fatigat onus.
9. Integer ex animo cecidit vigor: excidit, una
Quæ miseris superest, spes procul acta sinu.
10. Ah perii. En quanto mihi cominùs incubat Assur
Robore ! quæ nectit vincula nostra manus !

1. *De qua non potero surgere.*

S A M E C H

2. *Abstulit omnes magnificos meos Dominus
de medio mei*

3. *Vocavit adversum me tempus, ut contereret
electos meos :*

4. *Torcular calcavit Dominus Virgini filia Iuda.*

A I N

5. *Idcirco ego plorans, & oculus meus
deducens aquas:*

6. *Quia longe factus est à me consolator,
convertens animam meam.*

7. *Facti sunt filii mei perdit: quoniam
invaluit inimicus .*

PHE

1. Nulla dies miseræ meliori assurgere fato ,
Nulla dabit tanto colla levare jugo .

S A M E C H

2. Pontifices, Vatesque, augusto & stemmate Reges,
Abstulit Ipse meo, Nomina magna, sinu
Abreptosque atro disiecit turbine: nostras
Extremum in pœnas jussit adesse diem .
3. Huc age; Tempus, ait, curvam simul exere falcem;
Demete, & Isacidum turgida colla tere .
4. Dixit, & imposita fatorum mole, trabalem
In me fortunæ pressit & ipse rotam ,
Expressitque artus, exhausto sanguine, & altâ
Fortunæ attritam sub trabe destituit .

A I N

5. Hinc mihi deciduo tabescunt lumina fletu ,
Et dolor assiduo deterit amne genas .
6. Nam procul omnis abest, ægro solatia cordi
Qui ferat, & blando sopiat ore faces ;
Effusoque inhibens undantia frœna dolori,
Intermissa animum flectat ad officia .
7. Quis ferat, ò ! periit sanguis meus: inclyta Nati
Germina; namque hostes invaluerè manu.

B 3

PHE

1. *Expandit Sion manus suas:*

2. *Non est, qui consoletur eam.*

3. *Mandavit Dominus adversum Iacob, in circuitu
hostes ejus.*

4. *Facta est Ierusalem quasi polluta menstruis
inter eos.*

S A D I

5. *Iustus est Dominus;*

6. *Quia os ejus ad iracundiam provocavi.*

7. *Audite obsecro universi populi,*

8. *Et videte dolorem meum:*

9. *Virgines meę, & Iuvenes mei =*

CAPH

P H E

1. Scissa genas, disincta sinus, ac pulveris imbre
Fæda, caput tumidis extulit è lacrymis:
Expanditque Sion in opem palmasque, precesque;
Et palmæ lacrymis, & maduere preces .
2. Nec tulit ullus opem, lacrymis nec flectitur ullus:
Nullus adest tantum qui levet hospes onus .
3. Assyrios procul ipse tubà Deus extulit , arcto
Qui Solymos cingant cominùs hoste lares:
4. Sorduit, hos inter, Solyme, ceu fæmina, tabo
Menstrua quam fædat sanguinis illuvies .

S A D I

5. Digna malis patior: merito me fulmine plectit
Exstimulata meis Vindicis ira malis.
6. Ipsa ego, queis uror, divino in pectore flammæ
Ipsa alui, nostro me Deus igne ferit .
7. Vos ego, vos populi, gentesque, urbesque repostæ,
Quæque procul toto degitis orbe, precor :
8. Excipite hos gemitus, hùc ferte, ò, lumina; quanto
(Cernite) me perpes lancinet ungue dolor .
9. He u, mea progenies; mea dudum vita, puellæ
Ingenuique, meæ deliciæ, Iuvenes ,

1. *Abierunt in captivitatem .*

C A P H

2. *Vocavi amicos meos: ipsi deceperunt me.*

3. *Sacerdotes mei , & senes mei in urbe consumpti sunt : quia quæsierunt cibum sibi, ut refocillarent animam suam .*

R E S

4. *Vide Domine quoniam tribulor.*

5. *Conturbatus est venter meus , subversum est cor meum in memet ipsa; quoniam amaritudine plena sum.*

6. *Foris =*

1. Fo-

1. Hostile in spoliū capti cessere: pudendo
Abducti raptant membra tenella iugo .

C A P H

2. Excidio propior, Socios, spe freta, rogavi,
Vt mihi suppetias ferret amica manus.
Nulla fides sociis; viso namque eminūs hoste,
Protinūs effusā terga dedere fugā.
3. Nec spes ulla domi: sacro non igne Sacerdos,
Non me consiliq sustinere senes.
Vna senes, mystasque, animæ dum fulcra labanti
Exquirunt, vacuā stravit in urbe fames .

R E S

4. Omnibus abiectam mihi te, Pater optime, sisto,
Et retego undantem sanguinis imbre sinum.
Aspice ut assiduā curarum vepre cruentor,
Vt fodit oblessum plurima pæna latus.
5. Obruor, heu: niger in me Maræ fluctus, & omnis
Irruit in nostros Styx revoluta sinus.
Hæc atro abreptam torquet mihi flumine mentem:
Hæc imā raptat corda revulsā fibrā.
6. Quò se cunque oculi vertunt, mihi mortis imago
Instat, & attonito conficit ora metu ,

De

1. *Foris interficit gladius, & domi mors
similis est.*

S I N

2. *Audierunt quia ingemisco Ego,*

3. *Et non est qui consoletur me.*

4. *Omnes inimici mei audierunt malum
meum: letati sunt;*

5. *Quoniam tu fecisti.*

6. *Adduxisti diem consolationis, & fient
similes mei.*

T H A V

7. *Ingrediatur omne malum eorum coram te*

I. Vin-

1. De foris iratus vorat ipsa cadavera mucro :
Ipsa domi lacerat funera nostra fames .

S I N

2. Extulit, ah! tantæ murmur fatale ruinæ ;
Extulit & gemitus tristior aura meos ;
3. Nec tamen ulla mihi lenes tulit aura susurros,
Queis relever, tanto ceu rediviva rogo .
4. Audiit infestus, qui me circumspicit, hostis ,
Quæ miseram, Domino vindice, damna premant ,
Audiit, exitiique ferox, tristemque querelæ
Ad numerum festo nexuit orbe choros .
5. Nam quæ tam multo fædant mihi vulnere pectus
Tela, fuere tuâ fulmina torta manu .
6. Ast nova quæ lapsam revocant prælagia mentem ?
Auguror: haud vanâ luditis astra fide .
Corruet Aegyptus Medo sub milite; Idume
Corruet, & pænas par feret urna pares .
Illa mihi tristes animo lux comprimet æstus ;
Nam minùs est, misero compare, quisque miser .

T H A V

7. Ergo age, queis turpes horrent, scelera omnia Censor,
Lustra, oculos feriant cominùs illa tuos .

1. Exc-

1. *Vindemia eos, sicut vindemiaſti me,
propter iniquitates meas*

2. *Multi enim gemitus mei, & cor meum mœrens.*

CAPUT SECUNDUM:

ALEPH

1. *Quomodo obtexit caligine in furore ſuo
Dominus filiam Sion!*

2. *Projecit de cœlo in terram inclytam Iſraël,*

3. *Nec recordatus eſt =*

1. *Nec*

1. Exere fulmineam, Deus ò Deus, exere dextram
 An Solymæ tantum demetet illa caput ?
 Exsecuit gravidos mihi falx inimica racemos,
 Plecteret ut nostrum durior urna nefas .
 En ut me miseram non uno crimine perdunt;
 Exfecet his gravidos falx inimica botros .
2. Hoc gemitus te, Dive , mei, queis obruor; hoc te
 Mætens cor, lacrymà supplice, Dive, rogant .

CAPUT SECUNDUM.

A L E P H

F Vndite inexhaustos, mea lumina, fundite fletus .
 Par cineri lacrymis turgeat urna meis .

1. Hanc Ego te, Solyme, aspicio! Tu ne illa Sionis
 Filia, cui Regum stemmate fulsit apex !

Vt nigra involvunt mæsto tibi syrmate frontem
 Nubila, divinà nubila texta manu !

2. Sidereum celo extuleras caput; at procul alto
 Te dedit in præceps Numinis ira polo .

3. Nec te sacrificis exstructa altaria flammis
 Nec texere adytis Sancta verenda suis .

Q Ady-

1. *Nec recordatus est scabelli pedum suorum ,
in die furoris sui*

B E T H

2. *Præcipitavit Dominus, nec pepercit, omnia
speciosa Iacob.*

3. *Destruxit in furore suo munitiones Virginis
Iuda, & dejecit in terram*

4. *Polluit regnum, & Principes ejus*

GHI-

1. O Adyta! ò Geniis invec̃ta curulibus arca,
Quam Deus auguſto preſſerat ipſe pede .
Vos etiam immerito furor immemor obruit æſtu !
Vos etiam immerito perdidit excidio !
Fundite inexhauſtos , mea lumina, fundite fletus:
Par cineri lacrymīs turgeat urna meis .

B E T H

2. Nequidquam tanto ſudaſtis ſæcla labore ;
Vt noſtrà æternus ſurgeret vrbe nitor .
En ut in extremam incubuit Deus ipſe ruinam,
Nec Solymæ flexit fulmina cæca decor .
En ut ſtructa diù ſeris miracula ſeculis
Vna dies rapuit, perdidit una dies .
3. Extulit è tumidis Solyme caput arcibus, & ſe
Mirata eſt cellis imperitare jugis .
Sprevit & infeſtos turritis mænibus annos,
Iactavitque ſuas, ſtemmate cincta, comas;
Aſt tumidam ſprevit divini Vindicis ira ,
Murorumque altàs riſit ab axe minas :
Stravit & inſanas, Regum molimina, turres:
(Obvallant nudum pergama nulla ſcelus .)
4. Polluit auguſto ſacrum diademate regnum
Et ſædà Proceres obruit illuvie .

GHI-

1. *Confregit in ira furoris sui omne cornu Israël:*
2. *Avertit retrorsum dexteram suam à facie
inimici,*
3. *Et succendit in Iacob quasi ignem flammæ
devorantis in gyro .*

DALETH

4. *Tctendit arcum suum quasi inimicus :*
5. *Firmavit dexteram suam, quasi hostis:*
6. *Et occidit omne, quod erat pulchrum visu
in tabernaculo filiæ Sion*
7. *Effudit quasi ignem indignationem suam*

HE

G H I M E L

1. Cornua, fœdifragas queis Iudas eruit Vrbes,
Fregit; & incusso proruta calce premit.
2. Quæ nostris clypeus turmis, quæ tessera, quæque
Fauftum pugnantî robur, & omen erat,
Hanc procul averfam ifacio Deus agmine dextram,
Abstulit, & rapido Mars simul hoste ruit.
3. Ipse olim Solymæ murus, sese aggere, sese
Arce, diu nostrum texit ab hoste latus:
At mox iratoq; ejaculans incendia vultu,
(Ceu struerent unum mœnia nostra rogi)
Succendit velut igne urbem undique, qui simul omnes
Absumpsit, flammâ depulante, lares.

D A L E T H

4. Hostis in adversum ceu spicula dirigit hostem,
Fulmina sic arcu torsit & ipse suo.
5. Firmavitque manum, certos ne falleret ictus:
Ne caderent vacuo sibila tela sono.
7. Quidquid in augusto, visu spectabile, Templo
Ornabat sacros relligione focos
7. Perdidit; ut rabido flammâ vomit Aetna camino;
Ignea sic fudit Vindiciâ ira faces.

C

HE

H E

1. Factus est Dominus velut inimicus:

2. Præcipitavit Israel:

3. Præcipitavit omnia menia ejus: Dissipavit
munitiones ejus;

4. Et replevit in filia Iuda humiliatum,
& humiliatam

V A V

5. Et dissipavit quasi hortum tentorium suum,
demolitus est tabernaculum suum

6. Oblivioni tradidit Dominus in Sion festivitatem,
& sabbathum

7. Et in opprobrium, & in indignationem furoris sui,
Regem & Sacerdotem

ZAIN

H E

1. Exuit, heu, Patrem, ac sævum velut induit hostem,
Effraçto in pænas dum Deus axe ruit.
2. Abramidas celfo rerum de culmine raptos,
Vndique fatales impulit in scopulos;
3. Mēniaque, & Regum vesana palatia, turreſque,
Editaque antiquo lautā theatra foro
Præcipiti imminuit deſieçta in rudera caſu,
Quæ, nata è Procerum ſanguine, ſylva tegat.
4. Proh quanti Superum exundant è pectore fluctus!
Ac ſœdà Iudæ pignora ſorde replent!
Sternimur obſcæno deſpectum in pulvere vulgus,
Et proni aſſyrios lingimus ore pedes.

V A V

5. Qualis nubifero violenta ex aere grando
Hortenſem rapido diruit imbre caſam,
Haud ſecus ipſe ſua evertit tentoria, & ante
Iam ſibi ſepoſitum ſtravit ab axe larem.
6. Splendida lethæo tumulavit ſabbatha fluctu,
Merſit & immemori feſta verenda ſitu.
7. Quin & Ieſſæi metuenda inſignia Regni,
Quæque tegunt ſacros ſtemmata celfa Patres

1. *Et in opprobrium, & in indignationem furoris sui
Regem & Sacerdotem.*

Z A I N

2. *Repulit Dominus altare suum :*

3. *Maledixit sanctificationi sue:*

4. *Tradidit in manus inimici muros
turrium ejus.*

5. *Vocem dederunt in domo Domini, sicut
in die solenni.*

H E T H

6. *Cogitavit Dominus dissipare murum
filie Sion:*

1. Tradidit assyriis in læta crepundia pupis ,
Regemque, ac Mystras obruit opprobrio .
Hūc furor evasit, divini hūc pectoris æstus .
Heu quis in Isacidum proruit ora pudor :

Z A I N

2. Nostra quis ad Superos vehat ignis vota, loquaci
Murmure, quæ nostras fulciat ara preces !
Diruit intorto Deus aram fulmine, & omnis
Occidit everso pulsa favilla foco .
3. Quæ pecudum fuso sacrarat sanguine Templi
Atria, nunc diris devovet ipse suis .
4. Impulit hostiles metuenda in limina dextras ,
Fixaque sunt sacro barbara signa tholo .
5. Ceu reboat lætis plaudentum vocibus icta
Porticus ad festos quum vocat hora dies ;
Haud secus infanos tonuerunt tecta fragore
Vndique, per sacros hoste ululante lares ,

H E T H

6. Regna supercilio qui temperat, Illè Sionis
Mænia fatali diruere excidio ,
Indomitamque suâ Solymen calcare ruinâ
Constituit; fausto ne timeat scelere .

1. Tetendit funiculum suum, & non avertit
manum suam à perditione ;

2. Luxitque antemurale, & murus pariter
dissipatus est .

T E T H

3. Defixæ sunt in terra portæ ejus; perdidit,
& contrivit vectes ejus :

4. Regem, & Principes ejus in gentibus.

5. Non est lex, & prophetæ ejus non invenerunt
visionem à Domino .

I O D

6. Sederunt in terra =

1. Se-

1. Dixit, & ex omni metatus mœnia gyro,
Intulit iratas arcibus ipse manus :
Intulit, & crebro non ante avertit ab ictu,
Quàm tegeret fossas una ruina duas .
2. Murorum aggeribus muri adgemuere, ruentum
Intremuere gravi Tartara, & astra sono.

T E T H

3. Infossas hausit discissa à pondere portas
Tellus, & fractæ dissiliere trabes .
4. Haud aliter, scissà Regni compage, per omnes
Abramidum Proceres dissiliere plagas .
Infossusque alto Princeps in carcere, solem
Perdedit, & busto sors tumultata suo est .
5. Lex periit, tacitos nulla evehit exedra Mystas ,
Qui promant sacris abdita sensa notis .
Captarunt dubii divina oracula Vates ;
At superum firmas obstruit AEthra fores .

I O D

6. Haud stetit ad tantæ spectacula sæva ruinæ
Civis, & in cineres urbe ruente, ruit .
Illâ hostis; dolor hunc quatit improbus: illa pèr herbâ
Spargitur , hunc patriæ in rudera mæror agit :

1. *Sederunt in terra : conticuerunt Senes filia Sion :
consperserunt cinere capita sua : accincti
sunt cilicii s*

2. *Abiecerunt in terram capita sua Virgines
Ierusalem .*

C A P H

3. *Defecerunt præ lacrymis oculi mei :*

4. *Conturbata sunt viscera mea : effusum est
in terra jecur meum,*

5. *Super contritionem filia populi mei ;*

6. *Cum deficeret parvulus & lactens
in plateis oppidi .*

1. Abiecti jacuere Senes:spirantia passim
Funera, singultu vix animata suo .
Quin & villosa tumulantes corpora sacro,
Fædarunt atri pulveris imbre caput ;
Defixique oculis tenuere silentia: questus
Perdidit, attonito dum stupet ore dolor .
2. Nec minùs imbelles simul hæc stravere puellas
Fulmina, & è cælo quælibet icta ruit;
Abiecitque animum, passosque in pulvere crines,
Et visa est Patrię præfica quæque suæ.

C A P H

3. Hei mihi, quæ nostrum foderunt vulnera pectus;
Dum Patriæ cogor testis adesse rogo .
In geminos abiere amnes mihi lumina, fletu
Exhausta; ac tristi lux mea mersa mari est.
4. Infremui: vehemens torsit mihi viscera turbo ;
Et jecur evulsum pectore fudit humi ;
5. Dum tota extremo mea Gens attrita flagello ,
Visa mihi est cineri succubuisse suo :
6. Dum tener in trivijs, omni procul ubere, anhelis
Faucibus, exanimi concidit ore puer .

L A M E D

1. *Matribus suis dixerunt, ubi est triticum,
& vinum*

2. *Cum deficerent quasi vulnerati in
plateis Civitatis;*

3. *Cum exhalarent animas suas in sinu
matrum suarum .*

M E M

4. *Cui comparabo te, vel cui assimilabo te
filia Ierusalem?*

5. *Cui exequabo te, & consolabor te, Virgo
filia Sion?*

6. *Magna est velut mare, Contritio tua:
quis medebitur tui!*

N V N

7. *Prophetae tui viderunt tibi falsa, & stulta*

1. Nec

L A M E D

1. Occurrere suis, jejuno gutture, Nati
Matribus; infesto quos agit ungue fames .
O ubi, quæ nostros, iterant, soletur hñatus,
Quæ miseris sistat proxima fata, ceres ?
2. Añ ubi congeminant questus, mors arida labris
Obrepat, fracto vox perit ipsa sono .
Atque hic, dum properat, resupino poplite, sternit,
Mollis ut inciso cespite caltha, viam ;
3. Ille famem matris gremio dum languidus infert ,
Materno immoritur flebilis umbra sinu .

M E M

4. O cui te geminam memorem; tibi vírgo Sionis
Filia, quem luctu suspicer ire parem ?
5. Nulla parem memorat vel mendax Fama ruinam ;
Quò tanta, exemplo compare, damna levem .
6. Vnda maris vasti, nullo quam litore tellus
Ambit, & immenso spumat in Oceano ,
Hæc potis una tuos signare intermina luctus .
Eheu quæ tanto sat medicina malo est !

N V N

7. Imposuere tuis mendaces Vatibus umbræ;
Teque aluit stultis enthea turba dolis ,

1. Nec

1. *Nec aperiebant iniquitatem tuam; ut te
ad pēnitentiam provocarent.*
2. *Viderunt autem tibi assumptiones falsas,
& ejectiones.*

S A M E C H

3. *Plauserunt super te manibus omnes
transeuntes per viam:
Sibilaverunt, & moverunt caput suum
super filiam Ierusalem:*
4. *Hęcine est Urbs, dicentes, perfecti decoris,
gaudium universę terrę?*

P H E

5. *Aperuerant super te os tuum omnes
inimici tui:*
6. *Sibilaverunt, & fremuerunt dentibus,
& dixerunt:*

1. Nec tua, quæ feres, dempto tibi crimina fuco;
Nec superum gravidas intonuere minas.
2. Heu miseram! falsâ dum spe te somnia lactant,
Obrepsit tacito concita pæna gradu.
Excidium, exiliumque vides: hæc ultima fati
Damna tulit vano murmure fulta fides;
Hæc speciosa tibi texere oracula Vatum;
Dum canerent sceptris addita regna tuis.

S A M E C H

3. Substitit', & fati pressam te mole, viator,
Infesto cumulans fata supercilio,
Risit; & excusso crebra inter sibila collo,
Complosit geminas ad tua damna manus.
4. Mox prima improperans exactæ munera fortis;
Dentatoque acuens ludicra verba joco:
Hæc, ait, hæc Asiæ decus est? hæc orbis ocellus:
Hæc Vrbs, & famâ major, & invidia?

P H E

5. Vnâ omnis rictus in te vigil extulit hostis:
Ceu tumet in prædam sibilus ore draco;
6. Irrugitque ferox, & anhelio gutture in escam
Dente inhians, cornu pronus, & ungue rapax
1. Mox;

6. *Ierem. Thren.*

1. *Devorabimus:*

2. *En ipsa est dies quam expectabamus:*

3. *Invenimus, vidimus.*

A I N

4. *Fecit Dominus, quæ cogitavit, complevit
sermonem suum, quem præceperat à die-
bus antiquis:*

5. *Destruxit, & non pepercit.*

6. *Lætificavit super te inimicam,*

7. *Et exaltavit cornu hostium tuorum*

SA-

1. Mox, ait, iniecto discerpam viscera morfu ;
Impleboque avidam pectoris ingluviem .
2. Hæc est, quæ nostro lux olim debita voto ,
Spem mihi sollicità distulit una morà .
3. En illam lepidus redivivo detulit astro
Phosphorus: en oculos explet & illa meos.
Huc age erythræos socii deferte lapillos:
Hæc lux, hæc albà rideat usque notà.

A I N

- Plaude hostis; jam nostra peracta est fabula: fuso
Flebilis Abramidum sanguine scena tumet.
4. Occidimus, tacito Numen quas pectore voluit,
Quas Vatum spreto, protulit ore minas
Iam Solyme desles ! (5) Orbis spectante theatro
Edidit extremum nostra ruina sonum .
Occidimus; rapido obtritam te fulmine Vindex
Perdidit; extremo flexa nec ira malo est,
 6. In pænæ cumulum, dum præceps cornis, hosti ,
Miscuit è lacrymis gaudia plena tuis .
 7. Iam cornu tumet ille, & cristas vertice jactat ,
Ac numerat spoliis crimina nostra suis.
Ipse unus supero tantæ post funera cladis;
Ne careat mæsto fabula nostra choro

SA-

S A D I

1. *Clamavit cor eorum ad Dominum, super
muros filie Sion,*

2. *Deduc quasi torrentem lacrymas per
diem & noctem:*

3. *Non des requiem tibi, neque taceat
pupilla oculi tui,*

C O P H

4. *Consurge lauda in nocte, in principio
vigiliarum:*

5. *Effunde sicut aquam cor tuum in conspectu
Domini:*

1. Le-

S A D I

1. Gestit hæc pavidus collo devolvere fata
 Civilis, & ad superos corda manusque tulit.
 Qui gemitus! quæ vota! tubæ dum martius horror
 Intonat extremum mænibus excidium.
 Hinc muros hostis quatit ariete: sidera pulsat
 Hinc Solyme; ad nostras sidera furda preces.
2. Ast ne cede malis, Virgo, nova vota, precesque
 Instrue, sæpe quatit lacryma multa polos.
 Ergo age, & in geminos undantia lumina rivos
 Egere, ceu vernà dum tumet amnis aqua:
3. Demersam lacrymis cernat te Phosphorus: idem
 Demersam lacrymis Hesperus aspiciat.
 Nulla oculos condant taciturno palpebra noctu;
 Neve premat rigos pupula muta sonos.

C O P H

4. Rumpe moras; erecta tuo caput excute busto:
 Te dolor ad primas excitet excubias.
 Evocet ad laudes, magnæque encomia Mentis,
 Quæ toto instabiles temperat orbe vices.
5. Qualis ab eversa liquor effluit eminus urna:
 Sic tibi discisso è pectore corda fluant,

D

Ac

1. *Leva ad eum manus tuas pro anima parvulorum tuorum,*
2. *Qui defecerunt in fame, in capite omnium compitorum*

R E S

3. *Vide, & considera, quem vindemiaveris ita.*

4. *Ergo ne comedent mulieres fructum suum,*

1. Parv-

Ac rigidi demissa pedes allambere certent

Numinis; ut fusas ebibat aure preces.

1. Tolle oculos, lacrymis dum rorant; tolle supinas,

Pro fædo infantum funere, ad astra manus.

2. Quos, heu, dira fames lentæ per tædia mortis

Stravit, ut alba gelu lilia sternit hyems.

Servat adhuc pietas Superum sub pectore amoris

Semina, quæ supplex excitet ore dolor:

Sopitam elicies repetito flamine flammam,

Affusa reparet quæ tibi luce diem.

Quare age dejecto divina ad fulmina vultu:

Hac, Solyme, Domini pectora tunde prece:

R E S

3. Dive Parens, admissa, reis, qui crimina donas,

Quem facilem præstat pæna vel ipsa patrem.

Pende, precor, ferro quem sic distrinxeris; omni

Quem sic nudatis palmite, fronde, botro.

Illa ego sum Solyme, tua quondam cura, paterno

Quam sæpe adstrictam pectore fovit amor.

Hanc tuus effræni furor impulit incitus ense,

Iussit & extremo succubuisse malo.

4. Ah viden! impasti rabies sævissima ventris,

Dum fremit, in quantum compulit ire nefas.

D 2

De-

1. *Parvulos ad mensuram palmæ*

2. *Si occiditur in Sanctuario Domini Sacerdos,
& Propheta*

S I N

3. *Iacuerunt in terra foris Puer, & Senex;*

4. *Virgines meæ, & Iuvenes mei ceciderunt
in gladio*

5. *Interfecisti in die furoris tui, percussisti,
neque misertus es.*

THAV

Dedidicit Matrem genitrix, induta lænam ;

Arfit & in teneri pignoris ingluviem .

Fallimur. hæc libycis rabies ignota lænis :

Exhorrent tantum monstra vel ipfa nefas .

1. Quem brevis exiguum metitur palma puellum ,

Hunc vacuo abstraxit pectore dira parens ,

Dira parens: cæco puerum quæ diffidit ense ,

Quæ lento imposuit lactea membra foco :

Ac teneros inhians discerpfit moribus artus

Seque aluit Nati funere sæva fui .

2. Huc pater, ò, miseros tua compulit ira, nec ignis

Deflagrat: en quanto templa cruore madent .

Fædarunt fuso Vates oracula tabo,

Atque aras Myfles imbuit ipse suas .

S I N

3. Mixta Senum, puerumque altis densantur acervis

Funera, Idumæis præda relicta feris .

4. Florentes ævo Iuvenes, patrique puellas

Spem generis, cæco mœssuit ense furor.

5. Nulla tuam, Vindex, tenuit Clementia dextram;

Parque exundanti ferbuit ira mari .

In damna, in cædes, in fulmina decidit Aethra,

Præcipitemque tuâ se dedit acta manu .

T H A V

1. *Vocasti quasi ad diem solennem, qui terrerent
me de circuitu*

2. *Et non fuit in die furoris Domini qui effugeret,
aut relinqueretur.*

3. *Quos educavi, & enutrivì, inimicus
meus consumpsit eos.*

CA-

T H A V

1. Ceu sonat ex alto tuba vertice, dum ciet omnes
Ad festum patriâ relligione diem ,
Haud secus ex alto tonuerunt bellica cælo
Classica, queis circum concitus hostis adest .
Te ductore, suis eductus ab urbibus Assur
Irruit in nostros, turbidus ore, metus .
Vt vidi! ut perii! ut mihi frigidus ingruit horror!
Dum mea cristatus mænia miles obit .
Vltima quæ nostrâ lux est signata ruinâ
Hosti solennem præbuit illa diem .
2. Ah refugit meminisse animus : falx incita nullum
Præteriit, Domini dum furit ira, caput.
3. Quos gremio fovi;blando quos ubere Natos
Ipsa alui, raptos ubere lixa premit.
Nulla illi è rabidis præda excidit unguibus: omnes
Assumpsit, dirâ compede, cæde, fame .

CAPUT TERTIUM.

A L E P H

1. *Ego vir videns paupertatem meam,*

2. *In virga indignationis ejus*

A L E P H

3. *Me minavit, & adduxit in tenebras,*
& non in lucem

A L E P H

4. *Tantum in me vertit; ac convertit*
manum suam

BETH

CAPUT TERTIUM.

A L E P H

1. **I**lle Ego, qui lacrymas Solymæ super ardua jacto
 Rudera, qui patrium conqueror excidium :
 Efferor ipse etiam, tanti pars funeris; ipse
 Vix supero, cineris mobilis urna mei.
2. Hos olim casus Mens nobis præscia Vatum ;
 Prodidit; at fati conscius ipse tuli .
 Nam dum præcipiti furit indignata flagello ,
 Sæviit in nostrum Numinis ira caput .

A L E P H

3. Ille ego sum, densa quem carceris obruit umbra ;
 Iussit & una omnes perdere nocte dies ;

A L E P H

4. In caput hoc, tenebris, cænoque, situque sepultum,
 Vertit fulmineas, ore fremente, minas ;
 Ac velut ignitum, versans, incude metallum;
 Hinc atque hinc tundit sedulus arte Faber ;
 Haud secus, inflictis me contudit ictibus Vltor ;
 Solicitam alternans ad mea damna manum ,

BETH

B E T H

1. *Vetustiorē fecit pellem, meam & carnem meam :
contrivit ossa mea.*

B E T H

2. *Ædificavit in gyro meo, & circumdedit
me felle, & labore.*

B E T H

3. *In tenebrosis collocavit me, quasi mortuos
sempiternos.*

G H I M E L

4. *Circumædificavit adversum me, ut non egrediar,
5. Aggravavit compedem meum.*

G H I M E L

6. *Sed & cum clamavero, & cum rogavero,
exclusit orationem meam.*

GHI-

B E T H

1. Aspice ut exhausto marcent mihi corpore vires,
 Asperat ut tremulam plurima ruga cutem :
 Sese attrita simul collidunt ossa; senectus
 Me præcox, ipso deproperante, premit .
 Scilicet est fatis ætas, sua; contrahit annos ,
 Et glomerat, citiùs tempore, pæna dies .

B E T H

2. Aggeribus circum extructis me sepfit, & atro
 Obsedit luctu, felle, labore latus .

B¹ E T H

3. Posthumus ipse mihi videor; modò namque nigranti
 Damnatus tumulo, flebile funus eram .

G H I M E L

4. Ne fugerem, densà muros indagine circum
 Extulit, & rupes rupibus imposuit .
5. Nec fatis: adjecto geminavit vincula ferro ;
 Et compes novus in carcere carcer erat .

G H I M E L

6. Clamabam: fer Numen opem, sed dextera Voces
 Submovit, subito quas tulit aura joco .

GHI-

GHIMEL

1. *Conclufit vias meas lapidibus quadris: semitas meas subvertit*

DALETH

2. *Urfus infidians factus est mihi: leo in abscondito*

DALETH

3. *Semitas meas subvertit*

4. *Et confregit me.*

5. *Posuit me desolatam*

DALETH

6. *Tetendit arcum suum, & posuit me quasi signum ad sagittam.*

HE

7. *Misit in renibus meis filias pharetræ sue.*

HE

G H I M E L

1. Efferor è tenebris animo, circum omnia lustrò;
 Si qua patet misero rima relicta fugæ.
 Nulla fugæ mihi spes; faxis namque undique septus,
 Carcere delituit trames & ipse suo.

D A L E T H

2. Qualis in expletum Leo conditus instruit unguem;
 Pendet & occultas Vrsus in insidias:
 Haud secus in prædam mihi Vindicis institit ardor,
 Induit & geminam pectore, & ore feram.

D A L E T H

3. Quà fugerem? mihi nulla viæ spes integra; namque
 Subruta jam deerat semita & ipsa sibi.
 4. Obseptum crebro fregit me stipitis ictu,
 Attritusque gravi verberare pulvis eram.
 5. Destituitque omni miserum solamine, nostri
 Quid superest? heu, Vox, Lacryma, & Vmbra sumus

D A L E T H

6. Quin etiam, intento curvatis cornibus arcu,
 Me telis signum compulit esse suis;

H E

7. Exhaustitque omnes in vulnera nostra pharetras;
 Obruit & lacerum ferrea sylva latus.

HE

H E

1. Factus sum in derisum omni populo: canticum
eorum tota die.

H E

2. Replevit me amaritudinibus:

3. Inebriavit me absynthio.

V A V

4. Confregit ad numerum dentes meos:
cibavit me cinere

V A V

5. Et repulsa est à pace anima mea:

6. Oblitus sum bonorum.

VAV

H E

1. Nec fatis. hoc nostris Superum lex aspera fatis
Addidit; ut populo sint mea fata joco.
Cessimus insani sæva in ludibria vulgi,
Queis totum lepidò falleret ore diem.

H E

2. Nulla Mei pars morte vacat; pleno altius amne
In nostrum fudit toxica amara sinum.
3. Miscuit undantes mihi fæda absinthia in haustus,
Ebrius incerto cogor & ire gradu.

V A V

4. Impasto tormenta dedit non pabula ventri,
Et jussit querulam rodere saxa, famem.
Obrigui: imbelles abiere in frustula dentes;
Dum cinerem, & panis scrupea frusta terunt.

V A V

5. Par animo rigor incubuit; nam territa curis.
Excessit toto Pax procul acta sinu.
6. Obstupui: æumnis, alto ceu gurgitemersa
Mens, subito periit; vix memor ipsa sui.
Nescio quæ potè miseranda oblivia Lethe
Commenta est falso fabula græca metu;

Hæc

V A V

1. *Et dixi periit finis meus, & spes mea à Domino.*

Z A I N

2. *Recordare paupertatis,*

3. *Et transgressionis meæ, absynthii, & fellis.*

Z A I N

4. *Memoria memor ero, & tabescet in me anima mea.*

Z A I N

5. *Hæc recolens in corde meo, ideo sperabo.*

H E T

6. *Misericordiæ Domini, quia non sumus consumpti,
quia non defecerunt miserationes ejus.*

HET

Me lætæ immemorem fortis stupor occupat: olim
Quæ Graiis fuerat fabula, pæna mihi est.

V A V

1. Hinc tacitus, nostris, dixi, spes nulla superstes
Est votis: perii: me Deus usque premet.

Z A I N

2. Rex superum, demersa patent cui sæcula, nostram
Te precor, ò, memori pectore volve vicem .
Cerne, ut jura hominum violans æquissima, civis
Me meus irato prefferit antè pede .

Vt tua dum canerem Vates oracula, tristis

In pretium moniti, tristitia fella dedit :

3. Hæc nostris, fateor, sunt pridem debita noxis;
Nam sceleri pænas irrogat Vrna' pares.

Z A I N

4. Hæc recolam, solvetque mihi præcordia luctus ,
Vitaque, ceu lentà marcida tabe, fluet .

Z A I N.

5. At nova spes animo, vel & hinc viret, aucta recenti
Germinè, quam mæsto lumina fonte rigant .

H E T

6. (Hæc tua Dive parens clementia) noster in auras
Non dum, diffiato corpore, pulvis abit,

E

Vlt

1. *Quia non defecerunt miserationes ejus.*

H E T

2. *Novi diluculo, multa est fides tua.(a)*

H E T

3. *Pars mea Dominus dixit anima mea ;
propterea expectabo eum*

T H E T

4. *Bonus est Dominus sperantibus in eum,
anima querenti illum :*

T H E T

5. *Bonum est prestolari cum silentio
salutare Domini*

T H E T

6. *Bonum est viro cum portaverit jugum ab
adolescentia sua .*

IOD

- (a). *Novæ sunt quolibet mane misericordiæ tuæ.
Pagnin.*

1. Vivimus: exundans non dum nos obruit æquior :

Quæ quatit, illa meam sustinet unda ratem .

Vivimus: arenti pietas non defuit alveo;

Nam tibi inexhausto è pectore prona fluit .

H E T

2. Qualis ab æoo pandit se Phosphorus orbe;

Sic tua, Rex hominum, promicat axe fides .

Advehit ille novam,revoluto fidere,lucem ;

Ipse novam placido Numine pandis opem.

H E T

3. Hinc matutinum mea nox sibi cernere lumen

Est visa, & cælo liberiore frui .

Vsq̃ue feram,dixi, mea lux Deus ipse, sepultum

Ipse vehet,fato splendidiore,diem .

T H E T

4. Se facilem Dominus,pronusque in foedera præstat;

Si modò spes læsos ambiat una pedes .

T H E T

5. Prima salus misero, optatam sperare salutem ,

Ac lentas,presso murmure,ferre moras .

T H E T

6. Vincla juvat tenero gestasse jugalia collo ;

Obcallent longo colla subacta iugo .

E 2

Di-

I O D

1. *Sedebit solitarius, & tacebit, quia levavit
super se :*

Quia portavit super se jugum.
Pagnin.

I O D

2. *Ponet in pulvere os suum, si forte sit spes .*

I O D

3. *Dabit percutienti se maxillam: saturabitur
opprobriis ;*

C A P H

4. *Quia non repellet in sempiternum Dominus,*

C A P H

5. *Quia si abiecit, & miserebitur,*

1. Se-

Discitur ærumnis patientia: pectora crebris
Sæpius uita malis, ad nova damna stupent.

I O D

1. Quisquis hic est, domitum gestat qui vulnere pectus,
Ærumnas tacitus concoquet ille suas;
Ac turbis procul, ipse sibi comes, arbiter idem
Ipse sibi, querulos comprimet ore sonos.
Namque suas reputans, meditato examine, noxas,
Cernuus incurvo vertice cœpit onus.

I O D

2. Nec satis: obscæno supplex in pulvere vultum
Sternet, & affuso polluet ora luto.
Si qua sibi spes deposito sit fortè superstes;
Nam Deus objectâ tangitur illuvie.

I O D

3. Offeret ora etiam ferientibus obvia palmis;
Vt sese jactis expleat opprobriis.

C A P H

4. Scilicet æterno non æstuat igne Tonantis
Ira, nec ejectos devovet usque reos.

C A P H

5. Perculit? excipiet: nostræ spes nixa ruinæ est;
Hæc premit, hæc facilem dat simul una Deum.

E 3

1. Exun-

1. *Secundum multitudinem misericordiarum suarum*

C A P H

2. *Non enim humiliavit ex corde suo, & abiecit
filios hominum :*

L A M E D

3. *Ut contereret sub pedibus suis omnes
vinc̃tos terræ;*

L A M E D

4. *Ut declinaret iudicium viri in conspectu
vultus Altissimi :*

L A M E D

5. *Ut perverteret hominem in iudicio suo, Dominus
ignoravit.*

MEM

1. Exundat multo in miseros clementia fluctu,
Et clades auctis obruit officiis .

C A P H

2. Quùm tumidas hominum cristas Deus obterit ictu;
Dextra reluctanti fulmina corde rotat .
Dum ferit, ex imà ducit suspiria fibrà,
Quasque ultor pœnas irrogat, ipse dolet .
Non ille ex animo mortales abiicit; ad se
Vt redeant, pœnæ vel fragor ipse vocat .

L A M E D

3. Non isthæc Domini quæsita superbia sceptro est ,
Vt terat, ut mactet, pellat ut orbe reos .

L A M E D

4. Quùm sedet, augusto regnans in culmine, sedem
Hinc æquà stipat proxima lance Themis;
Hinc Ratio æternæ servata volumina legis
Pandit, & affusà carmina luce notat .

L A M E D

5. Omnis ab æthereo vis exulat improba regno :
Exulat & fraudes nectere docta manus.
Cuncta potens tanti majestas Numinis, unum
Hoc nequit; ut miseros opprimat imperio ;

M E M

1. *Quis est iste qui dicit, ut fieret Domino
non iubente?*

M E M

2. *Ex ore Altissimi non egredientur nec mala,
nec bona?*

M E M

3. *Quid murmuravit homo vivens, Vir pro
peccatis suis?*

N V N

4. *Scrutemur vias nostras, & queramus, & rever-
tamur ad Dominum:*

NVN

Cuncta sciens tantæ solers prudentia Mentis ,
Hoc nescit; miseros fallat ut arte reos.

M E M

1. Ille quis est, vano jactans qui murmure voces,
Hæc peragi superum Rege jubente neget ?

M E M

2. Ergo ne, quæ miseros vexant mala, quæque beatiss
Stant bona, non uno è Numinis ore fluant ?
Ergo ne præcipiti Fors omnia voluat ab urnâ ,
Incertusque hominum tempora casus agat ?

M E M

3. Occupat hæc cæcas vecors sententia mentes,
Inquinat hisce aures perfida lingua sonis .
Ast quid vaniloquo garrit male cauta susurro,
Seque suo fallax decipit ingenio ?
Impius hæc volvit; cælo ne vindice, plecti
Se putet, & sceleris libera fræna ferat .

N V N

4. Eja age, queis olim decepti erravimus, ultro
Quæramus lacrymâ nox comitante vias .
Vnica sollicitos tangat nos cura: Tonantem
Querere, & ad Domini sceptra referre gradum .

NVN

N V N

1. *Levemus corda nostra cum manibus ad
Dominum in celos :*

N V N

2. *Nos iniquè egimus, & ad iracundiam provoca-
vimus.*
3. *Idcirco tu inexorabilis es .*

S A M E C H

4. *Operuisti in furore , & percussisti nos, occidisti ,
nec pepercisti :*

S A M E C H

5. *Opposuisti nubem tibi, ne transeat Oratio .*

S A M E C H

6. *Eradicationem, & abiectionem posuisti me
in medio populorum*

PHE

N V N

1. Tendamus miseri, curvato poplite, in astra;
Hac simul ad Dominum corda, manusque prece:

N V N

2. Nequitia in cælum irruimus: nos egimus ipsi
Iratà ut raperes arma reposta manu .
3. Hinc tua vel crebro Clementia concita voto ;
Se negat, & nullà flectitur icta prece .

S A M E C H

4. Quin velut effracta celi compage, rebelles
Horrida poenarum contudit eluvio .
Attritosque tuo merfit sub calce; nec Iris,
Foederis in signum, prodiit ulla polo .

S A M E C H

5. Te nigra involvis densæ caligine nubis;
Ne gemebunda tuos vox petat ulla pedes .

S A M E C H

6. Ceu quercum Boreas contortam turbine, in agros
Abiicit; ut fæda forde putrescat humi;
Haud secus , in mediâ populorum luce, revulsum
Proiicis, in vastas me procul Vrbe plagas .
Exul, inops jacui, stratumque in pulvere preffit
Proculcans cæco barbar a turba pede .

PHE

P H E

1. *Aperuerunt super nos os suum omnes inimici*

P H E

2. *Formido, & laqueus facta est nobis vaticinatio, & contritio :*

P H E

3. *Divisiones aquarum deduxit oculus meus, in contritione filiæ populi mei .*

AIN

P H E

1. O' utinam, nostram ne rideat improbus umbram
Hostis, nos imo conderet urna solo .
En ut mordaci rodit nos dente, refossis,
Ceum vorat in buftis ossa relicta canis .
Gaudet & infectos gestare ab sanguine rictus ,
Quos lingua assiduam linguat ad illecebram .

P H E

2. Quàm male cessistis vestro mea carmina Vati,
Carmina quæ populis entheus ore tuli :
Vos laqueum misero, vos carceris antra parastis,
Quin & sollicitos corde micante metus .
Ac velut impositum capitique humerisque molarem,
Qui pressa immodico pondere membra terit .

P H E

3. Debuit exhausto tabescere fonte, perennes
Dum volvit lacrymas, amne ruente, dolor ;
Ast Te dum, Patria, aspicio, dum mole malorum
Attritam, in cineres dissiliisse queror ,
Intumuerè novis mea lumina fletibus, & se
Vberior gemino proruit imbre dolor .

AIN

A I N

1. *Oculus meus afflictus est, nec tacuit, eò quòd
non esset requies,*

A I N

2. *Donec respiceret, & videret Deus è calis.*

A I N

3. *Oculus meus deprædatus est animam meam, in
cunctis filiabus Urbis meæ*

S A D I

4. *Venatione ceperunt me inimici mei*

A I N

1. Emenſa eſt noſtram lacrymarum clepſydra vitam ,
Attrivitque meos deſlua gutta dies .
Flevimus, heu, tacito ſiluit nec pupula ſletu ;
Fata quòd abnuerent irrequieta moras .

A I N

2. Flevimus, ethereà donec Deus arbiter arce
Reſpiceret fædis ora peruſta notis.

A I N

3. Aſt mea, dum lacrymor, nunquam altiùs exundarunt
Transgreſſis latè lumina marginibus ;
Quàm cùm vos patrià genitas Matreſque, Nurſque
Vidimus ad Solimæ vellere buſta comas .
Tunc oculus toto hanc animam de pectore prædo
Abſtulit, & raptam lacryma fudit humi.

S A D I

4. Me memor ad mea damna iterum dolor advocat; hujus
Vt mæſtam capitis proſequar Iliadem .
Ceui juga Venator ſaltuſque indagine cingit ,
Geſtit & innocuas implicuiſſe feras :
Haud ſecùs inſidians mihi ſubdola nexuit hoſtis
Retia, meque ſuis induit ipſe plagis .

1. Hæc

1. *Gratis*

S A D I

2. *Lapsa est in lacum vita mea,*3. *Et posuerunt lapidem super me.*

S A D I

4. *Inundaverunt aquæ super caput meum,
dixi: perii.*

C O P H

5. *Invocaui nomen tuum, Domine, de lacu notissimo*

C O P H

6. *Vocem meam audisti;*1. *Ne*

1. Hæc sceleris purus, nec factò injurius ulli,
Sustinui: immeritis præda petita dolis.

S A D I

2. Dejectus cecidi, cælumque, diemque cadenti
Eripuit, furio densior umbra chao.
An lacus, an tumulus, cæco conterminus orco;
An carcer positus Manibus ille fuit?
Omnia solus erat:: nam carcer, compede: olenti
Illuvie, tumulus: gurgite hiantes, lacus.

3. Hùc me Iessæi detrusit Principis ira,
Et super imposito destituit lapide.

S A D I

4. Vt cecidi, ut multomersum me pondere limus
Hausit, & undanti tempora merfit aqua.
Me miserum, dixi (caput alto evolvere cæno
Dum trepidus nitor) me miserum, perii.

C O P H

5. Te, superum Rector, supplex in vota vocavi,
Ex imo tollens ora, manusque lacu;

C O P H

6. Nec me difficili sprevisi Conditor aure;
Dum mea nox tristi murmurat ista sono:

F

1. Ne

1. *Ne avertas aurem tuam à singultu meo,
& clamoribus.*

C O P H

2. *Appropinquasti in die, qua invocavi Te:*

3. *Dixisti : ne timeas .*

R E S

4. *Iudicasti Domine causam anime mee,*

5. *Redemptor vite mee*

R E S

6. *vidisti Domine iniquitatem illorum adversum me,*

7. *Iudica Iudicium meum .*

R E S

8. *Vidisti omnem furorem,*

1. Uni-

1. Ne precor, ah, vultum, mea lux, averte sepulto,
Excutare hanc radiis Tu potis una stygem.
Aspice, ut assiduis animam singulibus efflem,
Solicitemque tuum vocibus auxilium.

C O P H

2. Vix hæc : quùm summo mihi Te de culmine sistis,
Spe nostros relevans candidiore metus.
3. Ne timeas, blando dixisti murmure, & omni
Exiliere simul concita corda fibrà.

R E S

4. Iudice te, dubio nutans examine, nostri
Est capitis summo cognita causa foro :
5. Te quoque, ne victus cadèrem, defensa Patrono ;
Et mea, Te, rapta est, vindice, vita neci.

R E S

6. Impia quin etiam Procerum molimina nosti,
Et quibus innocuum me petiere dolis.
7. Ergo age, tot scelerum Iudex, ac Testis, ad urnam
Siste reos: causam discute, Dive, meam.

R E S

8. Quidquod & omnigenos spectasti pectoris ætus,
Explendamque mei sanguinis amne sitim.

1. *Universas cogitationes eorum adversum me :*

S I N

2. *Audisti opprobrium eorum, Domine ,*

3. *Omnes cogitationes eorum adversum me:*

S I N

4. *Labia insurgentium mihi:*

5. *Et meditationes eorum in me tota die :*

S I N

6. *Sessionem, & resurrectionem eorum vide .*

7. *Ego sum psalmus eorum*

T H A V

8. *Reddes eis vicem, Domine, juxta opera manuum
suarum .*

THAV

1. Conatus, curasque omnes, quibus anxia anhelos
Pectore, in hoc, populi rugit ira, caput.

S I N

2. Nec latuere tuas, hominum Deus arbiter, aures,
In me, quæ fœdis probra tulere notis:
3. Vt nostrum indecori turparint scommate nomen;
Volverit ut nostram mens truculenta pecem.

S I N

4. Congita & ora Tibi, tumidis fumantia labris,
Quæ mihi terrificis intonare minis.
5. Et meditata in me, fixo feralia nutu
Consilia, hand ullà, nocte, dieque, morà.

S I N

6. Nec scelerum satis est: tumidis en aspice buccis,
Vt fœvi in miserum turpia verba vomant.
7. Seu vacui sedeant; seu vitæ ad munera surgant,
Vnà omnes cynico me simul ore petunt.
Cessimus in carmen, quibus enthea fudimus antè
Carmina: queis fudi oracula, fabula sum.

T H A V

8. His, Deus, ad lances æquo mox pondere, reddes,
Quam sibi criminibus promeruere, vicem.

F 3

THAV

T H A V

1. *Dabis eis, sentum cordis, laborem tuum:*

T H A V

2. *Persequeris in furore,*

3. *Et conteres eos sub calis, Domine.*

T H A V

1. Indomitumque illis, seuto ceu triplice, cingens
Pectus, iniqua tuo corda labore premes,

T H A V

2. Præcipiti posthac exolvens fræna furori ,
Quo mare, quo tellus, ac polus ipse tremit ,

3. Assiduo trepidos urgebis turbine, tergo
Ingeminans totâ verbera torta manu .
Ac demum, obtritotos extremo fulmine, trades .
Raptandos rapidis, hoc per inane, notis .

CAPUT QUARTUM.

A L E P H

1. *Quomodo obscuratum est aurum: mutatus est color optimus:*

2. *Dispersi sunt lapides Sanctuarii, in capite omnium platearum.*

B E T H

3. *Filii Sion inclyti, & amici auro primo;*

4. *Quomodo reputati sunt in vasa testea =*

1. Opus

CAPUT QUARTUM.

A L E P H

ME miserum! exhausto marcent mihi lumina fletu,
Æger & attonito torpet in orè sonus.

Nec totos animi potis est evolvere sensus.

Nam stupet ingenti lingua, oculusque malo.

1. Lurida quæ Templi facies! Quæ rudera! quantus

Sordet in augustà Numinis arce cinis!

Aureus ut periit furvâ nitor obrutus umbrâ!

Optimus ut cecidit decolor igne color!

Sardus, Onyx, Adamas, atque altæ dives Erythræ

Census, quo sacri promicuere lares,

Cessit inexpletæ pretiosa in pabula flammæ.

Proh quantum tumulas nigra favilla decus!

2. Abdita, queis steterant, Fani penetralia, passim

Fusa jacent omni diruta saxa via.

B E T H

3. Inclita Progenies Solymùm, quos æmula Soli

Induit obrizo texta nitore cyclas,

4. Vt mox aggesto squalens malè sordida cæno,

Calcato haud potior visâ repente luto est!

Haud

1. *Opus manuum figuli.*

G H I M E L

2. *Sed & Lamie nudaverunt mammas lactaverunt
catulos suos :*

3. *Filia populi mei crudelis, quasi Struthio
in deserto*

D A L E T H

4. *Adhasit lingua lactentis ad palatum ejus,
in siti .*

5. *Parvuli petierunt pavem, & non erat ,
qui frangeret eis.*

H E

6. *Qui descebantur voluptuosè,*

7. *Interierunt in viis :*

1. *Qui*

1. Haud secùs ac fædæ nigrà fuligine testæ,
Quas figuli sàmio finxerit orbe manus.

G H I M E L

2. Heu pudor,heu lacrymæ: Lamiis concessimus:almà
Vicerunt Solymas Hæ pietate Nurus.
Vbera nudarunt Lamiæ,mammàque rumentì
Lactarunt catulos,pi gnora cara,suos.
3. Te,Patriæ soboles,sylvà qui devius errat,
Ferreus,immiti Struthio corde refert:
Negligit hic fætus,nec partis incubat ovis,
Quæ paris ipsà sinu,pignora destituis.

D A L E T H

4. Arida dissecto lactentis lingua palato
Hæsit,nec tantæ guttula fusa siti est.
Exhausto mater lactis jam fonte,roganti
Dat lacrymas oculis,dum negat Vber opem.
5. Ore,manu,lacrymis panem petiere puelli;
His neque,qui panem frangeret,ullus erat.

H E

6. Qui modo regali struxerunt prandia luxu,
Queis aër censum,terra,fretumque dedit.
7. Erravere omnem,ceu squalida spectra,per Urbem,
Straveruntque suis compita funeribus.

2. Quos

1. *Qui nutriebantur in croceis.*
2. *Amplexati sunt stercora.*

V A V

3. *Et major effecta est iniquitas filiae populi mei
peccato Sodomorum.*
4. *Quae subversa est in momento, nec ceperunt
in eam manus.*

Z A I N

5. *Candidiores Nazarei ejus nive: nitidiores lacte:
rubicundiores ebore antiquo: sapphyro
pulchriores.*

HET

1. Quos modo purpereo velabat calcitra textu,
Gestabatque gravi rheda superba gradu,
2. Irruere amplexu in sordes, fædaque sepultos
Vidimus obscæni stercoreis illuvie.

V A V

3. Grande scelus Sodomæ: sceleri par pæna; sed ipsi
Et penâ Sodoma in vicimus, & scelere.
4. Hæc periit, subito sed funere; scilicet igni
Cælitus icta, suam vix dolet hausta vicem.
At Solymæ longo duxerunt ordine funus,
Obsidio, cædes, pugna, rapina, fames.

Z A I N

5. Vos ego, nazareo textit queis tempora cultu
Deflua devoto è vertice cæsaries,
Vos ego dum lacrymans specto, suspiria ab imo
Æstuat immodicus fundere corde dolor.
Quis nitor ò! nivei quæ vultus gratia! qui flos!
Quæ vestras pinxit purpura fusa genas!
Alba pruina gelu, nitidique coagula lactis,
Et vetus, affuso murice, cedat ebur;
Cedat & æthereo sapphyrus lumine: vester
Vicerat hæc, pretio nobiliore, decor.

HET

H E T

1. *Denigrata est super carbones facies eorum ,*

2. *Et non sunt cogniti in plateis .*

3. *Adhæsit cutis eorum ossibus: aruit, & facta est
quasi lignum*

T E T H

4. *Meliùs fuit occisis gladio ;*

5. *Quàm interemptis fame ;*

6. *Quoniam ipsi extabuerunt , consumpti
à sterilitate terræ*

I O D

7. *Manus Mulierum misericordium*

H E T

1. Ast tantam potuit quæ mox iniuria formam
Ledere? quæ tantum perdidit umbra decus?
Defluxit facie facies, ambusta que nigras
Carbonum vicit nigrior illa notas.
2. Ignoto errastis Patriæ per compita vultu,
Ceui larvæ, infauftum quæ præcul omen habent.
3. Ossibus, emuncto jam corpore, pellis adhæsit
Arida, & arboreos visâ referre libros.

T E T H

4. Felices, quibus alta dedit per vulnera mucro
Liberiore animas fundere ad astra via.
5. Durius his fatum, queis viva cadavera lento
Exedit morsu defidiosa fames.
6. Scilicet his, tabes quos pigra infederat, ipsa
Vel morte asperior, trux mora mortis erat.

I O D

7. Pugnarunt miseram materno in pectore pugnam
Mitior hinc Pietas, hinc malè suada Fames.
Parce tuo, ingeminat Pietas, ah parce puello:
Parce tibi, ingeminat fervida, parce, Fames.
Dira Fames superas, genitrix averſa pudendum
Quod peragit dextrâ, devovet ore nefas,
1. Nec

1. *Coxerunt filios suos : facti sunt cibus earum ,*
2. *In contritione filie populi mei .*

C A P H

3. *Complevit Dominus furorem suum :*
4. *Effudit iram indignationis sue :*
5. *Et succendit ignem in Sion, & devoravit
fundamenta ejus.*

L A M E D

6. *Non crediderunt Reges terræ , & universi
habitatores orbis ; quoniam ingrederetur
hostis, & inimicus per portas Ierusalem .*

M E M

7. *Propter peccata Prophetarum ejus, & iniqui-
tates Sacerdotum ejus,*
8. *Qui effuderunt in medio ejus sanguinem
Iustorum*

NVN

1. Nec tamen absistit; secti nam torrida Nati
Membra vorat; pœnis vescitur, orba, suis.
2. Te tanto infecit, mulier Solimœia, probro;
Frugibus undantes dum cremat hostis agrôs

C A P H

3. Complevit, fudit, succendit, & igne voravit;
In nostrum Dominus quùm ruit excidium:
4. Complevit suprema suum per damna furorem;
Fudit & effrœnes, quas tulit ira, faces.
5. Succendit Templumq; Urbemq; atque igne voravit;
Fulcra, quibus celsà substitit arce Sion,
Omnia præcipiti simul impulit obruta casu;
Ipsà jam Solymen quærimus in Solyma.

L A M E D

6. Non Reges, ullus non incola credidit orbis;
In patrias hostem irrumpere posse fores.
Hostis at irrupit; non illum mœnia, portæ
Non illum validà detinuere serà

M E M

7. Creditis? è Templo hæc fata erupere; prophanos
Arguit hæc Mystas, jure, ruina reos.
8. Clamat adhuc in nos justī vox sanguinis, ipsi
Quem fudere suo, turba scelestā, dolo.

N V N

1. Erraverunt cæci in plateis :

2. Polluti sunt in sanguine:

3. Cumque non possent, tenuerunt lacinias suas.

S A M E C H

4. Recedite polluti, clamaverunt eis, recedite, abite,
nolite tangere .

5. Iurgati quippe sunt ;

1 . Et

Illicet, ipsorum nutu, se cæde Manassæ

Polluit, & Vatum viscera fudit humi.

Id fuit è superis quod fulmina detulit astris:

Vindicat hoc læsi Numinis ira nefas.

N V N

1. Sanguis ubique, & ubique putri manantia tabo,
Infecere omnes funera densa vias.

Hæc inter cæco glomerantes impete gressus
(Dum trepido quisquis poplite carpit iter)

2. Fædare pedes undanti in sanguine; tetra
Nec sanie adductas abstinuere togas.

3. Mox quàm suffusà fœdæ caliginis umbrà,
Haud regerent gressus mens oculique suos;
Obvia prensarunt aliorum firmata dextrà;
Flecteret ut certos fimbria prenta gradus.

S A M E C H

4. Ast aliis alii: procul hinc abstitite, clamant.
Pollutos alio flectite calle pedes.

Abnuat hic, ast ille iterat: secede; cruentà
Ne fædus temera firmata munda manu,

5. Hinc furor, hinc multà turgentia jurgia rixà
Lætaque in alterius verba pudenda caput.

G 2

1. Hos

1. *Et commoti dixerunt inter gentes: non addet
ultra, ut habitet in eis .*

P H E

2. *Facies Domini divisit eos ,*
 3. *Et non addet, ut respiciat eos .*
 4. *Facies Sacerdotum non erubuerunt;*
 5. *Neque Senum miserti sunt.*

A I N

6. *Cum adhuc subsisteremus ,*
 7. *Defecerunt oculi nostri ad auxilium nostrum
vanum.*

1. *Cum*

1. Hos Patriâ extorres ubi gens procul extera vidit
Circumferre sui funeris exequias ?
Mota animis: non ulla, inquit, post sæcula Vindex
Desertâ Ifacidum figet in urbe larem.

P H E

2. Expulit hos facies læsi indignata Tonantis,
Sepositisque jubet se procul esse plagis.
3. Nec semel abiectis sua posthac lumina vertet,
Quò scelerum pæna compare proba luant.
4. Non illos Patrum facies augusta procaces
Terruit, aut sevas insula sacra manus;
5. Nec miserranda senum flexit sine viribus ætas,
Ac prono supplex vertice canities;
Hinc Deus effrontes averso devovet ore,
Et pæna admissi criminis instar habet.

A I N

6. Integra quàm firmo tegerent nos mœnia vallo,
Et traherent dubias ultima fata moras.
7. Spem simul, atque oculos vanis obvertimus umbris,
Quæ nos fallaci detinere fide.
Ast oculis acies, defixo languida visu
Obstupuit, vanam dum remorantur opem.

1. *Cum respiceremus ad gentem, quæ saluare non poterat.*

S A D E

2. *Lubricaverunt vestigia nostra in itineribus platearum nostrarum:*
3. *Appropinquavit finis noster:*
4. *Completi sunt dies nostri;*
5. *Quia venit finis noster.*

C O P H

6. *Velociores fuerunt persecutores nostri Aquilis celi:*

7. *Super montes persequuti sunt nos, in deserto insidiati sunt nobis*

R E S

8. *Spiritus oris nostri Christus Dominus,*

1. Cap-

1. Nam phariosavido respeximus ore Tyrannos,
Qui validà haud poterant sistere bella manu.

S A D E

2. Fluxere instabili nobis vestigia gressu;
Dum terimus nostras hoste premente vias.
3. Criminibus posita extremo nos conterit ictu
Sæpius incautà, Meta, petita rotà.

4. Occidimus : toto nobis Sol excidit astro.
Supremo clausa est vespere nostra dies.

5. Ultima depositis jam desuper incubat hora :
Isacides fuimus, sanguis & umbra sumus,

C O P H

6. Non sic fulmineas Iovis armiger explicat alas ;
Ex alto in prædam quùm procul axe ruit ;
Vt præceps in nos se detulit impete prædo :
Ocyùs in nostras irruit ille fugas.
Nullus ubique satis caput astris ocelluit mons,
Nec satis ulla suos avia lustra lares

7. Per juga, per sylvas, per iniqua, per ardua pressit
Ac profugos; tacitis sæpiit insidiis

R E S

8. Noster Amor, nostri, dum viximus, halitus oris,
Qui tulit in famulos sceptrà paterna suos ;

1. Captus est in peccatis nostris :

2. Cui diximus: in umbra tua vivemus in gentibus .

S I N

3. Gaude, & letare filia Edom, quæ habitas
in terra Hus:

4. Ad te perveniet calix,

5. Inebriaberis, atque nudaberis ;

T H A V

6. Completa est Iniquitas tua, filia Sion ;

1. Non

1. Noster amor duro tolerat sub milite Christus
Vincula, quæ nostrum nexuit ante nefas.
2. Illi, spe quondam tumidi jam diximus: (alto
Dum ferret Solymis jura verenda throno)
Sepositas inter, vel mundi in margine, Gentes,
Nos metuenda tui nominis umbra teget.

S I N

3. Eja age tange Edom tua gaudens tympana, læto
Sit tibi, dum resonat, nænia nostra joco.
Ah miseram? non usque levi vaga sidera nictu;
Diffimulent noxas semisopita tuas.
4. Te quoque, qui nostris nunc faucibus ingruit undans;
Fædus inexhausto proluet imb're calix;
Suppliciisque gravis, nudataque firmatis ostro,
Deciduum quaties, crure labante, latus
5. Sic de te geminus capiet ludibria prædo,
Et pasces oculos ebria, nuda suos.

T H A V

- Te tamen è Patrio, Solyme, rediviva sepulchro
Spes levet, ac tantis erigat una malis.
6. Iam satis exhaustum est pænæ; jam Vindicis iræ
Fusa tui nuper sanguinis unda litat.

1. Non

1. *Non addet ultra, ut transmigret te;*

2. *Visitavit iniquitatem tuam, filia Edom;*

3. *Discoperuit peccata tua.*

CA.

1. Non iterum afflicto subdent te vincula sceptro,

Neve tuo pellet te ferus hostis agro.

2. Non impune tuum tibi crimen abibit, Idume,

Nec strumas dibapho murice sola teges.

3. Iam rigida assurgens vitga tibi cognitor instat

Qui tua multiplici censeat acta notà.

Ille omniridenda dabit spectacula Genti;

Vltrici reteget cum tua probra manu.

CAPUT QUINTUM.

ORATIO IEREMIÆ

1. *Recordare, Domine, quid acciderit nobis :*

2. *Intuere, & respice opprobrium nostrum :*

3. *Hæreditas nostra versa est ad alienos , Domus
nostræ ad extraneos:*

4. *Pupilli facti sumus absque Patre :*

5. *Matres nostræ quasi viduæ:*

6. *Aquam nostram pecuniâ bibimus:*

1. Li-

CAPUT QUINTUM.

ORATIO IEREMIÆ

- A**rbiter, æterno flectis qui sidera nutu,
 Infensum Solymis pone supercilium.
1. Ah! ne te nostræ teneant oblivia cladis,
 Neve oculos fugiat tanta ruina tuos.
2. Volve memor Solymæ casus, ah respice, quantum
 Hæc dejecta solo dedecus ora tegat.
3. Nostra peregrinus patrimonia possidet hæres,
 Majorumque domos exterus hospes habet,
 Hospes habet, palmæque ferox, prædaque superbus
 Exornat spolijs atria nostra suis.
4. Abducto gemimus Soboles orbata parente:
 Reliquias Solymum vix polus ipse tegit.
5. Desertæ squalent viduæ prope pignora Matres,
 Et lacrymis certant nocte dieque suis.
- Barbarus ipsa etiam naturæ munera prædo
 Abstulit, ac brutis jura relicta feris.
6. Emimus, heu, nostris haustas è fontibus undas:
 Fusa stetit pretio lacryma & ipsa suo.

1. Emi-

1. *Ligna nostra pretio comportavimus.*
2. *Cervicibus nostris minabamur :*
3. *Lassis non dabatur requies;*
4. *A Egypto dedimus manus, & Assyriis,*
5. *Ut saturaremur pane .*
6. *Patres nostri peccaverunt, & non sunt:*
7. *Et nos iniquitates eorum portavimus.*
8. *Servi dominati sunt nostri ;*
9. *Non fuit qui redimeret de manu eorum :*
10. *In animabus nostris afferebamus panem nobis ,*
1. *A fa-*

1. *Emimus excisas nostris è saltibus alnos,*
Quæque struant miseris, cædua ligna, rogos.
2. *Instabat capiti tortor, virgæque minaci,*
Compulit assiduo flectere colla jugo.
3. *Nulla quies fessis; urgebat pondera pondus,*
Curvabatque novus pectora anghela labor.
4. *Assyriis, Phariisque manus addiximus; omni*
Ingenua incubuit dextra ministerio.
5. *Vnaque servili merces quæsitæ labori est;*
Vt sinerent omnem vincere pane famem.
6. *Deliquere Atavi, nulloque superstite, tota*
Postgenitos scelerum posthuma pæna premit.
7. *Et Nati tulimus tanto sub fasce recurvi,*
Lurida quod Patrum dextera struxit onus.
8. *Quos modo neglectâ devinctos compede servos*
Pressimus, in nostrum sceptrâ tulere caput.
9. *Nec fuit immites quæ frangeret ulla Tyrannos*
Dextra, nec impositum solveret ulla jugum.
10. *Extulit è cæca nos sylvæ ambage latentes,*
Quæ sylvis effert abdita bruta fames,

In-

1. *A facie gladii in deserto.*

2. *Pellis nostra quasi Clibanus exusta est.*

3. *A facie tempestatum famis.*

4. *Mulieres in Sion humiliaverunt & Virgines in civitatibus Iuda*

5. *Principes manu suspensi sunt:*

6. *Facies senum non erubuerunt:*

7. *Adolescentibus impudicè abusi sunt:*

8. *Et pueri in ligno cortuerunt.*

9. *Senes defecerunt de portis:*

1. Iu-

1. Intulimusque cibos trepidi, dum cominūs ensis
Afflaret radio lumina nostra suo.
2. Gessimus arenti combustam turbine pellem ;
Clibanus ut furvā sordet ab igne notā ;
3. Namque intextinas exēdit sēva medullas
Exurens lentō non minor igne fames.
4. Nullus honor thalamis: Iessæ ē stirpe puellas,
Ac trepidas lixæ prostituere Nurus.
5. Nullus honor sceptris: genus alto ē sanguine Regum ;
Suspendos manibus crux tulit alta Duces.
6. Nullus honor senio: vultus ætate verendos
Barbara non timuit contemnerare manus.
7. Nullus honor sacris naturæ legibus; usus,
Proh pudor! obscænos jussa juvenia pati est.
8. Vos etiam duro, pueri, sub stipitis ictu ,
Exanimēs pressā procubuistis humo .
9. Defecere senes, premit alto pulvere portas
Iustitium, cæso & iudice jura silent.

H

1. In-

1. *Iuvenes de choro psallentium.*
2. *Defecit gaudium cordis nostri :*
3. *Versus est in luctum chorus noster :*
4. *Cecidit corona capitis nostri .*
5. *Væ nobis, quia peccavimus .*
6. *Propterea mæstum factum est cor nostrum; ideo
contencbrati sunt oculi nostri .*
7. *Propter montem Sion, quia disperii,*
8. *Vulpes ambulaverunt in eo.*

1. Tu

1. Interiit Iuvenum pubes lectissima; festos
Nec mæstâ psallens nectit in urbe choros .
2. Occidit heu nostri lux pectoris: abstulit omnem
Isacidis sævi turbinis ira diem .
3. Letitiæ comites choreæque, jocique, lyræque,
Queis fremuere hilari pulsa theatra sono ,
In luctus abiere, ac fæmineos ululatus
Quos fundit, passis præfica multa comis .
4. Crinibus effluxit, marcenti languida flore ,
Quæ nostrum cinxit festa corona caput .
5. Væ miseris. Scelerum nos labe infecimus; hoc est
Quod nostrum toto perdidit orbe decus :
6. Hoc est , quod cordi mestissimus incubat horror ,
Oderuntque omnem lumina nostra diem .
7. Qui caput, assurgens, jam cominûs intulit astris ;
Ah periit, stratâ dirutus arce, Sion :
8. Intrepidæque omni posuere cubilia vulpes ;
Quæ steterant celfo laxa theatra jugo .

1. *Tu autem, Domine, in æternum permanebis:*

2. *Solum tuum in generationem & generationem.*

3. *Quare in perpetuum obliviscèris nostri?
derelinques nos in longitudine dierum?*

4. *Converte nos, Domine, ad te,*

5. *Et convertemur:*

6. *Innova dies nostros sicut à principio*

1. Sed

1. Tu tamen ipse tibi subnixus, & altior œvo
Immotà æterni Numinis arce sedes;

Ac te nec Mors, nec Fatum, nec sæcula, firmo
Concutient unquam, poplite flexa, throno ;

2. Incumbent Patribus nati, cœu fluctibus instant
Deciduis fluctus; unus at ipse tibi es.

3. Cur tua nos mergant æternà oblivla læthe ?
Longa per & miseros sæcula destituas ?
Ergone, quos oculis pridem Pater alme tulisti,
Despecti ex animo funditus excidimus?

4. O' age, Dive, tuo, quos plurima noxa rebelles,
Quosque diù avertit serva catena sinu,
Exilio tandem reduces, noxisque solutos,
Ad te propitiâ verte benignus opes .

5. Namque, ubi nos facili clemens afflaveris aurâ,
Vertemus trepidas ad tua genua manus .

6. Antiquos revoca , quos olim exegimus, annos,
Et nostros fausto sidere conde dies ;
Namque tuo pendent è nutu sidera, vertunt
Tempora iussu suas, te moderante, vices

H 3

1. Ast

1. *Sed proiiciens repulisti nos,*

2. *Iratu es contra nos vehementer.*

Threnorum Ieremie finis.

DA-

1. *Alit mihi quid votis nequicquam pectus anhelat?
Quid moror in vanas perdere verba preces?
En procul abiectos surdâ nos aure repellis
Aversusque horres crimina nostra genis.*
2. *Heu nimio in miseros irarum incenderis æstu?
Nec potis est supplex Te cohibere manus.
Hinc cineri vultum advolvo, stratusque, silensque;
Dum lacrymor, tacito Te roget ore dolor.*

Threnorum Jeremiæ finis.

D A V I D

P O E N I T E N S.

Sive

SEPTEM PSALMI

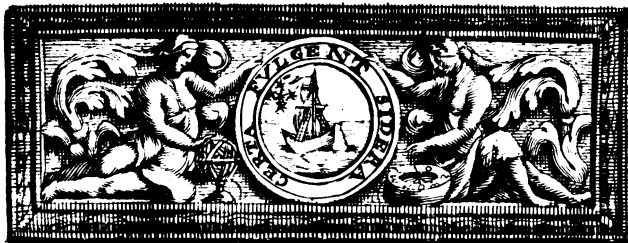
POENITENTIALES,

Paraphrasi Poëtica expositi.

PSALMUS PRIMUS.

1. *Domine ne in furore tuo arguas me,
neque in ira tua corripas me.*
2. *Miserere mei, Domine, quoniam infirmus sum :*
3. *Sana me, Domine, quoniam conturbata
sunt ossa mea ,*

1. *Et*

H. V.

PSALMUS PRIMUS.

Æ Ger, inops, tristis, scelerum sub gurgitemersum,
Audeo vix, supplex, tollere ad astra caput.

1. Ne, precor, ah, trepidum dum concutis arduus axem,

Ac tuus ignivomo fulgurat ore furor,

Ne, Deus, admissi me criminis argue siccam

Ne stipulam tanto corripe, Dive, rogo.

2. Pone oculis fulmen, facilis miserere precanti;

Infirmo languent, nam mihi membra luto.

3. Tu mihi tu Pæon, luxatos instrue nervos;

Da firma indubio figere crura gradu.

Nam mea; si coner latus ægro attollere nisu,

Cuncta labant, tremulis ossa refixa fibris.

1. Quin

1. *Et anima mea turbata est valdè;*

2. *Sed tu Domine usque quò ?*

3. *Convertere Domine, & eripe animam meam :*

4. *Salvum me fac propter misericordiam tuam ;*

5. *Quoniam non est in morte, qui memor sit tui :*

6. *In inferno autem quis confitebitur tibi ?*

7. *Laboravi in gemitu meo :*

8. *Lavabo per singulas noctes lectum meum ;*

1. *La-*

1. Quin animus nimio curarum fluctuat æstu ;
Ceu ratis, irato quam quatit unda salo.
Hinc dolor, inde timor, scelerum & mēs conscia, fluctu
Ceu simul adverso, naufraga corda rotant.
2. Nec te tangit adhuc exundans lacryma vultu ;
Quò, Deus, usque manu vindice claudis opem ?
3. Verte oculos, cæci caput hoc è faucibus orci
Eripe, labentem ni revocas, perii.
4. Te tuus, ò, mihi flectat Amor, quem supplice voto
Mens ambit, merito mens malè fulta suo.
5. Quod nostræ pretium, quæ laus quæsitæ ruinæ,
Hoc si lethæo merferis amne caput ?
Sæva ubi funereas Libitina affuderit umbras,
Nemo est qui memori te colat officio.
6. An tacita marcens surdi sub nocte sepulchri
Concelebret nomen pulvis, & umbra tuum ?
7. Vt mea te flectant suspîria, singultusque,
Concutit assiduus pectora, & ora labor.
8. Quem venus obscæno sædavit crimine, fusis
Detergam lacrymis imbre ruente torum,

Nulla

1. *Lacrymis meis stratum meum rigabo. (a)*
2. *Turbatus est à furore oculus meus :*
3. *Inveteravi inter omnes inimicos meos*
4. *Discedite à me omnes, qui operamini
iniquitatem :*
5. *Quoniam exaudivit Dominus vocem fletus mei :*
6. *Exaudivit Dominus deprecationem meam
Dominus orationem meam suscepit.*
7. *Erubescant, & conturbentur vehementer
omnes inimici mei :*
8. *Convertantur, & erubescant valde velociter.*

PSAL-

(a) *Natare faciam. Ex Hebr.*

Nulla oculos fletu viduos nox conscia claudet :

Nox crimen, gemitus nox sciet ipsa meos.

1. Demergent lacrymæ mihi strata natantia tantum
Ut fletu mergant exuperante nefas.

2. Exarsi: pudor: ira faces sub pectore jactant,
Et mea fumanti lumina nube tegunt.

3. Exarsi, gravis ipse mihi; nam crimina lentus
Dum traho, multiplici dum simul hoste premor,
Hos inter primi mihi flos emarcuit ævi,
Obruit & canis fæda senectæ comas.

4. Ast procul hinc scelerum artifices abscedite, nostrum
Ne posthac cingat noxia turba latus;

5. Scilicet acclines Domini vox impulit aures,
Quam riguo fudit pupula nostra sono.

6. Annuit è superis Deus arcibus, & mea pronò
Excepit miserans vota, precesque sinu.

7. Audiat hæc omnis, qui me simul obsidet, hostis,
Seque suis pudeat me petiisse dolis:

Audiat, & nimio curarum turbidus æstu,

Sollicito properet vertere terga gradu:

8. Nec mora: dejecto glomeret vestigia vultu,
Plurima quem fædo noxa rubore premat.

PSAL.

PSALMUS SECUNDUS:

1. *Beati, quorum remissa sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata.*

2. *Beatus vir, cui non imputavit Dominus peccatum;*

3. *Nec est in Spiritu eius dolus.*

4. *Quoniam taci, inveteraverunt ossa mea.*

5. *Dum clamarem tota die.*

6. *Quoniam die, ac nocte gravata est super me manus tua: conversus sum in arumâ meâ, dum configitur spina.*

1. De-

PSALMUS SECUNDUS.

1. **F** Elices Animæ, posito quas fulmine, Vindex,
 Quas Superùm placido respicit ore Parens :
 Omnia queis facili laxata piacula nutu ,
 Tecta que sunt albâ facta pudenda notâ ;
2. Felix sorte suâ, nullum cui conscia crimen
 Imputat æterno Numinis urna foro ,
3. Villa nec exosæ signat vestigia culpæ ;
 Quod fictos animo non tegat ille dolos .
4. Hei mihi: dum tenui malè cauta silentia linguâ ;
 Dum tacito fovi vulnera cæca sinu ,
 Occulto serpens morbi vis sæva veneno
 Cæpit in arcanas altiùs ire fibras ;
 Auctaque robusto dudùm luctamine pestis ;
 Attrivit longâ funditus ossa morâ ,
5. Hinc gemitus, ac ducta imo suspiria corde ,
 Quæque meos mensa est, lacryma fusa, dies .
6. At, Deus, ista tuæ tribuenda est gloria dextræ ;
 Quod tantâ exuerim membra, animumque lue ;
 Illa mihi assiduâ fixit præcordia spinâ :
 Seu raperet, mæstum seu daret Æthra diem ;

1. *Delictum meum cognitum Tibi feci,*
2. *Et in iustitiam meam non abscondi .*
3. *Dixi: confitebor iniustitiam meam Domino ,*
4. *Et tu remisisti impietatem peccati mei .*
5. *Pro hac orabit ad te omnis Sanctus,*
6. *In tempore opportuno*

1. Vc-

Illud reum docuit, pœnâ stimulante, procacem,
Præcipientes turpi è calle referre gradus.

1. Tunc, mente afflatus meliore, silentia solvi,
Et patulo evolvi pectoris ima sinu.
2. Nam Te teste simul, te Iudice, pronus ad urnam,
Exposui admissum, Te prohibente, nefas.
3. Adrepam, dixi, metuendi ad genua Tonantis :
Haud deerit Patris in corde paternus amor.
Cernuus obstrictum multo me crimine prodam:
Est Deus ipse reis ultor, & ipse Parens.
4. Vix hæc, Quùm subito placidum, quo cuncta serenas,
Ad nostra obvertens verba supercilium,
Abiecto indulges, relevataque fasce malorum,
Sceptringerà cingis colla recurva manu.
5. Hinc tua quisque ambit supplex vestigia; fœdo
Dum scelerum gestit solvere colla iugo.
6. Quisquis hic est, seri prævertat temporis annos;
Ut vetitum mæsto diluat imbre scelus.
Opportuna magis, quæ nunc præterfluit, hora est,
Molli nunc aditu Vindicis aula patet.

1. *Veruntamen in diluvio aquarum multarum, ad eum non approximabunt.*

2. *Tu es refugium meum à tribulatione, qua circumdedit me.*

3. *Exultatio mea erue me à circumdantibus me.*

4. *Intellectum Tibi dabo, & instruam te in via hac, qua gradieris.*

5. *Nolite fieri sicut equus & mulus, quibus non est intellectus:*

1. In

1. Sic ubi; diffractà cæli compage, rebelles,
 Deflua pænarum merferit eluvio;
 Nulla illum tumidi quatiet tunc æquor's unda;
 Sedula nam portum Numinis ulna dabit.
2. Tu, Deus, una meæ statio fidissima cymbæ,
 Quùm tumidi circum me quatit ira maris.
3. Te precor, ò, mea spes, mea pectoris unica dudùm
 Lætitia, hostilem disice, perde manum,
 Meque obfirmatà præcinctum indagine, præsens
 Erue, inoffensà tela per ipsa fugà.
 Hæc Ego. quùm tacito contrà mihi murmure: mactè ò,
 Numen ait, fufas legimus aure preces.
4. Ipse tibi mentem superis è sedibus indam,
 Qua dubias poteris tutus inire vias;
 Ipse oculis, nullo claudat quos palpebra nictu;
 Insomnes peragam pervigil excubias;
 Vt tua, dum graderis, flectam vestigia ductor,
 Doctus inaccessò flectere calle pedes.
 Audior? an furdas nequidquam vellimus aures;
 Quùm mihi divino barbitos icta sono est?
5. Ah pudeat, bruto pecorum se fingere ritu,
 Nulla quibus docilis fax micat ingenii.

1. *In campo & fræno maxillas eorum constringe, qui
non approximant ad Te .*
2. *Multa flagella peccatoris ;*
3. *Sperantem autem in Domino misericordia
circundabit .*
4. *Letamini in Domino, & exultate fusti ,*
5. *Et gloriamini omnes recti corde .*

PSAL.

Effrænes, rudis instar equi, ne ducite gressus;
 Dum ruit incultà vasta per arva jubà
 Vos aget in præceps, genio eluctante, voluptas;
 Nè revocet rapidos Iuris habena pedes.

1. Ergo, age, Dive, tuis quos cæca licentia septis
 Effert, & patrio cogit abire jugo :
 Hos superiniecto refugos substringe lupato ,
 Rectosque ad numerum flectere coge gradus .
 Sese homines norint, motusque animosque rebelles
 Solicitæ frangant mentis ad imperium .
2. Ah ne sacrilego plaudat sibi perfidus ore :
 Infandum tundet plurima plaga caput .
3. Quem facili subnixa Deo spes erigit, illum
 Ceu firmo, miserans, aggere cinget Amor .
4. Ergo alacres, tutà Domini sub Præsidis umbrà,
 Solennes, Iusti, congreginate choros .
 Edite festivos, bona pubes, edite plausus:
 Exiliant hilari gaudia vestra pede :
5. Vosque ò, queis Æqui sub pectore promicat ardor ,
 Promeritâ vestrum cingite laude decus.

PSALMUS TERTIUS.

1. *Domine, ne in furore tuo arguas me ;*
2. *Neque in ira tua corripas me*
3. *Quoniam sagittæ tuæ infixæ sunt mihi ,*
4. *Et confirmasti super me manum tuam .*
5. *Non est sanitas in carne mea à facie iræ tuæ ;*
6. *Non est pax ossibus meis à facie peccatorum
meorum .*
7. *Quoniam iniquitates meæ supergressæ sunt
caput meum ,*
8. *Et sicut onus grave gravatæ sunt super me .*

1. Pu-

PSALMUS TERTIUS.

1. **R** Ex Hominum; magnique potens Regnator Olympi,
Quem polus iratum, pallida & astra timent.
2. Ne precor, ah, iustà ferves dum concitus ira,
In me fulminèa corripe tela manu.
Pone minas, rapidos Clementia sopiat ignes;
Ac mitis, posità sit mihi lance, Themis.
3. En ut iacta tuo læthalia spicula nervo,
Fixa meum torquent, ebria tabe, latus.
4. Obruor, heu, duro pænarum fasce, fatigat;
Et tua me nimio robore dextra premit.
Ah! satis ipse tui me vulnerat impetus oris;
Intorti, terror, fulminis instar habet.
5. Obrigui: exhaustis languent mihi viribus artus;
Dum procul horrifono turbidus axe tonas.
6. Irrequieta gravi quatiunt sese ossa tumultu;
Dum mea me scelerum plurima larva ferit.
7. Scilicet aggestæ noxis alto aggere noxæ
Assurgunt, nostras exuperantque comas;
8. Ac velut injectis mersum me fluctibus urgent;
Ceu Pharios toto pressit Erythra mari.

1. De-

1. *Putruerunt, & corruptę sunt cicatrices meę,
à facie insipientię meę :*
2. *Miser factus sum,*
3. *Et curvatus sum usque in finem ,*
4. *Tota die contristatus ingrediebar ;*
5. *Quoniam lumbi mei impleti sunt illusionibus ,*
6. *Et non est sanitas in carne mea :*
7. *Afflictus sum, & humiliatus sum nimis :*
8. *Rugiebam à gemitu cordis mei .*

1. De-

1. Desipui, fateor, quod frontem obduxerat, ulcus,
Neglecto rursus, extabuit officio.
Atque omnes late populans depascitur artus,
Meque novà marcens inquinat illuvie.
2. Me miserum, quanto ærumna me gurgite Vindel
Mersit! ut ipse mei degener umbra feror!
3. Ipso mihi pondus curvato incedere dorso
Cogor, & offenso vertere terga polo.
4. Tristis, & exosæ ceu raptans tœdia vitæ,
Sive ineunte die, sive cadente, queror.
5. Scilicet usque meis insidens subdola lumbis
Pellici Syren perfricat ungue latus,
Illudensque suo perfundit membra veneno;
Ut blando alliciat perlita corda malo.
6. Ægra nec obstitit dejecto in corpore virtus,
Raptaque mens inum vergit in exitium.
7. Hinc misero assiduus dolor incubat, & premit alte,
Atque animum, abiecto vertice, sternit humi.
8. Hinc rugiens duxi gemebundo è corde querelas,
Fixus ut immani cuspide membra leo.

1. Hæc

1. Domine ante te omne desiderium meum ;

2. Et gemitus meus à te non est absconditus :

3. Cor meum conturbatum est :

4. Dereliquit me Virtus mea, & lumen oculorum
meorum, & ipsum non est meum .

5. Amici mei, & proximi mei adversum me
appropinquaverunt, & steterunt ;

6. Et qui juxtâ me erant, de longe steterunt ,

7. Et vim faciebant qui querebant animam
meam .

8. Et qui inquirebant mala mihi =

1. Lo-

1. Hæc quorsum evadant suspiria, singultusque,
Arbiter arcani pectoris, ipse vides ;
2. Nam tibi cuncta patent vota imo condita corde;
Fibra nec, ignaro Te, micat ulla sinu .
3. Aspicias, ut rapidus multo mihi vortice turbo
Cor agat, imbellem ceu levis unda ratem:
4. Vt fragiles lento torpent mihi sanguine nervi,
Ac mea lux pridem lumina destituit .
5. Iam, velut in pænæ cumulum mihi non satis unus
Ipse forem, in caput hoc plurima turba ruit .
Quos mihi vel sanctum cognato sanguine fædus ,
Vel longæ vinxit nexus amicitiae ,
Convenere omnes, instructoque agmine circum ,
In me juratà signa tulere manu,
6. Quæque satellitio latus ambiit arcta clientum
Turma, omnes falsà terga dedere fide ;
7. Hinc ruere adverso violentiùs impete viſſi,
Qui nostræ instabant, ense minante, neci ,
8. Et qui quæſitis certabant undique damnis,
Obruere, aggestà ceu mihi mole, caput ,

1. Tra-

1. Loquuti sunt vanitates, & dolos tota die
meditabantur,
2. Ego autem sicut surdus non audiebam, & sicut
mutus non aperiens os suum:
3. Et factus sum sicut homo non audiens, & non
habens in ore suo redargutiones.
4. Quoniam in te, Domine, speravi,
5. Tu exaudies me, Domine Deus meus;
6. Quia dixi nequando supergaudeant mihi inimici
mei
7. Et dum commoventur pedes mei, super me
magna loquuti sunt;
8. Quoniam ego in flagella paratus sum
9. Et dolor meus in conspectu meo semper.

1. Quo-

1. Traduxere meum, mentito crimine, nomen;
Moliti cœcos nocte dieque dolos.
2. Ast ego ceu surdâ torperem languidus aure;
Nec potis obstricto reddere verba labro;
3. Turpia dejecto excipiens convicia collo,
Abstinui jactis probra referre probris.
4. In te præsidium mea Spes sibi contulit uno:
Tu clypeus telis, Tu mihi robur eris;
5. Nam pronâ excipies superis è sedibus aure,
Quas tibi demisso fudimus ore preces:
6. Ne precor ah, supplex dixi (suspîria voces
Admovere alto congeminata polo)
Ne ferus hostis agat, mea ridens damna, triumphos:
Instruat & nostris læta trophæa malis.
7. Ille ubi me dubio nutantem poplite vidit,
Grandiloquis auxit nostra pericla minis.
8. Ast Ego declini mihi flagra minantia dorso
Opperior, noxis debita flagra meis;
9. Nam matutino seu phosphorus excubet igne;
Seu vocet astra suas Vesper ad excubias

Mul-

1. Quoniam iniquitatem meam annuntiabo ;
2. Et cogitabo pro peccato meo .
3. Inimici autem mei vivunt, & confortati sunt
super me ,
4. Et multiplicati sunt qui oderunt me inique :
5. Qui retribuunt mala pro bonis detrahebant mihi ;
6. Quoniam sequebar bonitatem .
7. Ne derelinquas me, Domine =

1. In-

Advigilat defixa suo mens ægra dolori,
Arcanoque putres refricat ungue fibras.

1. Nosco equidem, nec corde premam, noscendaq; cunctis.
Aperiam tristi crimina nostra sono.

2. Assiduoque meas retractans pectore noxas,
Me justà prodam lance subire vicem.
Sic geminum linguà pandens, animoque tribunal,
Criminis ipse reus, testis & ipse mihi,
Ipse mihi Iudex, mihi Præco, Tortor & ipse,
Infandum hoc plectam nocte, dieque caput.

3. Interea fastu, mihi gens inimica, superbo
Turget, & atra novo robore tela rotat.

4. Quid quod conferto crevere examine, iniquis
Qui mihi mixta odiis, sæva venena coquant.

5. Iam paribus sucti benefacta rependere damnis,
Carpebant nostri nominis ore decus;

6. Namque Boni, Rectique tenax, placidusque, vel hostes
Officiis studui demeruisse meis.

7. Te rursum mea Vota, Deus, lacrymæque lacessunt;
Te vitæ Dominum, præsidiumque meæ:

K

1. No

1. *Deus meus ne discesseris à me:*

2. *Intende in adiutorium meum, Domine
Deus salutis meæ.*

PSALMUS QUARTUS.

3. *Miserere mei Deus, secundum magnam miseri-
cordiam tuam,*

4. *Et secundum multitudinem miserationum tuarum,
dele iniquitatem meam:*

5. *Amplius lava me ab iniquitate mea,
& à peccato meo munda me;*

6. *Quoniam iniquitatem meam ego cognosco, &
peccatum meum contra me est semper.*

7. *Tibi soli peccavi,*

241

1. Et

1. Ne tantis septum, densa obsidione, periclis
Despice, ne trepidum desere Dive latus.
2. Assurge ò, præsensque manum, qua constitit Orbis,
Exere, Te mea sit Vindice tuta salus.

PSALMUS QUARTUS.

3. **M** Agne Parens, cui magna sinu Clementia latè
Æstuat, & fluctus non capit ipsa suos.
Hoc hoc me pelago, miserans, demerge: pudendum
Hæc tegat, ò, tanti gurgitis unda caput:
4. Obruat, ac sordes tergat, foedamque refuso
Nequitiam toto diluat una mari.
5. Altiùs, atque iterum tergat, quò funditus omni
Deletà, niteant pectora munda, notà.
6. Scilicet ipse meum nosco scelus: excubat usque
Horrida ante oculos criminis umbra meos.
7. Proh facinus! stultæ proh quanta audacia mentis!
In Te perfictà cornua fronte tuli.

1. *Et malum coram te feci;*
2. *Ut iustificeris in sermonibus tuis,*
3. *Et vincas cum judicaris .*
4. *Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum,*
5. *Et in peccatis concepit me mater mea:*
6. *Ecce enim veritatem dilexisti:*
7. *Incerta & occulta Sapientie tue manifestasti mihi .*

1. As-

1. Nec vecors timui tua, Vindex, lumina! tanto
Turpe nec erubui prodere teste nefas!
2. Verùm age, sancta tuo consent ut fœdera nutu,
Firmaque veracem Te tua dicta probent :
Abiectum releva, meritâque exolve catenâ,
Et posito obstrictam pignore solve fidem ;
3. Vt quùm te temerè mens arguet impia, falsi
Insimulans; causâ, Te superante, cadat.
4. Ah viden? ut cæpit teneris inolescere fibris
Insita primævo in semine nequities :
5. Vt mea me genitrix infectâ finxit in alvo,
Et primi affricuit flebile crimen Avi .
6. Quod si nostra minus flectunt Te vulnera, flectant
Quæ mihi Dia tuus pignora prompsit Amor.
En arcto servata sinu tua munera : Patrum
Relligio, & Veri mens, sine fraude, tenax ;
Hęc tenui, hæc quoq; Numen amas, hęc pectore ab imo
Ingeminant omni fortiùs ore preces ;
7. Tu mihi, quæ divina sacris Sapiëntia fastis
Scripsit, & arcanâ condita nube tegit ,

1. *Asperges me byssopo, & mundabor :*
2. *Lavabis me, & super nivem dealbabor .*
3. *Auditui meo dabis gaudium, & lætitiā ,*
4. *Et exultabunt ossa humiliata .*
5. *Averte faciem tuam à peccatis meis,*
6. *Et omnes iniquitates meas dele.*
7. *Cor mundum crea in me Deus, & spiritum rectum
innova in visceribus meis .*

1. *Ne*

Nudasti aperiens æternæ oracula mentis,
 Fatidicâ memini quæ cecinisse lyrâ.
 Ah ne tantâ tuæ jaceant data munera dextræ
 Ne pereant, Deus ò, me pereunte precor.

1. Eja age. ceu sacri maëtatur victima libo
 Sanguinis, hyssopi quo levis herba madet.
2. Haud aliter purâ lustratum aspergine munda,
 Et vincam intactas purior ipse nives.
3. Hoc mihi, Rex Superum, si præsens annuis; aures
 Si certus veniæ sibilus impulerit:
4. Exilient artus, & quæ dejecta jacebant,
 Excusso exilient protinùs ossa situ.
5. Interea foedis dum sordibus intabesco,
 Averte:ò nostris lumina criminibus.
6. Omniaque antiquæ dele vestigia noxæ;
 Ne labes oculos avocet ulla tuos.
7. Outinam possim cor imâ evellere fibra;
 Vt tota exturbem pectoris arce nefas.
 Tu mihi cor mundum meliori fidere finge,
 Atque animum recto, Dive, refinge typo.

1. *Ne proicias me à facie tua,*
2. *Et Spiritum Sanctum tuum ne auferas à me .*
3. *Redde mihi lætitiā salutaris tuī,*
4. *Et spiritu principali confirma me.*
5. *Docebo iniquos vias tuas,*
6. *Et impii ad te convertentur .*
7. *Libera me de sanguinibus, Deus, Deus salutis meæ*
8. *Et exultabit lingua mea iustitiā tuā .*

1. Ne precor, ah, trepidum placido procul abiice vultu,
Quo procul, extinctà lampade Phæbe peris,
2. Neve sacram revoca divini Flaminis auram,
Quà sine, & ipsa sibi vivere vita nequit.
3. Redde animo, quam certa tui spes Vindicis affert;
Amisſam fædo crimine lètitiā;
4. Neve iterum in præceptis me lubricus urgeat error;
Det firmo Princeps Spiritus ire gradu.
5. Hinc reparans actos studiis melioribus annos,
Oſtendam tutas ductor ad astra vias;
6. Et velut unguento fragrans potiore columba,
Quà graditur, ſocias, illice odore, trahit;
Sic tua de nostro ſpirans clementia vultu,
Ponè trahet refugos ad tua castra reos.
7. O Deus, ò noſtræ Deus auxpeſ fide ſalutis,
Terge meas fædo è ſanguine terge manus?
8. Exiliensque tuis mens tota in laudibus, omnes
Impendet reſono flexilis ore modos.
Juſtitiamque, Æqui flexam moderamine, dicam;
Firmatamque tui Numinis arce Fidem.

1. Aſt

1. Domine labia mea aperies,
2. Et os meum annuntiabit laudem tuam;
3. Quoniam si voluisses sacrificium dedissem utique:
4. Holocaustis non delectaberis.
5. Sacrificium Deo spiritus contribulatus:
6. Cor contritum & humiliatum Deus non despicias.
7. Benigne fac, Domine, in bona voluntate tua Sion;
8. Ut edificentur muri Ierusalem.

1. Tunc

1. At quæ digna tuo solvat tibi nomine laudes,
Assueta abiecto repere lingua solo ?
Tu mihi districto deterge silentia labro,
Divino ut reboet vox animata sono .
2. Hæc Tibi promeritos persolvere carmine plausus,
Hæc potis una tuum tollere ad astra decus .
3. Si Tibi libato placuisset victima tabo
Et cæso fumans ara cruenta grege ,
Mactassem pecorum centena examina, sed Te
Nulla juvat nostris hostia adusta focus .
4. Mens Deus est , hinc una Deum decet hostia mentis ,
Quam mactet libo lacryma fusa suo .
5. Quod se demisso cor obterit undiq ue fastu,
Elato haud spernes Dive supercilio
6. Eja age da nostris, proclivi pectore, Votis ;
Altera ut exurgat celsior arce Sion ;
7. Cui nec firmatos deturbet machina muros,
Sera nec Imperii nobile stemma diæ,
8. Hic potiore tibi surgent sacraria cultu ,
Hic ritu referet munera Mysta novo .

Tunc

1. *Tunc acceptabis sacrificium justitię, oblationes,
& holocausta:*
2. *Tunc imponent super altare tuum vitulos.*

PSALMUS QUINTUS.

1. *Domine exaudi orationem meam, & clamor
meus ad te veniat.*
2. *Ne avertas faciem tuam à me.*
3. *In quacunque die invocavero te, velociter
exaudi me*
4. *Quia defecerunt sicut fumus dies mei,*
5. *Et ossa mea sicut cremum aruerunt:*
6. *Percussus sum ut fanum, & aruit cor meum*

I. *Quia*

1. Tunc læto aspicias cumulata altaria nutu,
Et iustà excipies Sacra litata manu.
2. Nam teneros, varioque auctos libamine tauros,
Fusaque sanguineo mystica dona scypho,
Atque holocausta focus absumpta voracibus, una
Mactato implebit victima foeta Deo.

PSALMUS QUINTUS.

1. **A** Nnue, Divè, meis, Superum Rex, annue votis:
Tangat & exundans Te meus ore dolor.
2. Ne miserum averso neglectum despice vultu,
Flecte aurem, quoties me ferus angor habet.
3. Anxia te quoties in opem suspiria poscunt,
Adpropera, & lentas discute Dive moras.
4. Nam velut assurgens vanescit in aëra fumus;
Sic mihi difflati disperiere dies.
5. Vivificusque meis exaruit ossibus humor;
Sopito ut frigent torrida ligna rogo:
6. Imbelles languent lapsò mihi pectore nervi;
Æstivo ut fæni gramina adusta cane.

1. Sci-

1. *Quia oblitus sum comedere panem meum:*
2. *A voce gemitus mei adhæsit os meum carni meæ.*
3. *Similis factus sum pellicano solitudinis: factus sum sicut nicticorax in domicilio:*
4. *Vigilavi, & factus sum sicut passer solitarius in tecto.*
5. *Tota die exprobrabant mihi inimici mei:*
6. *Et qui laudabant me, adversum me jurabant,*
7. *A facie iræ, & indignationis tuæ;*
8. *Quia cinerem tanquam panem manducabam, & potum meum cum fletu miscebam.*
9. *Quia elevans allisisti me.*
10. *Dies mei sicut umbra declinaverunt*

1. Et

1. Scilicet assiduo pāvi jejunia fletu,
Nec memini suetā sistere fata dape.
 2. Me meus exsuctis gemitus vorat artubus: atra
Syndonis in morem contegit ossa cutis.
 3. Qualis Onocrotalus desertis incubat antris,
Semirutoque ululat noctua mæsta lare;
 4. Passer ut ex altā regemens vigil excubat æde;
Sic vigil, exul, inops, nocte dieque, gemo.
 5. Interea probris me jugibus obruit hostis,
Cui, velut è vulgo fabula, ludus eram;
 6. Quique meas olim celebrarunt carmine laudes,
In me juratas conseruere manus.
 7. Nam tua fulmineo dum me ferit obvia vultu,
Sanguineasque oculis expedit ira faces,
 8. Stratus humi, cineres, ceu panem dente momordi,
Explevique, genis imbre cadente, scyphos.
 9. Scilicet excelsa, Vindex, me sede locasti,
Majori ut caderet nostra ruina sono.
 10. Ah perii: ut densa Vesper caput occulit umbrā;
Ætas in noctem sic mihi lapsa suam est.
1. Omnis

1. *Et ego sicut fenum arui.*

2. *Tu autem Domine in aeternum permanes,*

3. *Et memoriale tuum in generationem, &
generationem.*

4. *Tu exurgens misereberis Sion; quia tempus
miserendi ejus, quia venit tempus;*

5. *Quoniam placuerunt servis tuis lapides ejus;*

6. *Et terræ ejus miserebuntur:*

7. *Et timebunt gentes nomen tuum Domine,*

8. *Et omnes Reges terræ gloriam tuam.*

1. *Quia*

1. Omnis &c, exhausto jam sanguine, inaruit artus :
Fænea ceu trito marcet arista solo .
2. Ast Te, cui nullo labuntur sæcula fluxu ,
Atque uno cingis tempora cuncta die ,
Non carpit præceps, annis fugientibus, Ætas ,
Immotusque idem semper, & ipse tibi es;
3. Nulla dies memori Te labens eximet ævo :
Ac tua discet Avo gesta docente Nepos .
4. Hinc velut excusso tergens oblivia somno,
In nostram exurges, auguror, unus opem .
Plurima depositæ tanget Te cura Sionis;
Nam tantam ut releves; admonet hora, vicem.
5. Scilicet ipsa tuos tangunt vel rudera servos ,
Queis stetit erectà mole superbus a pex:
6. Dejectæque dolent urbis lacrymabile bustum ,
Quod cæco assultans bellua calce terit .
7. Tunc, Deus, attonitæ sacræ formidine Gentes ,
Te magno augustum nomine ritè colent,
8. Ac Tibi, regnantes toto procul Orbe, Tyranni
Substernent flexo stemmata serua genu .

1. *Quia edificavit Dominus Sion, & videbitur
in gloria sua :*

2. *Respexit in orationem humilium, & non
sprevit precem eorum .*

3. *Scribantur hæc in generatione altera ,*

4. *Et populus, qui creabitur, laudabit
Dominum;*

5. *Quia prospexit de excelsa Sancto suo, Dominus
de cælo in terram aspexit:*

6. *Vt audiret gemitus compeditorum: ut solveret
filios interemptorum:*

7. *Vt annuntient in Sion nomen Domini, & nomen
ejus in Ierusalem :*

1. In

1. Scilicet excelsà Solymæ florentis ab arce,
Quam posità Domini struxerit Vrbe manus.
Conspicuo Numen se majestatis honore
Spectandum, toto latiùs orbe, dabit .
2. Sic est. abiectos respexit ab æthere servos;
Nec refugà sprevit devius aure preces .
3. Hæc mihi stent tabulis descripta fidelibus, oro ,
Quæ nulla inflicto tempora dente terant ;
4. Progenies hæc fera leget, Regique, Deoque
Perfolvèt laudes officiosa suas .
5. Namque suà Superum Princeps prospexit ab aula,
Defixitque oculos pronus ab axe solo .
6. Audiat ut gemitus, quos vincti è carcere fundunt,
Servet & instanti Mortis ab ungue reos .
7. Servet: ut effusum Solymæ per compita nomen
Magnaue divini Numinis acta canant ,
Queis reboent, festo plaudentes murmure colles
Tectaue, & ex omni Templa, Theatra tholo .

1. *In conveniendo populos in unum ,*
2. *Et Reges ut serviant Domino .*
3. *Respondit ei in via virtutis sue :*
4. *Paucitatem dierum meorum nuntia mihi:*
5. *Ne revoces me in dimidio dierum meorum.*
6. *In generationem , & generationem
anni tui :*
7. *Initio tu, Domine, Terram fundasti, & opera ,
manuum tuarum sunt celi :*
8. *Ipsi peribunt; tu autem permanes,*
9. *Et omnes sicut vestimentum veterascent,*

1. Et

1. Huc populos cætum lex unica coget in unum;
Vt casto celebrent templa verenda pede:
2. Et formidati, posito diademate, Reges
Regnantum Domino subdita sceptrā ferent.
3. Excipit hæc aliquis, cui vivida pectore virtus,
Ac dum tanta oculis cernere anhelus avet:
4. Dic, rogo, Numen, ait: nostræ brevis orbita vitæ,
Quàm procul è tumuli limite, carpit iter?
5. Ah ne dum medium trepido tenet impete cursum,
Præproperà jubeas nocte referre gradum.
6. Te nullis arctant glomerati finibus anni,
Nec tibi decidui temporis unda fluit.
Occidua surgentque, cadentque propagine proles,
Solut postgenitis Ipse superstes eris.
O' mea Te referat laxatis finibus ætas;
Vt tanto intersim testis & ipse choro.
7. Tu licet immotum nutu firmaveris orbem,
Artificique olim finxeris astra manu;
8. Hæc tamen interitus perdet; sed præpetis ævi
Dimoveat stabili te fuga nulla throno:
9. Hęc, velut annoso detritum tempore syrma,
Primævum amittent, axe rotante, deorsus;

1. *Et sicut opertorium mutabis eos, & mutabuntur;*
2. *Tu autem idem ipse es, & annui tui non deficient.*
3. *Filii servorum tuorum habitabunt, & semen eorum in sæculum derigetur.*

PSALMUS SEXTUS.

1. *De profundis clamaui ad te, Domine,*

2. *Domine exaudi vocem meam :*

3. *Fiant aures tuæ intendentes in vocem deprecationis meę.*

4. *Si iniquitates observaveris, Domine,*

1. Do-

1. Excutiesque novo squalentia tegmina mundo,
Vt nitidâ excutimus tegmina trita domo;
2. Ast Tibi tu semper constas, immotus & idem es,
Nec premet ulla tuas cana senectâ comas.
3. Sic famulis prognata tuis gens sera Nepotum ,
Atque orta ipsorum è semine Progenies
Se tibi perpetuo sistat, Teque auspice, gressus
Dirigat æternus dum feret astra polus .

PSALMUS SEXTUS.

1. **E** Barathri caueâ, fundoque voraginis imo,
Obrutus ærumnis, sorde , dolore , situ ;
Assiduisque urgens tacitum clamoribus axem ,
Ad te , Rex Superum, vota, precesque tuli.
2. O, age, clamanti, Deus, annue : Te meus horror,
Ac tota abiecti Te rogat illuvies .
3. Ah precor , admotis , quas ipsa silentia pulsant
Auribus, hoc fusos excipe corde sonos :
4. Crimina si rigide pendas examine lancis,
Et nutu , Censor tetriciore notes ,

L 4

1. Quis

1. *Domine quis sustinebit?*

2. *Quia apud te propitiatio est,*

3. *Et propter legem tuam sustinuite, Domine:*

4. *Sustinuit anima mea in verbo ejus:*

5. *Speravit anima mea in Domino.*

6. *A custodia matutina usque ad noctem speret
Israel in Domino.*

1. *Quia*

1. Quis ferat, d, tanto plecti sub iudice ? quis stet,
Obrutus immensi mole supercilii ?
2. Candida te miti stipat Clementia vultu ,
Et placido blandus lumine stipat Amor :
Illa tibi leni consopit lumina nictu :
Hic jaculis mutat fulmina rapta suis ;
Erigor his animo, atque omni suspensus ab astro,
Opperior facili è Numine certus opem .
3. Ignea lex, summo Sinę quę vertice, in omne
Isacidum cudit flammea tela nefas ,
Hęc quoque, Dive, tuo manantes pectore rores ,
Supplicibus crimen spondet in omne reis .
Naufragus hac nitor tabulā ; ne cęca profundū
Exuperans totum deprimat unda caput .
4. Nec minor ęterni mihi stat fiducia Verbo
Principis : hoc tellus pendula robore stat :
5. Hoc etiam mea spes pridem inconcussa recumbit ;
Multa licet quatiat sęva procella latus
6. Isacide primo redivivę lucis ab ortu,
Solicitas tacite noctis ad excubias,
Anxia, spe freti , defigite lumina cęlo :
Irrita spes votis haud cadet ulla suis

1. Sci-

1. *Quia apud Dominum misericordia, & copiosa
apud eum redemptio:*

2. *Et ipse redimet Israel ex omnibus
iniquitatibus ejus.*

PSALMUS SEPTIMUS.

1. *Domine exaudi orationem meam:*

2. *Auribus percipe obsecrationem meam:*

3. *In veritate tua exaudi me in tua Iustitia:*

4. *Et non intres in iudicium cum servo tuo;*

5. *Quia non justificabitur in conspectu tuo
omnis vivens.*

1. *Quia*

1. Scilicet undanti erumpens exuberat æstu,
Nec remeat refluxo, ceu maris unda, freto
Implorata reis Domini indulgentia : fontes
Afferit effuso crimen in omne lytro.
2. Hæc , licet immenso curvent nos crimina fasce,
Devoveantque atræ proxima colla stygi,
Abrumpet miserans scelerum vincla omnia dextra,
Et dabit Isacidas tollere ad astra caput .

PSALMUS SEPTIMUS .

1. **A**Rbiter omnipotens, sceptro qui concutis Orbem;
Hęc imo clemens excipe vota sinu .
2. Da precibus faciles , rorant dum lumina, nutus ;
Et rigidum mitis pone supercilium .
3. Te Veri , Rectique tenax tua, Dive, Voluntas
Flectat, & hęc lacrymis annuat una meis .
4. Ne , sistas metuenda tuum ad subsellia servum;
Dum celfo , virgam Præses ab axe moves ;
5. Namque hominum , uno si reputes capita omnia censu,
Quos modò vivifici luminis ardor alit ,
Nemo est qui justus, Te Iudice, prodeat urna ,
Lustratusque tuo est lumine quisque nocens.

1. Af-

1. *Quia persequutus est inimicus animam meam:*

2. *Humiliavit in terra vitam meam :*

3. *Collocavit me in obscuris sicut mortuos
Seculi :*

4. *Anxius est super me spiritus meus.*

5. *Memor fui dierum antiquorum :*

6. *Meditatus sum in omnibus operibus tuis, & in
factis manuum tuarum meditabor :*

7. *Expandi manus meas ad te ;*

8. *Anima mea sicut terra sine aqua Tibi.*

9. *Velociter exaudi me, Domine, defecit spiritus
meus .*

10. *Non avertas faciem tuam à me, & similis ero
descendentibus in lacum.*

1. Au-

1. Aspice, ut adversus instans mihi viribus hostis ,
Hoc petit, ignivomo dum furit ense , latus :
2. Sternit & hanc fēdo proculcans pulvere vitam
Vilis ut obsceno sternitur alga solo ;
3. Exanimem, profugum latrebosis infodit antris;
Vt cæca infossum flebile funus humo.
4. Torqueor infelix : sævo mē turbine versat
Solicitos acuens anxia cura metus
5. Heu quid agam tanto miseri sub pectoris ęstu ?
Quò ferar , angusto cymbula pressa freto?
Exactos memini, quos jam traduximus annos,
Signatosque notā candidiore dies ;
6. Quin etiam assiduà , defixus , mente retracto,
Quę tibi sunt mirā gesta patrata manu .
7. Hinc animo supplex, passis ad sidera palmis
Quam misero spondes, invoco anhelus opem .
8. Qualis, pulvereos dudum quę pertulit ęstus ,
Supplicat imbriferę torrida gleba Iovi .
9. Hei mihi, Numen opem, en animus cadit: ocyus audi
Et pede rumpe moras prępetę, Numen opem:
10. Numen opem; averso si despicias ore rogantem,
Tęnario referam funera mersa lacu .

I. An-

1. *Auditam fac mihi mane misericordiam tuam ;*
2. *Quia in te speravi .*
3. *Notam fac mihi viam, in qua ambulem;*
4. *Quia ad te levavi animam meam .*
5. *Eripe me de inimicis meis, Domine , ad te confugi.*
6. *Doce me facere voluntatem tuam; quia Deus meus es Tu .*
7. *Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam.*
8. *Propter nomen tuum, Domine, vivificabis me in æquitate tua :*
9. *Educes de tribulatione animam meam .*

1. *Et*

1. Anticipet mihi prona tuos Clementia rores,
Et matutino compluat imbre caput;
2. Namque animo assurgens mea spes te nititur uno;
Pendula nec voto decidet illa suo.
3. Errantis dudum per devia dirige gressus:
Pande, ò, qua gradiar, Te præeunte, viam;
4. Nam velut incerto jactatus in equore nauta,
Respicit arctoo sydera fixa polo:
Haud secus ipse oculos ad te, mentemque levavi:
Tu mihi Tu fidi syderis instar habes.
5. O, age, anhelantis me præripe faucibus hostis;
Ad te nam trepido confugit ore timor.
6. Arbitrium, mentemque tuis inflectere jussis
Indocilem erudias; nam Deus ipse mihi es.
7. Erigor, o, tuus ipse animos mihi Spiritus afflat;
Hæc vehet in rectam Flaminis aura plagam.
8. Deposito accendes redivivo lumine vitam;
Vt tuus, Æqui te Vindice, vivat honos.
9. Sic est. sollicitis eductum Dive periclis,
Me tua inaccessa conteget ulna sinu;

I. Di-

1. *Et in misericordiâ tuâ disperdes inimicos meos,*
2. *Et perdes omnes, qui tribulant animam meam;*
3. *Quoniam ego servus tuus sum.*

Paraphr.

1. Disjiciesque omnes miserans è finibus hostes,
Ceum rapido frondes disjicit aura noto.
2. Infectansque gravi percussos fulmine perdes,
Transadigunt sevà qui mihi vepre latus.
3. Scilicet obsequio Tibi vinctus mancipor uni,
Et tua servili stygmata fronte gero.

*Psal. Penit. paraph.**Finis.*

LAUS DEO.

210
210
210
210
210
210
210
210

